

ՅՈՎՍԵՓԱՅ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

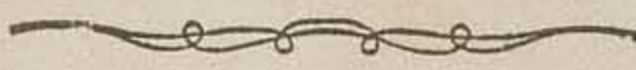
OV-1887-1

1971

ՅՈՎՍԵՓԱՅ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՏՂԱՅՈՑ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԳՐՈՒԱԾ

ԵՐՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

891,9923

HOU

1887

1

DU 13971

معارف عمومیہ نظارت جلیہ سنک ۳۰ جاذی الاول ۳۰۴
و ۱۱ شباط ۳۰۲ تاریخلی و ۱۱۳۱ نومرولی رخصتنامه سیله
و مصارفی آذربایجان میسیونر شرکتی طرفندن تسویه اولنه رق طبع اولمشدر

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈՒԲ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

1887

Հրատարակող Պատկերասրահ

2-1-5 Back nbf 008

ՅՈՎՍԵՓԱՅ

Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ը

Տղայոց և պատանեկեցւոց համար գրուած է

ԳԼՈՒԽ Ա

Այս գիրքին գրուելուն նպատակը է

Աստուածաշունչին օգտակար ու պիտանի պատմութիւններուն մէկն է Յակոբ նահապետին որդւոյն Յովսեփայ պատմութիւնը: Այս պատմութիւնը մանաւանդ տղոց համար շատ զուարճալի է, ուստի ես ալ այս գիրքիս մէջ նոյն պատմութիւնը պիտի ընեմ այնպիսի կերպով մը որ, կը յուսամ թէ, սիրելի տղաք, ձեզի հաճելի պիտի ըլլայ:

Դուք շատ գիրքեր կը կարդաք զբօսանաց համար միայն, և այն գիրքերը մանաւանդ կը սիրէք կարդալ որոնք վէպ են: Սակայն անոնցմէ զատ գիտնական և խրատական գիրքեր ալ պէտք է որ կարդաք, և այնպիսի բաներ սորվիք որ ձեզի համար օգտակար են այս աշխարհիս մէջ, անդին ալ ձեզ երջանիկ կրնան ընել: Երբեմն ալ կը խաղաք և շատ կ'ուրախանաք. ես ալ կ'ուզեմ այդ բանը, քանզի ձեզի օգուտ է, և ձեզ զուարթ կ'ընէ, և օգտակար վարժութիւն մըն է՝ որ պատճառ կ'ըլլայ ձեզի քաջ և աշխոյժ ըլլալու: Սակայն ամէն ատեն խաղի պարապիլ չ'ըլլար, ուրիշ գործեր ալ պարտիք ընել: Պատրաստուեցէք աղէկ բաներ սորվիլ որ, երբ մեծնաք, օգտակար անձինք ըլլաք: Այն

տղաք և աղջկունք որ միշտ կը խաղան զուարճա-
նալու համար, և ուրիշ բան չեն ըներ, երբ կը
մեծնան, ամէն տեսակ գործ կ'ատեն. ծոյլ և անպի-
տան կ'ըլլան, և ոչ իրենց օգուտ կրնան ընել ոչ ալ
ուրիշին: Այսպէս ալ եթէ միայն վէպ կարդաք
զուարճութեան համար, ետքը այն տեսակ գիրքեր
միայն պիտի սիրէք կարդալ, և ուրիշ օգտակար-
ները պիտի ատէք իբրև ձանձրալի բաներ:

Գիտնական կամ խրատական գիրքերը կարդալ
չատ դժուարին պիտի ըլլայ ձեզի, ինչպէս այն
տղան որ միշտ կը խաղայ՝ գործի ատեն դժկամա-
կութիւն կը զգայ:

Գարձեալ ձեր միտքերը պիտի տկարանան, և
հազիւ կարող պիտի ըլլաք շահաւոր բանի մը վրայ
խորհիլ. և ամէնէն գէշը սա է, որ Աստուածա-
շունչն ալ, որ ամէն գիրքերուն ընտիրն է՝ թերևս
անօգուտ պիտի երևայ ձեզի: Չեմ ըսեր թէ դուք
ամենևին մի կարդաք զուարճալի վէպեր, կամ թէ
անոնք անօգուտ են. այլ կ'ըսեմ թէ պարտիք գիտ-
նական և խրատական գիրքեր ալ կարդալ, որոնք
ձեզ խելացի կ'ընեն, և որոնցմէ օգուտ կը քաղէք:

Մանաւանդ այն տեսակ գիրքեր շատ բաղձա-
լու էք կարդալ, որոնք առաջնորդ կ'ըլլան ձեզի
խորհելու ձեր հոգւոյն վրայ, և թէ ի՞նչ պարտիք
ընել փրկուելու համար:

Թերևս հիմայ, սիրելի տղաք, պիտի ըսէք թէ
ի՞նչ երկայն սկզբնաւորութիւն մը եղաւ աս, և պիտի
ուզէք որ շուտով Յովսէփայ պատմութիւնը սկսիմ:

Այս անհամբերութիւնը կը ցուցնէ որ դուք
մինչև հիմայ զուարճալի գիրքեր միայն կարդացած
էք, և չէք ուզեր չորս կամ հինգ բուսէ անգամ
պիտանի և օգտակար բաներ լսել:

Եթէ այսպէս է, շուտով ջանացէք այն տեսակ

գիրքեր կարդալ՝ որոնք խորունկ ու ծանր մտածել կու տան :

Եթէ մէկը չ'ուզեր այսպէս ընել, շատ աղէկ կ'ըլլայ որ այս գիրքը գոցէ և ամենեին ձեռք չառնէ :

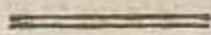
Յովսէփայ պատմութեանը մէջ շատ օգտակար և պիտանի բաներ կան, որոնք զուարճալի կերպով մը պիտի աշխատիմ ցուցընելու ձեզի :

Երբեմն ուրիշ բանի վրայ ալ պիտի խօսիմ. այսինքն՝ ձեր մեղաւոր ըլլալուն, ձեր յանցանքին ու վտանգներուն, ձեր ապաշխարութեան կարօտ ըլլալուն, Յիսուսի Քրիստոսի վրայ հաւատք ունենալ և ձեր սիրտերը Հոգւոյն Սրբոյ շնորհքովը փոխուիլ պէտք ըլլալուն, և ուրիշ ասոնց նման բաներու վրայ, զորոնք գիտնալ և ընդունիլ շատ հարկաւոր է ձեզի :

Եթէ գիտնամ, սիրելի տղաք, որ ամէնքդ ալ աս տեսակ բաներու մտադրութեամբ ականջ պիտի դնէք՝ երբ Յովսէփայ պատմութիւնը կարդաք, ո՞րչափ ուրախ պիտի ըլլամ աս գիրքը գրելուս :

Ուստի աղօթք ըրէք որ ամէնքդ ալ այսպիսի բաներ ուզէք կարդալ, ես ալ աղօթք պիտի ընեմ ձեզի համար :

Աստուած ինձի կարողութիւն տայ որ այս գիրքը գրեմ, ձեզի ալ զօրութիւն տայ որ կարող ըլլաք զանի կարդալ, և անիկայ Հոգւոյն Սրբոյ զօրութեամբը ձեր հոգիներուն օգուտ ընէ :

ԳԼՈՒԽ Բ

Յովսէփայ աղփաբանութիւնը : Յակոբայ Միջագետն ելելը :
Ռատելի մահը : Բենիամինի ծնունդը : Տղատ էնչպէս պարտին
երենց ծնողաց հետ վարուել :

Յովսէփ Յակոբայ որդին էր, Իսահակ՝ Յովսէփայ հօրը հայրը, Աբրահամ ալ Իսահակայ հայրը : Քիչ շնորհք չէր Յովսէփայ որ այսպիսի նախնիք ունէր, քանզի անոնք աստուածապաշտ էին, և ընտանեաց մէջ անոնց սովորութիւն եղած էր ընել ինչ որ պէտք է՝ Աստուծոյ հետ բարեկամութիւն ստանալու և անկէ օրհնուելու համար :

Յովսէփ Միջագետի մէջ ծնաւ երեք հազար հինգ հարիւր տարի առաջ, անոր հայրն այն երկրին մէջ իբր տասնուչորս տարի բնակեցաւ Լաբան անուն հարուստ երկրագործի մը հետ, որուն օգնութիւն կ'ընէր՝ անոր արջառներուն, ոչխարներուն ու այծերուն պահպանութիւն ընելով :

Լաբան Յակոբայ մօրեղբայրն էր, այսինքն՝ Յակոբայ մօրը Ռեբեկայի եղբայրը : Անիկայ պտղաբեր երկիր մը կը բնակէր՝ երկու գեղեցիկ գետերու, այսինքն՝ Տիգրիսի և Եփրատայ մէջ տեղ, շատ երկիրներու, այծերու և ոչխարներու տէր էր, շատ ալ ծառաներ ունէր որոնք անոր համար կ'աշխատէին :

Յակոբ ամուսնացաւ Լաբանու երկու աղջկանը, Լիայի ու Ռաքելի հետ, որոնց վերջինը Յովսէփայ մայրն էր : Յակոբ ուրիշ երկու կին ալ ունէր Բալլա և Չելփա անուն : Աստուած այն ժամանակ մարդոց թոյլտուութիւն ըրած էր որ մէկէ աւելի կին ունենան, և այսպէս հրաման տալուն պատճառ կար, բայց ասիկայ հիմայ արգելեալ է, և մեծ մեղք է :

Յակոբ մեծ ընտանիք մը եղած էր Լաբանի հետ
բնակած ատենը : Կարծեմ թէ աղէկ է որ դուք
անոր որդւոց անունները սորվիք : Ետքը անոնք
ալ հայր եղան , անոնց որդիքն ալ նոյնպէս . և
այսպէս անոնց սերունդը մեծ ժողովուրդ մը եղաւ
որ Իսրայելացի կը կոչուի : Այս ժողովուրդը յետոյ
Քանանու երկրին մէջ զօրաւոր ազգ մը եղաւ :

Ասոնց Իսրայելացի կոչուելուն պատճառն աս է
որ անոնք սերեցան Յակոբէն , որ Իսրայել ալ
կ'ըսուէր . և անոր տասներկու որդիքը տասներկու
նահապետներ ըսուեցան : Յակոբայ որդւոց անուն-
ներն , անոնց տարիքներուն կարգովն , ասոնք են .
Ռուբէն , Շմաւոն , Դևի , Յուդա , Դան , Նեփ-
թաղիմ , Գադ , Ասեր , Իսաքար , Զաբուղոն , Դինա
աղջիկ մը , Յովսէփ ու Բենիամին : Ռաքէլ Յով-
սէփայ ու Բենիամինի մայրն էր :

Ասոնք բոլորը Միջագետի մէջ ծնան , բաց'ի Բե-
նիամինէ , որուն վրայ ուրոյն քիչ մը բան պիտի
խօսիմ :

Երբ Յովսէփ վեց տարեկան էր , և Ռուբէն , ամե-
նէն մեծը , տասնևինը տարեկան , անոնց հայրը խոր-
հեցաւ որ Միջագետէն ելլէ ու իր ընտանեօքը նորէն
Քանան երթայ իր հայրենիքը , ուր իր ծերունի հայրն
Իսահակ դեռ ողջ էր : Քանան պտղաբեր և զուար-
ճալի երկիր մըն էր : Յակոբ խորհեցաւ որ իրեն
ու իր ընտանեացն աղէկ պիտի ըլլար , եթէ եղած
տեղէն ելլելով Քանան երթար : Ասկէ զատ՝ Աս-
տուած Յակոբայ ըսած էր տեսիլքի մէջ որ այսպէս
ընէ . ինք ալ դիտէր որ Աստուծոյ հնազանդելով՝
ինք , իր կանայքը և տղաքն իրենց պարտքը կա-
տարած և Ամենակարողին պաշտպանութեանը ներ-
քև պիտի ըլլային :

Քանան Միջագետէն հեռու ըլլալով շատ դժ-

ուարին էր Յակորայ այս ճամբորդութիւնն ընել .
մանաւանդ որ անիկայ հարուստ մարդ մը ըլլալով՝
տեսակ տեսակ կարասիք , և ուղտերու , էջերու , ար-
ջառներու , ոչխարներու և այծերու մեծամեծ
հօտեր ունէր :

Ասոնց բոլորը , նաև կանայք , տղաք , ծառաներ ,
աղախիններ , Միջագետէն հանել ու Քանան տա-
նիլն արդարև շատ դժուար էր . բայց Աստուած
այնպէս հրաման ըրած էր : Եթէ դուք ալ անոր
պատուիրաններուն հնազանդիք , սիրելի տղաք ,
որչափ մեծ վտանգներու և նեղութիւններու մէջ
ըլլաք , անոնց մէկն ալ ձեր մտաց հանդարտու-
թիւնը չի կրնար խռովել կամ ձեզ վախցընել :

Ո՛վ կը վախնայ , երբ Աստուծոյ պատուիրած
ճամբուն մէջն է , երբ ամենակարող Աստուած անոր
առջևէն կ'երթայ ու անոր ճամբան կ'ուղղէ : Հիմայ
Յակորայ ճամբայ ելլելուն վրայ պիտի չխօսիմ , ոչ
ալ անոր Քանան հասնելէն առաջ ճամբան պատա-
հածներուն վրայ . քանզի ասոնք Աստուածաշուն-
չին մէջ կրնաք կարդալ :

Բայց Յովսեփայ վրայ բան մը կայ զոր ա-
ռանց պատմելու չեմ կրնար անցնիլ : Թէպէտ պա-
տանի էր ան , անոր սիրտը խորին տրտմութեամբ
լեցուած էր :

Յակոր Միջագետէն ելլելէն հինգ տարի ետքը ,
քիչ մը ժամանակ տեղ մը մնալով ու քիչ մը ժամանակ
ուրիշ տեղ մը , Եփրատայի սկսաւ մօտենալ . հոն ,
Քանանու մէջ , ան ժամանակ Ռաքէլ յանկարծ հի-
ւանդացաւ ու մեռաւ : Բենիամին անոր մեռնելէն
քիչ ժամանակ առաջ ծնած էր :

Այն ատեն Յովսեփ տասնումէկ տարեկան էր :
Ռաքէլ Եփրատա երթալու ճամբան թաղուեցաւ ,
և այն տեղը յետոյ Բեթղէ հեմ կոչուեցաւ , և անոր

այրը Յակոբ՝ անոր գերեզմանին վրայ քարէ յիշատակարան մը կանգնեց :

Յովսէփ ան ատեն բաւական մեծ ըլլալով անտարակոյս իր մօրը մահուանը վրայ շատ տրտմութիւն կը զգար և կու լար . բոլոր անոր մայրական խնամքը յիշելով կը տրտմէր որ ալ անոր երեսը պիտի չտեսնէր , և անոր քաղցր ձայնը պիտի չլսէր :

Յովսէփ շատ կը սիրէր իր կրտսեր եղբայրը Բենիամին , որ այնպիսի ցաւալի պարագայի մէջ ծնած էր : Յովսէփայ իր եղբօրը վրայ ունեցած սէրը ետքը պիտի տեսնէք :

Սիրելի տղաք , բարի և որդեասէր մօր մը յարգը գիտէ՞ք . տղու մը այսպիսի մայր ունենալը հազար ոսկիէ աւելի կ'արժէ :

Աստուածապաշտ մօր մը յարգը գիտէ՞ք . ան իր տղուն համար և անոր հետ աղօթք կ'ընէ , կը ջանայ որ անոր հոգին երկինք առաջնորդէ : Աւազոյն է տղու մը այսպիսի մայր մը ունենալ , քան թէ բոլոր աշխարհ և անոր մէջիները :

Այսպիսի մայր մը ունի՞ք . եթէ ունիք , սիրեցէք անիկայ , հնազանդ եղիք անոր , ձեզի տուած խրատներուն միտ դրէք , յիշեցէք բոլոր անոր տուած բարի հրահանգները , ջանացէք որչափ որ կրնաք երջանիկ ընել անիկայ :

Այսպիսի մայր մը ունէի՞ք . եթէ ունէիք՝ յիշեցէք անիկայ խանդակաթ սիրով . բոլոր անոր ձեզի համար ըրած բաներուն յիշատակը ձեր սրտին մէջ պահեցէք . և բոլոր աղօթքները , խրատները , զգուշութիւնները և յանդիմանութիւնները միտք բերէք : Ի՞նչպէս պէտք է ձեզի վարուիլ այսպիսի մօր մը հետ , եթէ ողջ է . կամ անոր յիշատակն ընել , եթէ մեռած է : Արնայ՞ ըլլալ որ անհնազանդ , ապերախտ և չար տղայ մը առ երեսները կարդայ ,

րուպէ մը Յովսէփայ հետ Ռաքելի գերեզմանին
քով կայնի, և չխորհի ու չողբայ իր սրտին չարու-
թիւնը որ կրնայ տղու կամ աղջկան մը պատճառ
ըլլալ սիրելի և աստուածապաշտ մօր աղօթք-
ներն, աղաչանքներն և արցունքները մոռնալու:

Եթէ այն մայրը ողջ է, ինչպէս տրտմութեամբ
կը վշտացրնէ անոր հոգին տղուն այս տեսակ վարք
ունենալը. եթէ մեռած է, ինչպէս կրնայ տղան
անոր դէմքը, սիրոյ ձայնը, քաղցրութիւնը և գթու-
թիւնը միտք բերել՝ առանց լալու և ապաշխարելու
Աստուծոյ առջև:

ԳԼՈՒԽ Գ

Յակոբայ Մամբրէ հասնելը: Քեբրոնի նկարագրո-
թիւնը: Յովսէփայ վարդը: Յակոբայ ունեցած սերը Յովսէփայ վրայ:
Եղբայրներուն նախանշը: Մեղքը կը շարնայ, եթէ շո-
ղապաշխարուի:

Յակոբ Ռաքելի մահուրնէն քիչ ժամանակ ետ-
քը Մամբրէ հասաւ, ու իր ծերունի հայրն Իսա-
հակ դեռ ողջ գտաւ հոն, թէպէտ անիկայ հարիւր
վաթսուն տարին անցուցած էր: Անոնք շատ երջա-
նիկ եղան երբ ողջ գտան զիրար: Անտարակոյս
Յովսէփ ալ շատ ուրախացաւ երբ տեսաւ իր
հաւը (պապը), որուն վրայով շատ բան լսած էր:
Իսահակայ բնակած զուարճալի տեղը Երուսա-
ղեմէն քսանևեօթը մղոնի չափ հեռու էր դէպ'ի
հարաւ, և յետոյ Քեբրոն ըսուեցաւ: Հոն մօտ
քարանձաւ մը կար՝ զոր Աբրահամ գնած էր
որ ինք և իր Սարրա կինը հոն թաղուին, ինչ-
պէս որ թաղուեցան: Իսահակ ալ՝ երբ հարիւր ութ-
սուն տարեկան մեռաւ, նոյն քարանձաւին մէջ

իր հօրը և մօրը քով թաղուեցաւ : Պաղեստինու
այն կողմերը պտրտող ճանապարհորդք կ'ըսեն թէ
Քերրոն շինուած է արգասաւոր ձորի մը մէջ, լե-
ռան մը տակ, չորս կողմի բլուրները կաղնիներով,
մաթուզենիներով, եղևիններով և ուրիշ գեղեցիկ
ծառերով ծածկուած են :

Աս քաղաքն ունի զօրաւոր բերդ մը, շատ խա-
նութներ, գեղեցկաշէն տուներ, ինը մզկիթ և իբր
չորս հարիւր տուն Արաբացի բնակիչ՝ բաց'ի հարիւր
Հրեայ տուներէն : Անտարակոյս Իսահակայ ու Յա-
կոբայ ժամանակ ասոր բոլորտիքը շատ ծաղկեալ ու
բարեբեր երկիր մըն էր . եթէ այնպէս չըլլար, ա-
նոնք պիտի չբնակէին հոն իրենց մեծ ընտանիքովն,
անթիւ ոչխարներովն ու այծերովը : Յակոբայ գըլ-
խաւոր գործն էր արջառ, ոչխար, այծ և ասոր պէս
բաներ պահել, տղաքն ալ անոր օգնութիւն կ'ընէին :
Յովսէփայ համար Աստուածաշունչին մէջ կը կար-
գանք որ Բալլայի ու Չելփայի տղոցը հետ ոչխար
կ'արածէր :

Այն ատեն Յովսէփ տասնուեօթը տարեկան
էր, և անոր հայրը միւս որդիներէն աւելի կը
սիրէր զանի . քանզի Յակոբ իննսուն տարե-
կան էր երբ Յովսէփ ծնաւ : Թերևս Յովսէփ
կրթեալ տղայ մը ըլլալուն ու իմաստութեան
նշաններ ցուցընելուն համար, որ անոր հասա-
կին նայելով մեծ բաներ էին, հայրը զանիկայ
շատ կը սիրէր :

Կ'երևի թէ Յակոբայ միւս որդիները, բաց'ի
Բենիամինէն որ ան ատեն պզտիկ տղայ մըն էր,
Յովսէփայ պէս կրթեալ չէին : Բալլայի ու Չելփայի
որդիքը, որոնց հետ Յովսէփ ոչխար կ'արածէր,
անգամ մը գէշ բան մը ըսին, և Յովսէփ իրեն պարտք
համարելով գնաց բանը հօրն իմացուց :

Յովսէփ այսպիսի տղայ մը ըլլալով, զարմանալի չէ որ անիկայ իր եղբայրներէն աւելի սիրելի էր իր հօրը. և թերևս Յակոբ զանի միւսներուն իբր օրինակ ցուցընելով կը խօսէր անոր վրայ: Յովսէփ նաև գեղեցիկ և պատուական հանդերձներ կը հագնէր զանազան գոյներով, զոր հայրը տուած էր անոր իբրև յատուկ նշան իր սիրոյն, կամ անիկայ միւս եղբայրներէն որոշելու համար, և կամ նաև անոր անոնցմէ աւելի պատուաւոր ըլլալը ցուցընելու համար: Աստուածաշունչին մէջ անկէ ետքը Յովսէփայ ոչխար արածելը չյիշուելուն համար կը կարծուի թէ անիկայ տունը հօրը քով կը կենար, անոր օգնութիւն կ'ընէր, և անոր ընտանեացը և ուրիշ գործերու հոգ կը տանէր: Բոլոր այս բաները Յովսէփայ եղբայրներուն շատ ատելութիւն ու նախանձ պատճառեցին, այնպէս որ երբ անոր կը պատահէին, խաղաղութեամբ չէին կրնար խօսիլ անոր հետ. շատ անգամ ալ, երբ քովէն կ'անցնէին, ամենևին բարև չէին տար անոր. երբեմն ալ դառն ու դէշ խօսքեր կ'ընէին անոր դէմ. և թերևս, երբ մինակ կ'ըլլային, իրենց ծերունի հօրը համար ալ նախատական խօսքեր կ'ըսէին, և անոր դէմ կը տրտնջէին իրենց եղբօրն այնքան սէր տուած ըլլալուն համար, ու նաև Յովսէփայ վրայ ամբաստանութիւն կ'ընէին թէ իրենց գործին կը խառնուէր ու իրենց ըրածները կամ ըսածները Յակոբայ կը պատմէր:

Հիմա, սիրելի տղաք, արդեօք դուք ալ ձեր եղբայրներուն կամ քոյրերուն կամ դպրատան ընկերներուն կը նախանձի՞ք՝ անոնց վարքը ձերինէն աղէկ ըլլալուն համար, անոնց ծնողքները կամ վարժապետներն անոնց վրայ աւելի սէր ունենալուն համար քան թէ ձեր վրայ, կամ թէ անոնց այսինչ բանը շնորհելուն համար՝ որ դուք ունեցած չէք:

Եթէ կրնախանձիք, գիտէ՞ք թէ նախանձն ի՛նչ է: Գիտէ՞ք արդեօք թէ ուրիշի վրայ նախանձիլը ո՛րչափ գէշ ու մեծ մեղք է: Եթէ անոնք բարի ու երջանիկ են, կը սիրուին և կը պատուուին, և այնպիսի ձիրքեր ունին որ դուք չունիք, պէտք չէ՞ որ ուրախանաք. և փոխանակ նախանձելու, փոխանակ անոնց այն ձիրքերէն զրկուիլն ուզելու, աղէկ չ'ըլլա՞ր որ ջանաք անոնցմէ օրինակ առնելու, անոնց նմանելու և անոնց երջանկութեանը մասնակից ըլլալու. քանզի ծնողք ու վարժապետներ բաւական պատիւ, սէր և ուրիշ շատ բաներ ունին, և կը բնան բոլոր տղոց տալ, որոնք իրենց համեստ և բարի վարուցը համար պարգևի և պատուոյ արժանի են: Յովսեփայ պատմութեանը մէջ պիտի տեսնէք թէ անոր եղբայրներուն նախանձին հետեւանքն ի՛նչ եղաւ, և թէ եղբօր ու քրոջ իրարու նախանձելուն վերջն ո՛ւր կ'երթայ: Ամէն տեսակ մեղք ՚ի սկզբան փոքր կ'երևայ, բայց ետքը շուտով կ'աճի, ու վերջը շատ վնասակար կ'ըլլայ:

Գիտէ՞ք արդեօք որ, եթէ բարկութեան տեղի տալով իրարու զարնէք ու ետքը չապաշխարէք, վերջն ի՛նչ կ'ըլլայ: Եթէ չապաշխարէք ու չաղօթէք Աստուծոյ որ ձեզ այս կիրքէն ազատէ, ետքը երբ բարկանալու ըլլաք, առաւել սաստիկ պիտի զարնէք: Գիտէ՞ք արդեօք ասոնց բոլորին վերջն ո՛ւր կ'երթայ. եթէ ըսեմ թէ վերջը սպանութիւն կը ծնանի, արդեօք պիտի զարմանա՞ք: Շատեր գործած են այն ոճիրը, ու կրնայ ըլլալ որ դուք ալ գործէք. նախանձը մարդս սպանութեան կը տանի: Արդարև եթէ նախանձոտ սիրտ ունեցողները չզղջան ու չապաշխարեն, կրնան Յովսեփայ եղբայրներուն պէս գէշ բաներ ընել. անոնց ըրածները պիտի տեսնէք այս պատմութեան մէջ:

Հիմայ ուղիղ սրտով ապաշխարեցէք, և աղա-
չեցէք Աստուծոյ որ իր Սուրբ Հոգին տայ ձե-
զի, որ դուք կարող ըլլաք բոլոր ձեր գէշ կեր-
քերէն ազատիլ, և եթէ տակաւին չէք ապաշ-
խարած անոնց վրայ, կ'աղաչեմ ձեզի որ այս ձեր
երևելի պարտքն առանց դանդաղելու ջանաք
կատարել:

ԳԼՈՒԽ Դ

Յովսէփայ երազը = Անոր եղբայրներուն Սե+եճ երեւալը = Այն
որտեղ Նկարագրուեալները = Յովսէփայ եր եղբայրներն հարցընել
ու քննուելը =

Յովսէփի իր եղբայրներէն այսչափ կ'անարգուէր,
բայց Աստուած անոր տեսնել տուաւ երազ մը
որ կը ցուցընէր թէ անիկայ բարձր վիճակի մը
պիտի հասնէր, և իշխան պիտի կարգուէր իր եղ-
բայրներուն վրայ:

Անիկայ երազին մէջ տեսաւ որ ինք և բոլոր
եղբայրները դաշտի մը մէջ արտէն հնձուած ցորենի
որաներ կը կապէին. յանկարծ Յովսէփայ կապած
որան կանգնեցաւ, ու եղբայրներուն կապածներն
անոր որային չորս կողմը պատելով անոր խոնար-
հութիւն ըրին:

Յովսէփի իր երազը եղբայրներուն պատմեց, և
անոնք ևս առաւել սկսան նախանձիլ անոր. նա-
խատական կերպով մը հարցուցին անոր թէ ի՞նչ
ըսել ուզեց այն երազը պատմելով. «Միթէ
դուն մեր վրայ պիտի իշխես», ըսին. «մենք քեզի
խոնարհութիւն պիտի ընենք ու հնազանդինք
իբր մեր իշխանին կամ թագաւորին. ի՞նչ մեծ
յիմարութիւն և հպարտութիւն է որ քեզի պէս

պատանի մը, մանաւանդ մեր փոքր եղբայրը, այսպիսի երազ մը տեսնելով, յոյս ունենայ թէ պիտի կատարուի” :

Քիչ ժամանակ ետքը Յովսէփ ուրիշ երազ մ'ալ տեսաւ, որ միւսէն աւելի զարմանալի էր :

Երազը սա էր. արեգակը, լուսինը և տասնումէկ աստղ Յովսէփայ չորս կողմը շարուած երկրպագութիւն կ'ընէին անոր :

Յովսէփ առ երազն ալ իր հօրը և եղբայրներուն պատմեց, և անոնք կը կարծէին թէ մարգարէութիւն կ'ընէր որ, ոչ միայն իր եղբայրները՝ որ տասնումէկ աստղերով կը ցուցուէին, հապա հայրն ու մայրն ալ՝ որոնց նշանակ էին արևն ու լուսինը, անոր երկրպագութիւն պիտի ընէին և իբր իրենց իշխանին ու թագաւորին պիտի հնազանդէին անոր :

Յակոբ կարծելով թէ Յովսէփ այսպիսի երազներ տեսնելով պիտի հպարտանար ու գոռոզանար, կամ չհաւատալով թէ Յովսէփայ տեսած երազները մարգարէութիւն էին որ ստուգիւ պիտի կատարուէին, յանդիմանեց անիկայ ըսելով, “Այդ երազը պատմելով ի՞նչ ըսել կ'ուզես. ես ու մայրդ և եղբայրներդ քեզի երկրպագութիւն պիտի ընենք” :

Սակայն Յովսէփայ երազը զարմանալի կ'երևար Յակոբայ, մանաւանդ որ անոր առջի երազին շատ նման էր. ու Յակոբ ասիկայ չմոռցաւ : Յովսէփայ այս երկրորդ երազը կրկին բարկացուց անոր եղբայրները. անոնք սկսան առաջուրնէ աւելի նախանձիլ անոր ու ատել անիկայ. անտարակոյս անոնք պատեհութիւն մը կը փնտռէին, որ անոր մեծ վնաս մը ընեն. քանզի նախանձն ու ատելութիւնը չեն կրնար անգործ կենալ. կը նմանին կրակի որ քիչ մը ժամանակ պահուած մնալով, ետքը նորէն սաստկութեամբ կը փռնկի. մենք ալ պիտի տեսնենք՝ որ

Յովսեփայ եղբայրներուն կիրքերն այսպէս անոնց ներսիդին կը վառէին :

Ասկէ քիչ ժամանակ ետքը՝ Յակոբ զանոնք Սիւքէմ խրկեց իր ոչխարներն ու այծերն արածելու : Աս տեղը Գերրոնէն դէպ'ի հիւսիս վաթսուն կամ եօթանասուն մղոն ըլլալով՝ ոչխարներն ու այծերը տանելու համար շատ երկայն ճամբայ էր . բայց հարկ էր զանոնք տեղէ տեղ տանիլ մինչև որ բաւական կերակուր գտնէին :

Սիւքեմայ ձորին մէջ շատ առատ սնունդ կը գրտնուէր , քանզի Աստուած այն դաշտն օրհնած էր :

Այժմեան ճանապարհորդները որ Պաղեստինու այն կողմերը կ'երթան՝ կ'ըսեն թէ անիկայ շատ զուարճալի և պտղաբեր երկիր է :

Հիմայ այն քաղաքը Նապլուզ կ'ըսուի , և եթէ անոր քովի բլուրներէն նայուելու ըլլայ՝ կը տեսնուի որ երկիրը գեղեցիկ և անուշահոտ հովանոցներով , տուներուն կէսն ալ սիրուն պարտէզներով և բարձր ծառերու անտառներով ծածկուած են :

Աջ ու ձախ կողմը Գարիզինի ու Գերաղի լեռներն են , որոնց երկայն ապառաժ ու անբերրի բարձրութիւնները բոլորովին տարբեր են վարի պտղաբեր ձորէն , ու այն ընդարձակ ձիթենեաց երկրէն :

Այս տեղին մօտ , որ Քրիստոսի ատենը Սեքար կ'ըսուէր՝ Յակոբ նահապետի հորը կար , որուն քով Քրիստոս Սամարացի կնոջ հետ խօսեցաւ . Յովսէփ ալ հոն թաղուեցաւ , ինչպէս որ պիտի տեսնենք անոր զարմանալի պատմութեանը վերջին մասին մէջ :

Այս զուարճալի տեղը ղրկած էր Յակոբ իր որդիքը , որ իր անթիւ ոչխարներն արածեն . բայց

տեղը բաւական հեռու ըլլալուն պատճառաւ քիչ ժամանակ ետքը սկսաւ հող ընել անոնց համար . ուստի և Յովսէփը զրկեց որ երթայ զանոնք և ոչխարները տեսնէ և անոնց վրայով լուր բերէ :

Դատ երկայն ճանապարհ մըն էր պատանուոյ մը համար՝ քալելով և միայնակ այնքան տեղ երթալ . ասկէ զատ Յովսէփ անտարակոյս կը վախնար իր եղբայրներէն , քանզի անոնք անոր շատ հակառակ և թշնամի էին . բայց հայրը հրամայեց որ երթայ , ու հնազանդ տղու մը այսչափ խօսքը բաւական է :

Յովսէփ ուրախութեամբ հնազանդեցաւ , իր տունը թողուց որ այն Քեբրոնի գեղեցիկ ձորին մէջն էր , ու ճամբայ ելաւ Սուքէմ երթալու , որ իր եղբայրները գտնէ և անոնց վիճակին վրայ տեղեկանայ : Յովսէփ չէր գիտեր թէ իրեն ինչ պիտի պատահէր , և թէ ինչպէս Աստուած զանիկայ այն ճամբուն մէջ առաջնորդելով մեծութեան պիտի հասցընէր , ու անոր երազները կատարել պիտի տար :

Յովսէփայ ծերունի հայրն ալ իր հրաժարական ողջոյնը տուած ժամանակն , ամենևին չէր գիտեր թէ իր գլխուն ի՞նչ պիտի գար , և թէ շատ տարիներ պիտի անցընէր առանց իր հնազանդ ու սիրելի որդին նորէն տեսնելու : Անոնք ուրախութեամբ իրարու մնաս բարով ըսին , ու չէին գիտեր թէ մինչև որ իրար կրկին տեսնէին , ի՞նչ փորձանքներու պիտի հանդիպէին :

ԳԼՈՒԽ Ե

Յովսէփ իր եղբայրներուն եղած Կեղը կոչայ : Անոնց չարոս-
 թիւնը որով կ'ողէին իրենց եղբայրը յեացնել : Մեղքը իշտա-
 սոսթեան պատճառ է, ահա չարոսթիւններուն գլխին է . եթէ
 անկէ ապաշխարոսթեամբ դարձ չըլլայ, լախճանը շատ ցեշ է :

Յովսէփ Սիւքէմ հասնելով, երբ դաշտին մէջ կը
 պտըտէր իր եղբայրները գտնելու, օտարական մը
 բատահեցաւ անոր ու հարցուց, թէ ի՞նչ կը փըն-
 տուէր հոն : Յովսէփ պատասխան տուաւ թէ եղ-
 բայրները կը փնտուէր : Ա'աղաչեմ, ըսաւ, ըսէք
 ինձի, անոնք ո՞ր կ'արածեն իրենց ոչխարները :

Մարդն ըսաւ, Անոնք ասկէ դացին, քանզի
 լսեցի որ կ'ըսէին, Եկէք Գովթայիմ երթանք :

Գովթայիմ դէպ 'ի հիւսիս քսան մղոնէ աւելի
 հեռու էր Սիւքէմէն : Յովսէփ շուտով հոն գնաց,
 և իր եղբայրները գտաւ :

Արդարև Յովսէփ իր ճամբորդութիւնը լմացը-
 նելուն համար շատ ուրախացաւ, և կը յուսար շու-
 տով իր սիրելի հօրը դառնալ, ու իր եղբայրնե-
 իրուն ողջ առողջ ըլլալն անոր պատմել :

Երբ Յովսէփայ գալը տեսան անոր եղբայրները,
 ստոյգ գիտցան որ իրենց եղբայրն է : Գիտէ՞ք անոր
 վրայով ի՞նչ խորհեցան :

Միթէ ուրախացա՞ն որ անիկայ տեսնելով իրենց
 տանը, ընտանեացն ու սիրելի հօրը որպիսութիւնը
 պիտի իմանային :

Արդարև եթէ դուք անոնց տեղն ըլլայիք,
 պիտի ուրախանայիք . բայց, ո՛հ, շատ քիչ գիտէք
 մարդու սրտին շարութիւնը :

Ես ձեզի ըսի որ, եթէ նախանձն ու ատելու-

Թիւնը բոլորովին սրտէ չհանուին, վերջը ուր
կ'երթայ. հիմայ դուք պիտի տեսնէք խօսքիս ճշ-
մարիտ ըլլալը:

Ո՛չ անոնց տուներուն հեռու ըլլալը, ո՛չ ալ այն
զուարճալի ու անմեղ արուեստին մէջ գտնուիլը
կարող եղան անոնց սիրտերը կակղցրնել և մոռցրնել
անոնց այս կարծիքը թէ Յովսեփէն ու իրենց հօր-
մէն շատ անիրաւութիւն կը կրեն:

Անոնք Սիւքեմի զուարճալի ճորին մէջ կը պը-
տրտէին, այն գեղեցիկ օդը կը շնչէին, այն զուար-
ճալի տեսարանները կը տեսնէին, կանանչ խոտերուն
վրայ իրենց ոչխարները կ'արածէին, ու երկար ժա-
մանակ այն զովագին վտակներուն ու ծառերուն
տակը կը հանգչէին:

Սակայն այս շնորհքներուն մէկն ալ ամենևին
անոնց ազդեցութիւն չըրաւ, իրենց սրտէն հանե-
լու ոխը զոր իրենց եղբօրը Յովսեփայ դէմ ունէին:

Ի՞նչ հանդարտ արուեստ մը ունէին, և Աս-
տուած անոնց ո՛րչափ աղէկութիւն կ'ընէր, ու իր
քաղցր գթութիւնը կը ցուցրնէր անոնց բոլոր իր
գործքերովը, որոնք անոնց չորս կողմը կը տես-
նուէին: Պէտք էր որ այս բաներն անոնց սիրտերը
լեցրնէին շնորհակալութեամբ դէպ' իրենց երկնա-
ւոր հայրը, նաև բարի սիրտ ունենալ տային անոնց
իրենց ընկերներուն վրայ. սակայն անոնց սիրտերը
չատ տարբեր էին:

Երբ տեսան որ Յովսեփի հեռուէն կու գար, և
թերևս հօրը տուած հանդերձները հագած էր,
խսկոյն անոնց սիրտերուն շար կիրքերը շարժեցան:

Յիշեցին անոր երազը, որուն համար մանա-
ւանդ անիկայ այնչափ կ'ատէին, և իրարու ըսին,
Ահա երազատեսը կու գայ, եկէք անիկայ մեռցը-
նենք, ու փոսի մը մէջ նետենք, և ըսենք թէ Գա-

զան մը անիկայ փարատեց. ու տեսնենք թէ անոր
երազն ի՞նչ պիտի ըլլայ: Անոնց ամբարտաւանու-
թիւնը, նախանձը և ատելութիւնը կը դրդէին զա-
նոնք իրենց հարազատ եղբայրը մեռցընելու:

Եթէ Յովսէփայ երազը կատարուէր, անիկայ
իբրև իրենց իշխանն ու թագաւորը պիտի համա-
րէին: Ի՞նչպէս կրնային անոնք իրենց փոքր եղբօ-
րը հնազանդիլ և անոր խոնարհութիւն ընել, երբ
միտք կը բերէին իրենց հօրը Յովսէփայ ցուցու-
ցած մեծ սէրը, և անոր տուած գեղեցիկ հան-
դերձները, որոնք անոր սիրոյն՝ և զանի միւս եղ-
բայրներէն պատուաւոր ընելուն մէկ յատուկ նշանն
էին. ուստի անոնց նախանձն աւելի կը շատնար:

Գիտէին որ անիկայ այս պատուոյն արժանի էր.
քանզի անոր վարքն ու բնութիւնն անոնց վար-
քէն ու բնութենէն լաւ էր:

Կ'ուզէին որ Յովսէփ իր ունեցած և վայելած
բաներէն զրկուէր. ասով իբր թէ իրենց երջան-
կութիւնը պիտի աւելնար:

Անոնց ատելութիւնը շատցաւ. կ'ուզէին Յով-
սէփայ մեծ չարիք մը ընել. պատրաստ էին ա-
նիկայ մեռցընելու:

Կ'ուզեմ հոս քիչ մը կենալ, որպէս զի ձեզի
հասկցընեմ մեղքին ի՞նչ ըլլալը: Դուք կը տեսնէք
թէ Յովսէփայ եղբայրներուն չար խորհուրդներն
ու զգացումներն ի՞նչպէս սոսկալի էին:

Բայց կը խորհի՞ք արդեօք ձեր չար խորհուրդ-
ներուն ու զգացումներուն վրայ, որոնք ձեր սրբ-
տերուն մէջ կը պահէք, երբեմն ալ ձեր խօսակցու-
թեանն ու վարքին մէջ կը ցուցընէք:

Գիտէ՞ք թէ ինչպէս կ'երևան անոնք Աստու-
ծոյ առջին, որ բոլորը կը տեսնէ և գիտէ: Եթէ
ձեր մեղքերէն բոլորով սրտիւ ապաշխարած, ու

Քրիստոսի միջնորդութեամբն անոնց համար Աստուծոյ թողութիւն խնդրած չէք, Հոգւոյն Սրբոյ համար ալ աղօթք ըրած չէք որ իր զօրութիւնը ձեզի տայ մեղքէն ետ կենալու, դուք ալ Յովսէփայ եղբայրներուն պէս նոյն աղետալի վիճակին մէջ էք. մեղքն ինչպէս որ անոնց կը տիրէր, այնպէս ալ ձեզի պիտի տիրէ:

Ասով ըսել կ'ուզեմ թէ, եթէ չապաշխարէք, ետքը դէշ բաղձանքներու ու կիրքերու պիտի ծառայէք: Այս դէշ սովորութիւնները ձեր վրայ պիտի տիրեն, ու միշտ դէշ խօսքեր ու գործքեր պիտի ընել տան ձեզի, և պիտի չդիտնաք թէ ձեր չարութեան վերջն ո՛ւր պիտի երթայ: Հիմայ կը կարծէք թէ ձեր մեղքերը շատ թեթեւ են, սակայն այն մեծ, բարի և ճշմարիտ Աստուծոյ պատուէրներն աւրելը թեթեւ բան չէ:

Այն ձեր բարեկամն է. բարեսիրտ մարդ մը պարտի բոլոր անոր մարդասիրութիւններն յիշել, անիկայ սիրել ու անոր հնազանդ ըլլալ: Այն ձեզ ստեղծեց, ու դուք անոր ստացուածն էք. պէտք է որ դուք անիկայ սիրէք, և անոր հնազանդիք. անոր պահանջածն ալ ձեր սէրն ու հնազանդութիւնն է, որ դուք ձեզ երջանիկ ընելէ զատ, ուրիշներն ալ երջանիկ ընէք. քանզի տղոց սէրն ու հնազանդութիւնն է որ զանոնք և անոնց ընտանիքը երջանիկ կ'ընէ, ինչպէս որ յայտնի է: Այսպէս ալ զԱստուած սիրելն ու անոր հնազանդիլն՝ անոր բոլոր արարածները երջանիկ կ'ընէ: Մեղքը բոլոր արարածներուն թշուառութեան պատճառ է. ինչպէս դուք գիտէք որ ծնողաց անհնազանդութիւն ընելն ու դէշ վարք ունենալն՝ ընտանեաց մէջ մեծ թշուառութեան պատճառ կ'ըլլայ:

Ուստի պէտք չէ որ մեղքի մը թեթեւ կամ փոքր

ըսուի . վասն զի եթէ ձեր մեղքերուն վրայ չապաշխարէք , ու Յիսուսի Քրիստոսի չապաւինիք՝ անով ձեր մեղքերէն փրկուելու համար , ետքը ձեր չար խորհուրդներն ու զգացումները պիտի շատնան և զօրանան քանի որ մեծնաք :

Մեղք գործելուն վերջն ո՞ւր պիտի երթայ . այս կենաց մէջ ի՞նչ բաներ ընել պիտի տայ , դալու աշխարհին մէջ ալ ո՞ւր պիտի առաջնորդէ :

Մեղքին վարձքը մահ է , հողւոյ մահ , որ երկնային ուրախութենէն յաւիտեանս կը զրկէ , և այն աղետալի , չար և ամենաթշուառ տեղը կը տանի , ուր որդը բնաւ չի մեռնիր , ու կրակը չի մարիր :

ԳԼՈՒԽ Զ

Յովսէփայ կենաց համար Ռոբէնի աղաւանդը = Յովսէփայ փոսթնէրոսիւր = Անոր եղբայրներուն կարծրասրտութիւնը = Յովսէփայ կեանքին համար Յոգայի աղաւանդը = Յովսէփայ Իսմայէլացոոյ ծախոսիւր = Եփեպոսոս րարոսիւր , և Ասորոսոյ նախահնամոսիւր =

Յովսէփայ եղբայրները զանի մեռցրնելու վրայ էին . մէկէն զատ բոլորն ալ այս չար գործն ընելու դիտաւորութիւն ունէին . բոլորն ալ կը մտածէին թէ ի՞նչ կերպով ընեն որ չյայտնուի , ու իրենց հօրը հաւտացրնեն թէ վայրի դազան մը փարատեց զանի : Ուստի զՅովսէփ մեռցրնելու համար կը խօսին , և կ'ըսեն , Եկէ՛ք մեռցրնենք զանի , և այնպիսի փոսի մը մէջ նետենք որ մարդ կարող չըլլայ տեսնել . և այսպէս հիմայ բոլորն ալ կը պատրաստուին իրենց ամբարտաւանութեան , նախանձու և ատելութեան չար կիրքերն հաճեցրնելու :

Բայց Աստուած չի թողուր որ անոնք իրենց ուզածն ընեն :

Յովսեփայ եղբայրներուն մէջ Ռուբէն ամենէն մեծն էր . Աստուած ասոր խիղճն արթնցուց որ իրենց ընելու չարութիւնը տեսնէ , ու անոր սիրտը կակղացուց որ իր եղբօրը և հօրն ողորմի :

Ռուբէն իր եղբայրներուն աղաչեց որ զՅովսեփ չմեռցընեն , ու խրատեց զանոնք որ անիկայ իրենց մօտն եղող խորունկ փոսը նետեն :

Ռուբէն կը խորհէր թէ անոնք Յովսեփայ այնպէս բարկացած էին որ ամենևին անիկայ թող պիտի չտային . և կը յուսար թէ ետքը պատեհութիւն մը կրնար գտնել զանի ազատելով նորէն իր հօրը Յակոբայ դարձընել :

Միւս եղբայրները Ռուբէնի խրատին հնազանդեցան . թերևս խորհեցան թէ , եթէ իրենց եղբայրը մեռցընէին , Ռուբէն այն մասին անոնց հետ մասնակից պիտի չըլլար , ու եղածն իրենց հօրը պիտի պատմէր :

Երբ անոնք այս խորհուրդներուն վրայ էին , Յովսեփ անոնց մօտեցաւ որ հօրը կողմէն լուր տար , անոնց որպիսութիւնն ալ իմանար :

Յովսեփ ի՞նչպէս լացաւ ու աղաչեց երբ զինքը բռնեցին , ու զանազան գոյներով հագած գեղեցիկ հանդերձներն հանելով խորունկ փոս մը նետեցին : Հոն նետուած ատենը կը զարմանար ու կը դողար , չգիտնալով թէ տակաւին ի՞նչ պիտի ընէին իրեն . կը մտածէր թէ նորէն պիտի գայի՞ն արդեօք զինքը մեռցընելու , և կամ պիտի թողէին հոն որ անօթութենէ մեռնէր :

Բայց եղբայրներն ի՞նչ ըրին . կանանչ խոտին վրայ նստեցան իրենց կերակուրն ուտելու , իբր թէ ամենևին բան մը ըրած չէին :

Ո՛վ կը խորհի թէ անոնք այս անգթութիւնն իրենց եղբօրն ընելէն ետքը՝ կրնային նստել լուիկ, և ուրախութեամբ իրենց հացն ուտել. բայց մեղքը մարդուն սիրտը կը կարծրացնէ. ատելութենէ անգթութիւն առաջ կու գայ: Մէկ հօր որդիք երբ իրարու կը նախանձին, վայրենի ու պատառող գազաններու պէս իրար կը վնասեն:

Այն միջոցին Յովսէփայ եղբայրները տեսան որ հեռուէն ուղտերու վրայ հեծած մարդիկ կու գային:

Ասոնք Իսմայելացի և Մադիանացի վաճառականներ էին, որ Բովթայիմի արևելեան կողմը Գաղաադ ըսուած երկրէն շատ համեմներ, անուշահոտ իւղեր և ստաշխն կը տանէին Եգիպտոս ծախելու:

Եգիպտացիք այնպիսի բաներ գործածել շատ կը սիրէին:

Այս դէպքն Աստուծոյ էր: Աստուած այնպէս կարգադրած էր, որ այս վաճառականներն այն ժամանակը յիշեալ ճամբէն անցնելով. Յովսէփայ կեանքն ազատելու պատճառ ըլլային, և անոր երազը կատարուէր:

Հիմայ Յուդա ալ սկսաւ կսկծալ զՅովսէփ, ու ըսաւ եղբայրներուն, Ի՞նչ օգուտ կայ մեզի մեր եղբայրը մեռցրնելէն: Արդարև կրնանք այնպիսի կերպով մը ընել որ ամենևին չհիմացուի. բայց ինչո՞ւ մեռցրնենք մեր եղբայրը, մեր հօրը զաւակը: Եկէք, ծախենք անիկայ վաճառականներուն որ հիմայ հոս պիտի գան. անոնք հեռու տեղեր կը տանին անիկայ, և մենք կ'ազատինք անոր անտեղի երազներէն:

Յուդա միւսներն յորդորեց, և ամէնքը մէկտեղ գացին ու Յովսէփ փոսէն դուրս հանեցին: Յովսէփ անօթի, դողալով և վախնալով կը մտածէր թէ

արդեօք իրեն ի՛նչ աւելի գէշ բան պիտի ընէին :
Վերջապէս Իսմայելացիները մօտեցան , և **Յովսեփայ** եղբայրներն ոչխար մը կամ այծ մը ծախելու պէս անոր գինը կտրեցին , և անոր արտասուացն ու աղաչանացը հակառակ՝ զանի այն օտարականներուն քսան կտոր արծաթի ծախեցին , անոնք ալ **Եգիպտոս** տարին անիկայ : **Ա**ստուած կ'ուզէր որ **Յովսեփ** հոն երթար . սակայն անոր չար եղբայրներն այս բանը չէին գիտեր . անոնք ամենեւին չէին կարծեր որ իրենց եղբօրն այսպէս ընելով իրենց մտքին մէջ ունեցած չար խորհուրդներն 'ի դերև կը հանէին , և թէ այս կերպով իրենց եղբօրն առջին խոնարհելու և ամչնալու ճամբայ կը բանային :

Աստուած անոնց չար խորհուրդներուն յաղթեց , որ իր ընելու աղէկ բաները կատարէ : **Ա**ստուծոյ այսպէս ընելուն , այսինքն՝ պատահելու բաներն առաջուց գիտնալով , զանոնք տնօրինելուն և կարգադրելուն , նաև բոլոր մարդիկ և արարածները մարդասիրաբար և արդարութեամբ խնամելուն , կ'ըսենք **Նախախնամութիւն Աստուծոյ** :

Աստուծոյ նախախնամութիւնն է , սիրելի տղաք , որ ձեզի պատահելու բաները կը տնօրինէ ու կը կարգադրէ , ձեզ կը հոգայ , և բոլոր ձեր մխիթարութիւններուն ու երջանկութիւններուն պատճառ է :

Աստուծոյ նախախնամութիւնն էր որ **Յովսեփը** պաշտպանեց . և պիտի տեսնէք թէ **Ա**ստուած իր նախախնամութեամբն ի՛նչ զարմանալի կարգադրութիւն մը ըրաւ , որ **Յովսեփայ** վրայ իր իմաստուն խորհուրդներն 'ի գործ դնէր :

Նաև պիտի տեսնէք որ **Ա**ստուծոյ նախախնամութիւնն էր որ աւելի զարմանալի կերպով **Յովսեփը** խնամեց **Եգիպտոսի** մէջ , ուր անիկայ գա-

ցած էր իր սիրելի հօրմէն զատուելով, և իբրև գե-
րի օտար երկիր ծախուելով:

ԳԼՈՒԽ Է

Ռոբէնի արարմանիւնը՝ Յովսէփը ծախուած գործելուն համար:
Յովսէփայ եղբայրներուն իրենց հայրը հապաղելու թէ անի-
կայ մեռաւ: Անոնց մէջ յանցանքը: Մեղքը իսթեոնիւն և
սարմիւն յառաջ էր բերէ:

Ռուբէն որ իր եղբայրները խրատած էր որ Յով-
սէփը փոսը նետեն, որպէս զի այս կերպով կարող
ըլլար անոր կեանքն ազատել ու նորէն իր հօրը դար-
ձնել՝ Յովսէփայ Իսմայելացւոց ծախուած ժամա-
նակն հոն չէր. ետքը եկաւ ու փոսին քով գնաց,
բայց անիկայ հոն չգտաւ: Այս բանիս վրայ Ռու-
բէն շատ տրտմեցաւ և յուսահատեցաւ, ու իր
հանդերձները պատուեց: Այն ատեն սովորութիւն
էր այն երկրին մէջ այսպէս ընել, և ասիկայ խորին
տրտմութեան նշան էր. թերևս Ռուբէն գիտնալով
ըրաւ ասիկայ որ անոնց հասկըցնէ, թէ ի՞նչպէս
սաստիկ տրտմած էր եղբօրը կորստեանը համար:
Ռուբէն եղբայրներուն քով եկաւ, և սրտառուչ
կերպով մը գոչեց, Տղան չկայ, և ես ո՛ւր երթամ:
Եղբայրներն անոր պատմեցին թէ ի՞նչ ըրած էին
Յովսէփայ. ան ալ տեսաւ թէ անոր ազատու-
թեանը համար ջանք ընել անօգուտ էր, քանզի
եթէ Իսմայելացւոց երթար, անհնարին էր Յով-
սէփն անոնց ձեռքէն առնել, թէ և ստակը ետ տար.
բաւական ստակ ալ չունէր իր եղբայրն ազատելու,
և յոյս չկար որ եղբայրներն այն քսան կտոր ար-
ծաթը Ռուբէնի տային Յովսէփը փրկելու. քանզի

եթէ այսպէս ընէին, իրենց վրէժն առած պիտի չլլային:

Հիմայ իրենց յանցանքը ծածկելու համար սկըսան հնարք խորհիլ, որ իրենց հայրը չիմանար թէ Յովսէփ ինչ եղած էր:

Մեղք մը ուրիշ մեղքի մը պատճառ կ'ըլլայ. անոնք այս մեծ չարութիւնն ըրին իրենց անմեղ եղբօրը, ու հիմայ իրենց ծերունի հայրը խաբելու համար ստութիւններ կը հնարեն:

Սակայն յայտնի չէ թէ արդեօք Ռուբէն այն խաբէութեան մէջ անոնց հետ միաբան էր, բայց բանը ծածկելով անոնց չարութեանը հաղորդ եղաւ, և այնպէս ցուցուց թէ կը վախնար իր պարտքը կատարելու: Անոնք իրենց հայրը սա կերպով խաբեցին. ուլ մը մորթեցին, և Յովսէփայ գեղեցիկ հանդերձն անոր արեանը մէջ թաթխելով, իրենց հօրը տարին բոլորովին արիւնոտ և ըսին, Ասիկայ գտանք, բայց չենք գիտեր թէ քու որդւոյդ հանդերձն է:

Յակոբ իսկոյն ճանչցաւ հանդերձը, և ըսաւ, Չար գազան փարատած է զՅովսէփ. անտարակոյս որդիս կտոր կտոր եղած է:

Ինչ մեծ տրտմութիւն եղաւ Յակոբայ այս բանը. անիկայ ասկէ աւելի սաստիկ ցաւ մը չէր կրնար ունենալ: Ռաքէլ զոր այնչափ կը սիրէր՝ մեռած էր Բեթղեհեմի ճամբուն վրայ՝ Նփրաթա կոչուած տեղը. հիմա Յովսէփն ալ կորսնցուց, իր սիրելոյն Ռաքելայ ծնած զաւակը, որուն վրայ Յակոբ յոյս ունէր թէ իր ծերութեանը օգնութիւն և մխիթարութիւն պիտի ըլլար:

Յակոբ իր վիշտերուն դառնութեանը մէջ իր հանդերձները պատուեց և թանձր կտաւ մը հազաւ, ու շատ օր սուգ կ'ընէր և կու լար:

Անոր որդիքն ու աղջիկները կու գային զանի մխիթարել, բայց ան չէր ուզեր մխիթարուիլ, քանզի՝ Ես իմ որդւոյս սուգովը գերեզման պիտի երթամ, կ'ըսէր, և այնպէս Յովսեփայ համար կու լար:

Յակոբայ որդիքն իրենց հայրը կը մխիթարէին Յովսեփայ կորստեանը համար. Յովսեփայ՝ զոր իրենք իբրև գերի ծախած և հեռու երկիր մը ղրկած էին:

Անոնք իրենց հօրը Յակոբայ ցաւակից ըլլալ կը կեղծէին, բայց ներքուստ կ'ուրախանային. կը ջանային անոր վիշտը թեթևցրնել, բայց անոնց խաբէութիւնն էր որ անոր վիշտն այնպէս սաստկացրնելու պատճառ էր:

Անոնք կ'երթային իրենց հօրն արտասուքը սրբելու, բայց անոնց ձեռքն էր իրենց ծերունի հայրը մխիթարել, և անոր տրտմութեան արտասուքն ուրախութեան դարձրնել՝ Յովսեփ ողջ է ըսելով:

Ի՞նչ ապերախտ, խաբեբայ և կեղծաւոր զաւակներ էին. անոնք որչափ որ իրենց յանցանքը կ'աւելցրնէին, այնչափ ալ Աստուծոյ բարկութիւնն անոնց վրայ կը բորբոքէր:

Բոլոր այս բաներէն կրնաք տեսնել որ ձեզի շատ վտանգ կը բերէ չար խորհուրդներ և զգացումներ ունենալ, և գէշ գործքեր ընել:

Այս վտանգին, և մանաւանդ Յովսեփայ եղբայրներն այն մեղքին մէջ ձգող սուտին և խաբէութեան վրայ խորհեցէք:

Յիշեցէք որ յանցաւոր և չար վարք ունեցող մարդիկ միշտ կ'ուզեն և կը ջանան իրենց յանցանքը ծածկել: Դուք ալ միշտ այնպէս չէ՞ք ըներ, երբ գիտնալով չար բան մը կ'ըսէք կամ կ'ընէք: Բայց անոնք որ կ'ուզեն իրենց չարութիւնը ծած-

կել, կը ջանան որ հնարքով կամ սուտով մը ընեն այս բանը:

Ինչպէս գիտէք, հասարակօրէն կ'ըսուի թէ անոնք որ գողութիւն կ'ընեն՝ սուտ ալ կը խօսին: Ասիկայ ճշմարիտ է. քանզի գող մը ըրածը չիմացընելու և չպատժուելու համար ստիպուած է ամէն տեսակ սուտ և խաբէութիւն գործածել:

Ինչ անարգ, վախկոտ և յանցաւոր են ստախօսները: Սուտ խօսող շրթունքները Տէրոջ առջև պիղծ են. բայց անոնք որ ճշմարիտ կը խօսին՝ անոր ընդունելի են: Ստախօսներն իրենց բաժին պիտի ունենան այն լծին մէջ որ կրակով և ծծրմբով կը վառի:

Ուրեմն վախցէք մեզք գործելէ, բոլոր չար խորհուրդներէ, զգացումներէ և վարքէ. քանզի այս բաները մարդս խաբէութեան և ստութեան կ'առաջնորդեն:

Այս վտանգներուն մէջ ամենևին ապահովութիւն չկայ. զԱստուած սիրելով և անոր հնազանդելով միայն կրնայ մարդ ապահով ըլլալ:

Դուք զԱստուած սիրելու և անոր հնազանդելու սիրտ ունի՞ք, եթէ չունիք, յիշեցէք Յովսեփայ եղբայրներուն ցցուցած չար կիրքերը՝ որոնք անոնց սրտին գէշութենէն յառաջ գալով, զանոնք այնպիսի ծանր մեղքի մէջ ձգեցին:

ԳԼՈՒԽ Ը

Յովսէփայ ծախոսիւք Պեպատրեա ներքինոյն : Անոր պատ-
 ճոսնիւնք մեզի պրոսած է՝ Ասորոսոյ նախահնամանիւնք ցո-
 ցնելու համար : Պեպատրեաի ունեցած սերը Յովսէփայ վրայ :
 Մեր առ այլ ունեցած պարտաորոսնիւն Ասորոսոյ երկե-
 ղիւր կարարելու են :

Քանի մը հարիւր մղոն ճամբայ էր Գովթայիմէն,
 այսինքն՝ Յովսէփայ Իսմայելացւոց ծախուած տե-
 ղէն, մինչև Եգիպտոս, ուր անիկայ տարուեցաւ :

Աղէկ է որ այն տեղերը ձեզի ցուցուին աշխար-
 հացոյցի վրայ, նաև Միջագետք՝ ուստի Յակոբ իր
 ընտանեօքն եկած էր, Քեբրոն՝ ուր անիկա գտաւ
 իր հայրը Իսահակ, և Միւքէմ կամ Սուքար՝ ուր
 Յովսէփայ եղբայրներն իրենց հօրը ոչխարներն ու
 այծերը կ'արածէին, ուր զրկուած էր և Յովսէփ
 իր եղբայրներուն վրայ տեղեկութիւն առնելու :

Եգիպտոս մեծ երկիր մըն է Ափրիկէի մէջ,
 կարմիր ծովուն արևմտեան կողմը : Հին ատենը
 շատ բազմամարդ էր, և անոր թագաւորները Փա-
 րաւոն կը կոչուէին որ տիրող կամ թագաւոր ըսել է :

Այս թագաւորները շատ հզօր էին : Շատ ալ
 զօրք ունենալով, ինչ որ կ'ուզէին կը հրամայէին,
 և այս պատճառաւ մարդիկ վախնալով կը հնա-
 զանդէին անոնց :

Զօրքին պահապան կոչուած մասը թագաւորը
 կը պահպանէր : Ասոնք դահիճ ալ կը կոչուէին,
 քանզի երբ թագաւորը յանցանքի մը համար մէ-
 կը մահուան կը դատապարտէր, ասոնք կը մեռցը-
 նէին մահապարտը : Այս պահապանները հրամա-
 նատար մը ունէին՝ ինչպէս որ հիմայ ալ կը տեսնէք

որ ամէն խումբ զինուոր զօրապետ մը ունի որ անոնց կը հրամայէ : Յովսէփայ Եղիպտոս տարուած ատենը՝ յիշեալ պահապան զօրաց հրամանատարին անունը Պետափրէս էր : Ասիկայ պատուաւոր մարդ մըն էր . թագաւորին երկրորդը կը համարուէր , մեծամեծ տուներու և երկիրներու տէր , և իր իշխանութեանը ներքև ունէր շատ պաշտօնեաներ և ծառաներ :

Երբ Իսմայելացիք Եղիպտոս հասան , զՅովսէփ Պետափրէսին ծախեցին : Չենք գիտեր թէ քանի ծախեցին զանի , բայց անտարակոյս իրենց տուած քսան կտոր արծաթէն շատ աւելի բան առին . անիկայ ծախու առած էին ստակ վաստկելու համար , ինչպէս որ մարդիկ ապրանք կ'առնեն ու շահով կը ծախեն :

Այսպէս խեղճ Յովսէփ իբրև գերի ծախուեցաւ , և հիմայ ալ օտար մարդու մը ձեռք ինկաւ օտար երկրի մէջ , իր տունէն , հօրմէն և բարեկամներէն հարիւրաւոր մղոն հեռու : Բայց պատճառ ունինք՝ հաւտալու թէ Յովսէփ իր յոյսն Աստուծոյ վրայ դրած էր , և անոր կ'աղաչէր ու միշտ անոր կը նայէր պաշտպանութեան և առաջնորդութեան համար . Աստուած ալ պաշտպանեց , առաջնորդեց և օրհնեց զՅովսէփ , ինչպէս որ պիտի տեսնէք :

Աստուածային նախախնամութեամբ եղաւ որ Յովսէփ թագաւորին պահապաններուն հրամանատարին ծախուեցաւ , որպէս զի Աստուծոյ որոշումը և Յովսէփայ երազը կատարուէին :

Սիրելի տղաք , կ'ուզեմ որ , Յովսէփայ պատմութիւնը կարդալու ատեն միշտ նկատէք Աստուծոյ նախախնամութիւնը :

Աստուածաշունչին պատմութենէն շատ սքանչելի բաներ պիտի սորուիք , որոնք Յովսէփայ

Ժախուելէն ու Եղիպտոս երթալէն յառաջ եկան :
 Պիտի տեսնէք թէ Աստուած ամէն բան իր նա-
 խախնամութեամբը կարգադրելով յառաջ կը տանի ,
 և թէ՛ անոր խորհուրդները բարձր են և գործ-
 քերը զօրաւոր , և դուք ալ Մովսէսի պէս պիտի
 ըսէք . Ո՛վ կայ քեզի պէս , ո՛վ Տէր , ո՛վ կայ քե-
 զի պէս սրբութեան մէջ փառաւոր , գովութիւննե-
 րուն մէջ ահաւոր և հրաշքներ ընող :

Յովսէփ քիչ մը ժամանակ Պետափրեսի քով
 կենալէն ետքը՝ անոր սիրտը շահեցաւ , քանզի աշ-
 խատասէր էր , հաւատարիմ և բարի վարուք . անոր
 ինչ պաշտօն որ յանձնուէր , ճարտարութեամբ և
 իմաստութեամբ յառաջ կը տանէր : Աստուածա-
 շունչն աս բանին վրայ խօսելով կ'ըսէ . Անոր տէրը
 տեսաւ որ Տէրը անոր հետն է , քանզի ինչ որ ընէր
 Տէրը կը յաջողէր անոր ձեռքովը : Արդարև Սուրբ
 գիրքին մէջ Յովսէփայ համար ըսուածներէն յայտ-
 նի կը տեսնուի որ անիկայ Աստուծմէ կը վախնար .
 Պետափրէս ալ անոր բարի վարքը տեսնելով ան-
 տարակոյս կը սիրէր և կը պատուէր զանի :

Սիրելի տղաք , աղօթք ըրէք Աստուծոյ որ իր
 Սուրբ Հոգին ձեզի տայ , որ դուք ալ կարող ըլ-
 լաք Յովսէփայ օրինակին նմանել :

Դուք ալ պարտիք ձեր ծնողաց և ձեր վրայ
 իշխանութիւն ունեցող ուրիշ մարդոց հրամանները
 խոնարհութեամբ կատարել : Ասիկայ ձեր պարտքն
 է , և Աստուած կը պատուիրէ ձեզի այսպէս ընել .
 եթէ անկէ կը վախնաք պէտք է որ անոր հնազան-
 դիք . ան ալ միշտ ձեր պաշտպանն ու բարեկամը
 պիտի ըլլայ ինչպէս որ Յովսէփայ եղաւ :

ԳԼՈՒԽ Թ

Յովսէփայ վերահացոս զբոսիւր Պետափրեսի քանը զբայ : Պետափրեսի կնոջ շարոնեմեմն անոր քորձեւիւր : Անիկայ Աստուածոյ դէմ մեղք զորձեւուր կը վախնայ : Կը շարարքոսի և բանոյ կը դրոսի : Բանոսին մէջ անոր բարի վարտը : Բուր բանոսին զբայ ունեցած ինամտը : Աստուած մեր հետ ունենալուն մեծ երջանկոսիւնը :

Յովսէփայ վարքն անոր յանձնուած պաշտօննէրուն մէջ այնպէս աղէկ էր, որ Պետափրէս ուրիշ շատ գործքեր ալ յանձնեց անոր, և վերջապէս անոր վրայ ունեցած վստահութիւնն այնչափ աւելցաւ, որ զանի իր տանը վրայ վերակացու դնելով ինչ որ ունէր անոր ձեռքը յանձնեց :

Ուստի Յովսէփ հիմայ Պետափրեսի բոլոր գործքերուն վերակացու ըլլալով, անոր ծառաներուն կը հրամայէր, և ամէն բան կը տնօրինէր, ինչպէս որ Աստուածաշունչը կը պատմէ ըսելով թէ՛ Պետափրէս ինչ որ ունէր չէր գիտեր, կերած հացէն զատ : Ամէն բան Յովսէփ իր խելքովն ու ճարտարութեամբը կը հոգար իր տէրոջը և անոր ընտանիքին համար՝ առանց մէկու մը հարցընելու :

Իր այսչափ յաջողութեանը մէջ չմոռցաւ իր մարդասէր Աստուծոյն խնամքը և իր առ նա ունեցած պարտականութիւնը, այլ մանաւանդ ևս առաւել կը վախնար Աստուծմէ, և անոր կը հնազանդէր : Յովսէփայ երկիւղածութիւնը սա դիպուածէն ալ յայտնի կը տեսնուի : Անիկայ քիչ ժամանակ ետքը փորձուեցաւ գէշ գործք մը ընելու. սակայն դէմ կեցաւ այն փորձութեան, և ցուցուց թէ ամէն բանէ աւելի Աստուծոյ դէմ մեղանչելէ

կը վախնար: Պետափրեսի կինն էր որ այն մեղքը
 գործելու հրաւիրեց զՅովսէփ: Ասիկայ չար կին մը
 ըլլալով սկսաւ զՅովսէփ սիրել որպէս թէ իր այրն
 էր: Անիկայ արդէն այր մը ունէր և աղէկ գիտէր
 որ մեծ մեղք էր Յովսէփն ալ իրեն այր ընել, և
 պահանջել անկէ որ զանի իբրև կին սիրէ: Քանզի
 եթէ ամուսնացեալ մարդ մը կամ կին մը այսպէս
 վարուի ուրիշ մարդու մը հետ, որ իր ամուսինը
 չէ, Աստուծոյ եօթներորդ պատուիրանին դէմ
 կը գործէ, որ կ'ըսէ, «Մի շնար»: Աս կը նշանա-
 կէ թէ ամուսնացեալ մարդ մը ուրիշ կին պիտի չու-
 նենայ, բաց անկէ որու հետ ամուսնացած է. նոյն-
 պէս ամուսնացեալ կին մը իր ամուսինէն զատ ու-
 րիշ այր պիտի չունենայ: Այս պատուէրին հակա-
 ռակ գործողը կամ գործելու դիտաւորութիւն
 ունեցողը շութիւն կ'ընէ, ինչպէս որ մեր Տէրը
 մեզի կը սորվեցընէ, և շատ մեծ մեղաւոր կ'ըլլայ
 Աստուծոյ առջև:

Պետափրեսի կինը ջանաց զՅովսէփ համոզել Աս-
 տուծոյ դէմ այն մեղքը գործելու, և Յովսէփ եթէ
 անոր մտիկ ընէր, Աստուծոյ հրամանն աւրելով
 սոսկալի չարութիւն մը ըրած պիտի ըլլար:

Բայց այն չար կինը չյաջողեցաւ, քանզի Յով-
 սէփ հաստատ կամք ունէր Աստուծոյ հնազան-
 դելու: Այս մեծ չարութիւնն ի՞նչպէս կրնամ
 ընել, ըսաւ Յովսէփ, և Աստուծոյ դէմ մեղանչել:

Ան ատեն Պետափրեսի կնոջ սէրն ատելութեան
 դարձաւ: Անիկայ սկսաւ ամէն կերպ անիրաւու-
 թիւն ընել Յովսէփայ: Անոր դէմ զրպարտութիւն
 ըրաւ որպէս թէ Յովսէփ ուզած էր անիկայ իրեն
 կին ընել: Պետափրէս կնոջը խօսքին հաւատաց և
 շատ բարկանալով զՅովսէփ բանտ մը դնել տուաւ,
 ուր թագաւորին կամացը կամ երկրին օրէնքնե-

րուն դէմ յանցանք գործողները կը դրուէին : Աստուածաշունչին մէջ կը կարդանք թէ հոն բանտարկեալներ կապուած էին . թերևս Յովսէփ ալ ձեռուրներէն և ոտուրներէն կապուած մութ սենեակի մը մէջ դրուած էր :

Ինչ մեծ դժբախտութիւն էր անօգնական և անպաշտպան երիտասարդին համար , այսպէս չար կնոջ մը զրպարտութեամբ իր տիրոջ երեսէն կոնալով յանիրաւի պաշտօնէն զրկուելու բանտ ալ դրուել :

Սակայն եթէ Յովսէփ մարդոցմէ բարեկամ չունէր , վերն ամենակարող պահապան ու բարերար մը ունէր :

Արդարև Աստուած իր իմաստուն նախահնամութեամբն այնպէս տնօրինեց որ Պետափրեսի կնոջ զրպարտութեամբը Յովսէփայ բանտ դրուելը միջոց ըլլար անոր ապագայ յաջողութեանն ու մեծութեանը , և այնպէս երազն ալ կատարուէր :

Շատ մարդիկ եթէ Յովսէփայ պէս իրենց եղբայրներէն ծախուելով հեռու երկիր տարուէին , և հոն յանիրաւի ամբաստանուելով բանտ դրուէին , շատ դանգատներ պիտի ընէին Աստուծոյ դէմ թէ անողորմ և անիրաւ է , քանզի թողուց որ այն նեղութիւններն անոնց վրայ դան :

Սակայն Յովսէփ այսպէս չըրաւ : Անիկայ ինչպէս որ յաջողութեան մէջ չհպարտացաւ , այնպէս ալ նեղութեան մէջ համբերութիւնը չկորսնցուց :

Բանտապետը տեսաւ Յովսէփայ բարի զգացումներն ու բարի վարքը , Աստուած ալ որ բոլոր մարդոց սիրտերուն կը տիրէ՝ անոր սիրտը շարժեց որ Յովսէփայ մարդասիրութիւն ցուցնէ , ինչպէս որ իրօք ալ եղաւ : Բանտապետը բանտին կառավարութիւնն ու տնօրէնութիւնը բոլորովին Յովսէփայ յանձնեց :

Աս պաշտօնը նոր և դժուարին պաշտօն մըն էր Յովսէփայ պէս երիտասարդի մը համար: Կը կարծուի թէ անիկայ այն ատեն քսան և եօթը տարեկան էր բայց իր տարիքին նայելով մեծ իմաստութիւն, բարեպաշտութիւն և մտքի հաստատութիւն ունէր:

Բանտին վերաբերեալ գործքերը Յովսէփայնչափ իմաստութեամբ յառաջ տարաւ՝ որ Աստուածաշունչին մէջ կը կարդանք թէ «Բանտին պահապանը չէր նայեր Յովսէփայ ըրած բանին, ինչու որ Տէրն անոր հետ էր ու ինչ որ կ'ընէր Տէրը կը յաշողէր»:

Տէրն անոր հետ էր, և ասիկայ ի՞նչ երջանկութիւն էր անոր: Դուք մեծ մխիթարութիւն կ'իմանաք, երբ ձեր հայրը և մայրը ձեր հետ է. մանաւանդ երբ տրտմութեան կամ հիւանդութեան մէջ էք և կարօտ էք մէկուն որ ձեզի խրատ տայ և հոգ տանի: Ո՞րչափ անգամ ձեր ծնողքը ձեր քովն ըլլալով ձեր վախն ու տրտմութիւնը հանդարտեցուցած են:

Քանի քանի անգամ ձեր տկար և շուարեալ ժամանակը, ձեր գլուխն անոնց վրայ դնելով օգնութիւն փնտռած էք: Տղաք այսպիսի օգնականներու միշտ կարօտ են: Արդ հայր մը ունիք դուք երկինքը որ ամենիմաստ ու ամենազօր է, և կ'ուզէ որ միշտ զինքը սիրէք և իրեն հնազանդիք: Անիկայ Աստուածաշունչին մէջ կը սորվեցնէ թէ ինչ պէտք է ընել զանի հաճեցրնելու համար:

Ամէն բանէ առաջ Աստուած ձեռնէ կը պահանջէ որ սրտով տրտմիք ձեր մեղքերուն վրայ, անոնցմէ ետ կենաք ու փրկութեան համար Յիսուսի Քրիստոսի ապաւինիք, և կը հրամայէ ձեզի աղօթքով խնդրել զՀոգին Սուրբ, որպէս զի անոր շնորհքովը

կարող ըլլաք Աստուծոյ ուզածը կատարել: Եթէ այսպէս աղօթք ընէք, Աստուած կը խոստանայ իր Սուրբ Հոգին տալ: Ուրեմն պարտիք երթալ այս երկնաւոր Հօրը ձեր մեղքերուն համար տրամած, ու անոնց բոլորը խոստովանելով խնդրել որ Քրիստոսի միջնորդութեամբը ներէ ձեզի ձեր մեղքերը, և իր Սուրբ Հոգին ձեզի տայ որ, կարող ըլլաք զինքը սիրել ու իրեն հնազանդիլ:

Եթէ այսպէս ընէք, Տէրը ձեզի հետ պիտի ըլլայ, ինչպէս որ Յովսեփայ հետ էր, և ձեզի ձեր երկրաւոր բարեկամներէն աւելի հոգ պիտի տանի, իր նախախնամութեամբը պիտի պաշտպանէ զձեզ յաջողութեան մէջ փորձանքներէ, ու ձախորդութեան մէջ ձեզի պիտի օգնէ: Բոլոր ձեր գործքերուն մէջ ձեր հետ պիտի ըլլայ ձեր աղէկութեանը համար. և վերջապէս ձեզ երկինքն իր և իր որդւոյն Յիսուս Քրիստոսի քով պիտի առնէ ուր են բոլոր հաւատացեալք. և հոն ձեզ յաւիտեանս մեղքէ ու նեղութենէ ազատ պահելով գիտութեան, բարութեան և երջանկութեան մէջ պիտի յառաջացնէ:

ԳԼՈՒԽ Ժ

Աստուծոյ զանն ինչ է և ինչ է անոր օգոտար: Մարտիրոսացեալի երազը: Յովսեփ այն երազը էր մեկնէ:

Թերևս զարմանաք թէ Յովսեփայ պէս պանդուխտ երիտասարդ մը, ինչպէս քիչ ժամանակի մէջ Պետափրեսին ու բանտապետին վստահութիւնը կատարելապէս ստացաւ, թէպէտ անիկայ Պետա-

փրեօի քով ծառայ էր, միւսին քովն ալ բանտարկեալ մը :

Բայց Յովսէփայ այսպէս յառաջանալուն պատճառն անոր Աստուծմէ վախնալն էր : Անիկայ ուր որ ըլլար և ինչ բան որ ընէր՝ կը յիշէր Աստուծոյ ներկայութիւնը, և կը խորհէր թէ հաշիւ պիտի տար անոր բոլոր իր գործքերուն համար :

Ասոր մէկ օրինակը տեսաք վերը : Երբ Յովսէփ Պետափրեսի կնոջմէն փորձուեցաւ մեղք գործելու, ըսաւ անոր, Ի՞նչպէս կրնամ այս մեծ չարութիւնը ընել և Աստուծոյ դէմ մեղանշել :

Աստուծոյ վախէն աւելի զօրաւոր բան մը պիտի չկրնաք գտնել որ ձեզ մեղք գործելէ պահէ ու ձեր պարտքը կատարելու քաջալերէ : Աստուծոյ վախը սիրով միացեալ վախ մըն է, և անիկայ ունեցող տղայ մը միշտ կը ջանայ մեղքէ ետ կենալ և իր ամէն պարտաւորութիւնը կատարել :

Կարդացէք Աստուածաշունչը և ջանացէք Աստուծոյ և անոր մեծութեանն ու բարութեանը վրայ տեղեկութիւն ստանալ որ տեսնէք թէ որչափ պատճառ ունիք այսպիսի փառաւոր և ողորմած էակ մը սիրելու և անոր հնազանդելու :

Աղօթք ըրէք որ Աստուծմէ վախնաք և անիկայ սիրէք ամէն ժամանակ : Միտք բերէք որ ան միշտ ձեր քովն է, և բոլոր ձեր խորհածին, ըսածին ու ըրածին համար անոր հաշիւ պիտի տաք :

Ան ատեն Յովսէփայ պէս միշտ Աստուծոյ պաշտպանութեանը ներքեւ եղած պիտի ըլլաք. գէշ մարդիկ ձեր բարեգործութեան պատճառը տեսնելով ձեզ պիտի յարգեն, աղէկ մարդիկ ալ ձեզ պիտի սիրեն, և դուք այն հաստատուն ճամբուն մէջ քալելով ինչպէս որ Յովսէփ ըրաւ թէ յաջո-

դուժեան և թէ ճախորդութեան մէջ, ամենուն համարումն ու վատահութիւնը պիտի շահէք :

Աւելի պիտի յայտնուին աս ճշմարտութիւնները Յովսէփայ պատմութեանը մէջ, ինչպէս որ պիտի տեսնենք :

Յովսէփ բանտին կառավարութիւնն իր վրայ առնելէն քիչ ժամանակ ետքը երկու մարդ բերուեցաւ հոն, որոնց վրայ կ'ուզեմ քիչ մը ծանօթութիւն տալ :

Մէկը Եգիպտոսի թագաւորին մատուակապեան էր. այս մարդը թագաւորին խմած գինւոյն հոգ կը տանէր, և թերևս թագաւորին գինւոյն բաժակն ինք անոր կու տար : Երբեմն գեղեցիկ հասուն խաղողները կ'առնէր, և անոնց ջուրը կը քամէր բաժակին մէջ, ու թագաւորին կու տար խմելու : Հին ժամանակները Եգիպտոսի և Ասիոյ մէջ թագաւորները մատուակներ ունէին, և մատուակապետութիւնը մեծ պաշտօն մը համարուած էր :

Միւս մարդը թագաւորին հացադործապետն էր, որ անոր կերած հացին և ուրիշ կերակուրներուն վերակացու էր. ասոր պաշտօնն ալ միւսին պաշտօնին պէս շատ պատուաւոր էր :

Պատճառ ունինք ըսելու թէ այս մարդոց երկուքն ալ բարձր աստիճանի մարդիկ էին. քանզի Դիողոր Սիկիլիացի հին պատմագիրը Եգիպտոսի վրայ գրած գիրքին մէջ կ'ըսէ թէ թագաւորին պաշտօնատարները (ինչպէս մատուակապետն ու հացադործապետը) ազնուականաց կարգէն էին :

Կ'երևի թէ յիշեալ երկու անձինք սաստիկ բարկացուցած էին թագաւորը որ զանոնք դնել տուաւ Յովսէփայ եղած բանտը, որ թագաւորին դիկնապահներուն հրամանատարին Պետափրեսի տանը մէկ կողմը, և անոր իշխանութեանը տակ էր :

Պետափրէս պատուիրեց Յովսէփայ անոնց հոգ տանիլ :

Քիչ ժամանակ բանտին մէջ կենալէն ետքը՝ երկուքն ալ միևնոյն գիշերուան մէջ մէյմէկ երազ տեսնելով, շատ զարմացան ու տրտմեցան : Երբ Յովսէփ առաւօտուն գնաց զանոնք տեսնելու, զանոնք տրտմած գտնելով պատճառը հարցուց, անոնք ալ ըսին թէ՛ Երազներ տեսանք, և անոր համար շատ տրտմած ենք, քանզի չկայ մէկը որ զանոնք մեզի մեկնէ :

Յովսէփ անոնց ըսաւ, Աստուծոյ կը վերաբերի ձեր երազներուն մեկնութիւնը. բայց կ'աղաչեմ որ զանոնք ինծի պատմէք : Ասկէ կը տեսնուի թէ Յովսէփ, որ քանի մը երևելի երազներ տեսած էր՝ այն մարդոց մէկն էր որոնց Աստուած հին ատենը կարողութիւն տուած էր երազներու մեկնութիւն տալու, և առյապա ըլլալու բաներն առաջուց գուշակելու :

Աստուռակապետն իր երազն այսպէս պատմեց Յովսէփայ : Երազիս մէջ տեսայ խաղողի որթ մը, որ երեք ոստ ունէր. քանի մը ըռպէի մէջ ոստերը մեծցան և շուտով ծաղկեցան ու խաղողները հասան. և թագաւորին բաժակն իմ ձեռքս ունենալով՝ այն խաղողները քաղելով քամեցի բաժակին մէջ ու թագաւորին տուի :

Յովսէփ անոր երազին սա մեկնութիւնը տուաւ. Երեք ոստերն, ըսաւ, երեք օր կը նշանակեն. այն երեք օրուան մէջ թագաւորը քեզ պիտի յիշէ և նորէն առջի պաշտօնիդ մէջ պիտի դնէ, ու դուն դարձեալ անոր մատուռակապետը պիտի ըլլաս :

Անիկայ շատ ուրախացաւ այս մեկնութեան վրայ, յուսալով թէ քիչ ժամանակէն բանտէն ելլելով նորէն թագաւորին շնորհքը պիտի վայելէր :

ԳԼՈՒԽ ԺԱ

Հացագործին երազն ու անոր մեղսութեանը : Երազներուն կա-
րարուելը Յովսէփայ արած մեղսութեանը հասեմար : Ապե-
րախարութեան մեղքը :

Յովսէփ մատուակապետին երազը մեկնելէն
ետքը, անկէ շնորհք մը խնդրեց : Երբ, ըսաւ,
պաշտօնիդ մէջ հաստատուելով թագաւորին հետ
բարեկամանաւ, կ'աղաչեմ որ մարդասիրութիւն
ընելով ինծի համար խօսիս Փարաւոնին, որ զիս
այս բանտէն հանէ. քանզի ես Եբրայեցւոյ երկրէն
եմ, և այս բանտը դրուած եմ յանիրաւի :

Յովսէփայ մատուակապետին երազին տուած
մեկնութենէն քաջալերուելով հացագործապետը,
ինքն ալ իր երազը պատմեց :

Երազիս մէջ, ըսաւ, երեք ճերմակ սակառի
տեսայ գլխուս վրայ. վրայի սակառւոյն մէջ թա-
գաւորին համար եփուած ամէն տեսակ կերակուր-
ներէն կար. տեսայ նաև որ թռչունները գալով
այն կերակուրներէն կ'ուտէին :

Աս ըսելէն ետքը՝ անհամբերութեամբ կը սպա-
սէր թէ Յովսէփ ինչ մեկնութիւն պիտի տար երա-
զին : Յովսէփ ըսաւ անոր, Այն երեք սակառին
երեք օր կը նշանակեն. ուստի երեք օր ետքը
թագաւորը քեզ պիտի կախել տայ և թռչունները
գալով մարմինդ պիտի ուտեն :

Յովսէփայ այս երազներուն մեկնութիւնները
տալէն երեք օր ետքը Փարաւոնին ծննդեան օրն
էր : Այն օրը մեծ ուրախութիւն կ'ընէր թագա-
ւորն իր տանը մէջ, և բոլոր ազնուականներուն,

հրամանատարներուն ու գործակալներուն խնջոյք
կու տար: Այս հանդէսին ատենը հրաման ըրաւ
Փարաւոն որ մատուակապետը բանտէն արձա-
կուելով, նորէն առջի պաշտօնին մէջ հաստատուի.
և իսկոյն հրամանը կատարուեցաւ:

Նոյն օրը հացագործապետն ալ կախուեցաւ, և
անոր մարմինը կախաղանին վրայ թողուեցաւ երկ-
նից թռչուններուն կերակուր ըլլալու:

Այսպէս Յովսէփ այն երազներուն մեկնութիւն-
ները տալով իր ճշմարիտ մարդարէ մը ըլլալը հաս-
տատեց: Ասիկայ կը ցուցնէ որ Աստուած անոր
սորվեցուցած էր երազի մեկնութիւն տալ. քանզի
միայն Աստուած և այն մարդիկը՝ որոնց Աստուած
կը սորվեցընէ, ապառնի դիպուածներու վրայ դի-
տութիւն ունին:

Աստուածաշունչին մէջ շատ մարդարէութիւն-
ներ կան. այսինքն՝ ապագայի մէջ պատահելու
բաներուն գուշակութիւնը: Այսպիսի գուշակու-
թեանց կատարուիլը կը ցուցնէ թէ անոնք Աս-
տուծմէ յայտնուած են, և թէ Աստուածաշունչն
ալ որ այն մարդարէութիւնները կը պարունակէ՝
Աստուծոյ յայտնութիւնն է:

Աստուածաշունչէն կը սորվինք որ մատուակ-
կապետն իր աստիճանին հասնելէն ետքը՝ մոռցաւ
զՅովսէփ, անոր բանտին մէջ ըրած մարդասիրու-
թիւնը և երազին մեկնութեամբը տուած ազատու-
թեան ուրախութիւնը, նաև Յովսէփայ իր ազա-
տութեանը նկատմամբ ըրած աղաչանքը:

Մատուակապետին զանցառութիւնն անոր մեծ
ապերախտութիւնն ու անհոգութիւնը կը ցուցընէ:

Աւա՛ղ, այսպիսի մարդիկ ո՞րչափ կան աշխար-
հիս մէջ: Ասոնք իրենց օգուտը միայն կը փնտռեն,
ուրիշներուն օգուտը բոլորովին կը մոռնան: Տղաք

ալ երբեմն իրենց ծնողաց տարած խնամքը կը մոռնան, զանոնք կը թողուն անոնց հիւանդութեան և ծերութեան ատենը, և ասով իրենց ապերախտ ու չար սիրտ ունենալը կը ցուցնեն: Սիրելի տղաք, դուք այնպիսի չա՞ր սիրտ ունիք, թէ ընդհակառակն ձեր ծնողաց երախտիքը յիշելով զանոնք կը սիրէք, կը հոգաք, և կը ջանաք ըստ կարի որ անոնք հանգիստ և մխիթարութիւն ունենան:

Մտիկ ըրէք թէ Աստուած ինչ կ'ըսէ Աստուածաշունչին մէջ. և այն խօսքը թող ձեր սրտին մէջ տպաւորուի: «Անիծեալ ըլլայ ան՝ որ իր հօրը կամ մօրը դէմ հայհոյութիւն կ'ընէ, և բոլոր ժողովուրդը Ամէն պիտի ըսէ»: Բ Օրեն. Իէ. 16:

ԳԼՈՒԽ ԺԲ

Փարսոնի երազները = Յովսէփի Փարսոնի ուղի հանդուրէլը = Անոր իոնարհութիւնը =

Աստուուակապետն իր պաշտօնին հասնելէն իբր երկու տարի ետքը՝ Յովսէփ տակաւին բանտն էր, քանզի, ինչպէս ըսինք, յիշեալ պաշտօնատարը զանի բոլորովին մոռցած էր: Այն միջոցին Փարսաւոն երկու երազ տեսաւ մէկ գիշերուան մէջ:

Կը տեսնէր որ իբր թէ Նեղոս գետին քովերը կը պտըտէր, և յանկարծ եօթը գէր ու գեղեցիկ կովեր գետէն ելլելով սկսան արածուիլ հոն մօտը գտնուած դաշտերուն մէջ. ետքը ուրիշ եօթը տկար և տգեղ կովեր ելլելով, գէրերուն քով դաշին և անոնց վրայ յարձակելով զանոնք կերան, բայց տգեղ ու նիհար մնացին ինչպէս որ առաջ էին:

Թագաւորն արթնցաւ, և յետոյ նորէն քնանալով ուրիշ երազ մ'ալ տեսաւ: Յորենի եօթը գեղեցիկ և լեցուն հասկեր բուսան ծղօտէ մը. անոնց ետեւէն եօթը թուամած ու վտիտ հասկեր բուսնելով միւս լեցունները կերան: Փարաւոն շփոթեցաւ այս երազներուն համար, քանզի խորհեցաւ թէ թերևս անոնք նշանակութիւն մը ունէին, զոր շատ հարկաւոր էր իրեն գիտնալ: Ետքը Եգիպտոսի բոլոր մոգերն ու իմաստունները ժողվելով անոնցմէ իր երազներուն մեկնութիւնը կը խնդրէր:

Եգիպտացւոց մոգերն ու իմաստունները կը պարծենային թէ երազներ մեկնելով ապագայ դիպուածներ կրնան գուշակել: Գիտէին թէ իրենց ըսածները սուտ էին, բայց շատ անգամ ուրիշները կը խարէին անոնց երազներուն սուտ մեկնութիւններ տալով: Սակայն այս անգամ անոնցմէ մէկը համարձակեցաւ թագաւորին երազներուն մեկնութիւն տալ. այլ ըսին թէ բոլորովին տարակուսանաց մէջ են, և չեն գիտեր թէ ինչ կը նշանակեն այն երազները. և ասոր վրայ թագաւորն առաւել ևս նեղացաւ:

Այս առթիւ թագաւորին մատուակապետը յիշեց զՅովսէփ, անոր աղաչանքը, և իր խոստումը թագաւորին միջնորդ ըլլալու անոր ազատութեանը համար: Ա'երևի թէ մատուակապետին խիղճը զանի տանջեց Յովսէփայ դէմ ապերախտ գտնուելուն համար. քանզի թագաւորին սա խօսքը ըսելէն ետքը թէ՛ Ես իմ յանցանքս կը յիշեմ այսօր, սկսաւ Յովսէփայ պատմութիւնն ընել: Երբ, ըսաւ, երկուքս, ես ու հացագործապետը, բանտն էինք, երազ տեսանք. Յովսէփ անունով մէկը որ հոն կը գտնուէր՝ անոնց ստոյգ մեկնութիւնները մեզի տուաւ:

Թագաւորն Յովսէփայ այս ճարտարութիւնը լսելով՝ հրաման ըրաւ որ անիկայ շուտով իր առջևը բերուի: Յովսէփ հանդերձները փոխելով և ուրիշ պէտք եղած պատրաստութիւնները տեսնելով, Փարաւոնին ներկայացաւ:

Փարաւոն պատմեց անոր իր երազները, և ըսաւ. Այ՛ ոք կրցաւ ասոնց մեկնութիւնը տալ. լսեցի որ դուն կարող ես այդ բանն ընել:

Թագաւորը կը կարծէր թէ Յովսէփ իր ճարտարութեամբը կամ հանճարովը երազ կը մեկնէր, ինչպէս որ մոգերն ու իմաստունները կը պնդէին իրենց համար:

Զէր գիտեր թէ ճշմարիտ Աստուած միայն կը ընայ երազներ մեկնելու կարողութիւնը տալ մարդոց:

Յովսէփ կրնար այնպիսի ճամբայ մը բռնել որ թագաւորը կարծէր թէ անիկայ իր իմաստութեամբը կու տար երազներու մեկնութիւնը, և պատիւ գրտնել թագաւորին և բոլոր Եգիպտացւոց քով:

Բայց անիկայ Աստուծմէ կը վախնար, և չէր ուզեր որ ուրիշներն իրեն համար կարծեն թէ իր իմաստութեամբը կ'ընէր այն բանը, քանզի գիտնալով որ Աստուծմէ ունէր այն կարողութիւնը՝ բոլոր փառքն անոր կ'ընծայէր:

Ուստի պատասխան տուաւ Փարաւոնին թէ, կարող չեմ այդ բանն ընելու. բայց Աստուած Փարաւոնին խաղաղութեան պատասխան մը պիտի տայ:

Աղէկ միտք պահեցէք Յովսէփայ այս խօսքը, այսինքն թէ՛ երազին տալու մեկնութիւնն իրմէ չէր:

Երբեմն կը պատահի որ մէկը ուրիշին ըրած աղէկ մէկ գործը ձեզի կ'ընծայէ. կամ մեծ գովութիւն կ'ընդունիք գործի մը համար զոր ուրիշներու օգնութեամբ ըրած էք. և կամ ուրիշ

ները կը կարծեն թէ դուք գիտէք այս ինչ բանը որուն ամենևին տեղեակ չէք : Դուք այս բաները լսելով ճշմարտութիւնը չէք խոստովանիր , և այսպէս յանիրաւի փառաւորուելով , կը հաճեցընէք ձեր հպարտութիւնը և ուրիշները կը զրկէք իրենց իրաւացի պատուէն :

Այս բանը շատ գէշ է և ես ասիկայ շատ անգամ դպրատան տղոց վրայ տեսած եմ : Տասներորդ պատուիրանքը կ'արգիլէ մեզ ուրիշներուն ունեցածին աչք տնկելու : Ութերորդ պատուիրանքն ալ կ'արգիլէ գողութիւնը . ուրիշին պատիւը յափշտակելն ալ տեսակ մը գողութիւն է : Ապա երբ այսպիսի բանի մը մէջ փորձուիք , Յովսէփայ վերոյիշեալ խօսքը միտք բերէք . և միշտ ազատաբար ճշմարտը խոստովանեցէք :

Ձեր գիտցածը կամ չգիտցածը , ըրածը կամ չըրածը , և ուրիշներուն ձեզի ըրած օգնութիւնը , վերջապէս ամէն բան շիտակ ըսէք : Յիշեցէք որ թէպէտ այնպիսի ժամանակ ձեր ընկերը կրնաք խաբել , ինչպէս որ Յովսէփ , եթէ ուզէր , կրնար զՓարաւոն խաբել , բայց զԱստուած չէք կրնար խաբել . քանզի անիկայ ոչ միայն ձեր խօսքերը և գործքերը , ձեր գաղտնի խորհուրդներն ու զգացումներն ալ գիտէ :

Ձեր վրայ բարձր համարում մի ունենաք . թող մարդ խոնարհութեամբ իրմէ աւելի ուրիշը պատուէ : Տէրն ամբարտաւաններուն հակառակ է , խոնարհներուն շնորհք կու տայ :

ԳԼՈՒԽ ԺԳ

Յովսէփ Փարաւոնի երազները կը զննէ : Եգիպտոսի վրայ
կառավար կը դրոնի : Անոր նոր անունը և ամուսնութիւնը :
Ճշմարտութիւն իօսելը և Աստուծոյ ու մարդոց վայելած
պարտիւն անոնց ընծայելը սորոյք իջնցներ են ուրիշներուն վրա
պահութիւնը սպանալու :

Փարաւոն իր երազները Յովսէփայ պատմելէն
ետքը՝ Յովսէփէն սա պատասխանն առաւ : Փարա
ւոնի երազները մէկ են . Աստուած անոր յայտնեց
թէ ինչ պիտի ընէ : Յովսէփ ասոնք ըսելէն ետքը
երազներուն մեկնութիւնը տուաւ սա կերպով :

Այն եօթը գեղեցիկ կովերն ու ցորենի եօթը
լեցուն հասկերն , ըսաւ , կը ցուցընեն թէ բոլոր
Եգիպտոսի մէջ եօթը տարի առատութիւն պիտի
ըլլայ . այս եօթը տարուան մէջ այս երկիրն ամէն
տեսակ բերք առատօրէն պիտի բուսցընէ , մարդոց
և անոնց պահած անասուններուն համար պէտք
եղածէն շատ աւելի :

Իսկ եօթը տկար և վտիտ կովերը որ եօթը
գեղեցիկ ու գէր կովերը կերան , ու եօթը չոր
ցած հասկերը որ լեցունները կերան՝ կը ցուցը
նեն թէ եօթը տարի ալ մեծ սով պիտի ըլլայ և
երկիրը շատ քիչ պտուղ պիտի բերէ . պարէնի
կողմանէ շատ նեղութիւն պիտի ըլլայ , և առա
տութեան տարիները պահուածը՝ սովին տարինե
րուն մէջ պիտի ուտուի :

Աստուած այս երկու երազներով ցուցուցածը
քիչ ժամանակի մէջ պիտի կատարէ :

Ասոր վրայ Յովսէփ Փարաւոնի խրատ տուաւ որ բոլոր երկրին մէջ պաշտօնեաներ դնէ, որ առաւ տուածեան այն եօթը տարիներուն հունձքին հինգ բաժինէն մէկն առնեն ու այլևայլ քաղաքներու մէջ դիզեն, որպէս զի սովին եօթը տարիներուն մէջ մարդիկ բաւական կերակուր ունենան, և ահօթուածենէ չմեռնին:

Յովսէփայ այս խրատը թագաւորին և անոր նախարարներուն շատ հաճելի երևցաւ: Փարաւոն ըսաւ իր մեծամեծներուն, Այս մարդուն վրայ արդարև Աստուծոյ հոգին կայ: Յետոյ Յովսէփայ դառնալով ըսաւ, Արովհետև Աստուած այս բաները քեզի ցուցուց, քենէ աւելի իմաստուն և յարմար մէկը չեմ կրնար գտնել այս դործը կատարելու:

Դուն իմ տանա վրայ վերակացու պիտի ըլլաս, և քու խօսքովդ բոլոր իմ ժողովուրդս պիտի կառավարուի. ես աթոռովս միայն քենէ վեր պիտի ըլլամ: Ահա քեզ բոլոր Եգիպտոսի երկրին վրայ վերակացու դրի: Աս ըսելէն ետքը Փարաւոն իր ծանրագին մատանին հանելով Յովսէփայ մատը դրաւ, անոր գեղեցիկ հանդերձներ հագցուց, պարանոցն ալ ոսկիէ մանեակ մը անցուց:

Ասոնք ընելով Փարաւոն կ'ուզէր իմացընել թէ Յովսէփայ գերագոյն իշխանութիւն տուած է, և թէ անիկայ մեծ պատիւ և յարգ ունի իր առջևը:

Ապա հրաման ըրաւ որ Յովսէփ թագաւորական կառքը նստի, և առջևէն քարոզ կարդացուի որ բոլոր ժողովուրդն անոր առջև խոնարհութիւն ընէ:

Այսպէս Յովսէփ Եգիպտոսի վրայ իբր առաջին վերակացու կամ փոխարքայ կարգուեցաւ:

Հին ատենը սովորութիւն էր արևելեան ազգաց

մէջ, որ երբ թագաւոր մը մէկը կ'ընդունէր, մա-
նաւանդ օտարական մը, անոր անունը կը փոխէր :
**Այս սովորութեան համեմատ Փարաւոն Յովսե-
փայ նոր անուն մը տուաւ, այսինքն Փսոմթոմ-
փանէ, որուն նշանակութեանը նկատմամբ այլևայլ
կարծիքներ կան : Ոմանք կը կարծեն թէ Փսոմ-
թոմփանէ՝ Գաղտնիք յայտնող ըսել է, և թէ այս
անունը Յովսեփայ տրուեցաւ անոր մեծ իմաստու-
թեանը և մարգարէական հոգի ունենալուն համար,
որով երազներու մեկնութիւն կու տար : Աւրիշնե-
րը կը կարծեն թէ Փսոմթոմփանէ Եգիպտացերէն
բառ է և կը նշանակէ Փրկիչ աշխարհի : Ինչ և
իցէ, սա ստոյգ է որ այն անունը փառաւոր պատ-
ուանուն մըն էր : Արևելեան ազգերը պատուա-
նուն շատ կը գործածեն, և Փարաւոն ասով Յով-
սեփայ բարերարութիւնը բոլոր ազգին ցուցնել
ուզեց :**

**Փարաւոն Յովսեփայ կին մ'ալ տուաւ ազնուա-
կան ընտանիքէ, Ասանէթ անուն աղջիկ մը, որուն
հայրը Պետափրէս՝ Արեգ քաղքին քուրմը, այ-
սինքն քահանան էր : Այս քաղաքը Եգիպտոսի
մէջ անուանի էր, և հաւանական է թէ Պետա-
փրէս այն քաղքին և անոր քով եղող երկրին իշ-
խանն էր :**

**Տարակոյս չկայ թէ Յովսեփ Աստուծոյ սիրելի
և անոր հոգւովը լեցուած ըլլալուն համար կրցաւ
ոչ միայն Փարաւոնի երազը մեկնել, այլ և անոր
այն իմաստուն խրատները տալ, որոնց համար
այնպէս սիրելի ըլլալով Փարաւոնի, այսչափ մեծ
պատիւներու հասաւ : Արդարև Փարաւոն քիչ
բան գիտէր կամ ամենեւին բան չէր գիտեր ճշ-
մարիտ Աստուծոյ վրայ որուն Յովսեփ կը հաւա-
տար. բայց Յովսեփայ վարքին ու կենցաղավարու-**

Թեանը մէջ շատ սքանչելի թուեցաւ անոր, երբ
 անկէ լսեց թէ, Աս իմ իմաստութիւնս չէ, հապա
 Աստուած Փարաւոնին խաղաղութեան պատաս-
 խան մը պիտի տայ: Աս բանին համար Փարաւոն
 զՅովսէփ յարգեց և անոր վստահացաւ: Ապա
 գիտցէք, սիրելի տղաք, որ միշտ ճշմարտութիւնը
 խոստովանելով, թէ Աստուծոյ և թէ մարդոց վա-
 յելած պատիւն անոնց մատուցանելն ամէն բանէ
 աւելի ուրիշներուն, նաև գէշ մարդոց, յարգանքն
 ու վստահութիւնը շահելու ամենէն ստոյգ միջոցն
 է: Անոնք որոնց հետ գործ ունիք՝ թող գիտնան
 որ դուք Աստուծմէ կը վախնաք, և առանց մէ-
 կուն անհրաւութիւն ընելու, բոլոր ձեր պարտա-
 կանութիւնները ճշդիւ կը ջանաք կատարել: Չեր
 այս զգացումը որչափ աւելի գիտցուի, այնչափ
 աւելի պատիւ և վստահութիւն կը ստանաք, և ձե-
 զի այլ և այլ պաշտօններ ու գործեր կը յանձնուին:

Դուք իշխանութեամբ և պատուով Յովսէփայ
 չափ չէք կրնար մեծնալ, սակայն ձեզի շատ օգ-
 տակար է որ ձեր հասարակ վիճակին մէջ ալ ու-
 րիշներուն պատիւն ու վստահութիւնը վաստկիք:

Ասիկայ ներքին զուարճութիւն մ'ալ կու տայ ձե-
 զի, և ստուգիւ գիտցէք որ այս վիճակին կրնաք
 հասնիլ Աստուծոյ շնորհաց օգնութեամբը, եթէ
 անկէ վախնալով՝ անոր պատուիրանքը հաւատար-
 մութեամբ պահէք:

ԳԼՈՒԽ ԺԴ

Աստուծոյ նախախնամամբնութիւնը : Անոր հետազանդելու ապա-
 փնել մեր պարտախանութիւնն է : Յովսէփայ ցորեն ժողովելը :
 Անոր երկու որդիքը : Անոնց անուանելոան պատճառը : Սովին
 սկսելը :

Ինչ զարմանալի եղաւ Յովսէփայ յառաջանալը :
 Անիկայ Քանանու մէջ երկրագործի մը որդի էր,
 և քանի մը տարի բանտը մնալէն ետքը՝ Եգիպտոսի
 կառավարութեան առաջին պաշտօնին կը բարձրա-
 նայ, և այն ընդարձակ երկրին մէջ իշխանութեամբ
 երկրորդ կ'ըլլայ թագաւորին : Եթէ Յովսէ-
 փայ յառաջադիմութիւնը լաւ նկատելու ըլլանք,
 որչափ պիտի զարմանանք Աստուծոյ նախախնա-
 մութեանը վրայ, որ չարէն բարիք յառաջ բերե-
 լով, ու մարդոց չար կիրքերուն յաղթելով, իր
 իմաստունն ու բարի խորհուրդները կը կատարէ :

Աստուծոյ նախախնամութիւնն այսչափ կրկնե-
 լուս պատճառը սա է, սիրելի տղաք, որ երբ
 Յովսէփայ պատահած դիպուածներն անոր պատ-
 մութեանը մէջ կը կարդաք, այն նախախնամու-
 թիւնը յիշէք : Քանզի չկայ ճշմարտութիւն մը որ
 Աստուծոյ նախախնամութենէն աւելի զգացուե-
 լու արժանի ըլլայ : Անիկայ Աստուածաշունչին
 ուրիշ մասերուն, և այլևայլ ազգերու պատմու-
 թիւններուն մէջ ալ կրնաք տեսնել : Չեր կենացն
 ու ձեր բարեկամներուն կենացը մէջ ալ կրնաք
 տեսնել :

Եթէ ճշմարտապէս զԱստուած սիրելու ու ա-
 նոր ապաւինելու ըլլաք, Աստուծոյ նախախնամու-

թեան գիտութիւնը ձեզի մեծ մխիթարութեան և օրհնութեան պատճառ պիտի ըլլայ :

Եթէ գիտնալու ըլլաք որ առանց Աստուծոյ գիտութեանը և հրամանին բան մը չ'ըլլար, և թէ անոր խնամքն ինչպէս մեծամեծ բաներու այնպէս ալ շատ փոքր բաներու կը հասնի, անատեն, ինչպէս որ տղայ մը իր հօրը կամ մօրը ձեռքին տակ ապահով է, դուք ալ միշտ ապահովութիւն մը պիտի զգաք անոր պաշտպանութեանը տակ :

Սուրբ Գիրք մեզի կը սորվեցընեն որ Աստուած զինքը սիրողներուն հետ է. յաջողութեան և ձախորդութեան, առողջութեան և հիւանդութեան, կենաց և մահուան, վերջապէս ամէն բանի մէջ անոնց կ'օգնէ :

Աստուած այս կերպով Յովսեփայ հետ էր. ձեր հետն ալ պիտի ըլլայ, եթէ դուք ալ բոլորով սրտիւ զանի սիրէք ու ձեր յոյսն անոր վրայ դնէք : Այս աշխարհիս վրայ պիտի դանուիք այնպիսի պարագաներու մէջ որ 'ի սկզբան շատ երկիւղալի պիտի երևան ու մեծ վիշտ և նեղութիւն պիտի տան ձեզի : Սակայն ետքը, Աստուծոյ նախախնամութեամբն այն նեղութիւնները ձեզի մխիթարութեան և երջանկութեան պիտի դառնան. բայց եթէ չդառնան, և նեղութիւններն ու փորձութիւնները շարունակեն, հնազանդութեամբ ու համբերութեամբ անոնց տարէք : Քանզի Աստուած կը տեսնէ որ իր զաւկներն երբեմն այսպիսի խրատներու կարօտ են, ուստի և զանոնք կը գործածէ իբրև դարման, ինչպէս որ մարդասէր հայր մը, երբ իր տղան հիւանդ կը տեսնէ, դեղ կը պատրաստէ անիկայ բժշկելու :

Աս նեղութիւններն ու փորձութիւնները ձեր հոգիներուն շատ օգուտ պիտի ընեն, եթէ Աս-

տուժոյ աղաչելու ըլլաք որ իր Սուրբ Հոգին ձեզ ի տայ, որպէսզի այն տառապանաց տանիք համբերութեամբ:

Անոնք ձեր առ Աստուած և առ Քրիստոս ունեցած սէրը պիտի աւելցընեն, ու ձեզ պիտի յորդորեն անոր ամենօրհնեալ օրինակին նմանելու. անոնք ձեզ խաղաղական մահուան ու երկնից մէջ յաւիտենական երջանկութեան պիտի պատրաստեն:

Ուրեմն սորվեցէք Աստուծոյ նախախնամութիւնը, և գիտցէք որ ձեր իմաստութիւնն ու մխիթարութիւնն անկէ կու գայ:

Յովսէփ ևս առաւել պատճառ ունէր Աստուծոյ այս նախախնամութեանը վրայ զարմանալու և անոր ապաւինելու: Երբ անիկայ Եգիպտոսի վրայ վերակացու դրուեցաւ, իբր երեսուն տարեկան էր, և յանկարծ դժուարին դործերու մէջ մտաւ: Բոլոր Եգիպտոսի մէջ ճամբորդութիւն ընելով, և երկրին ու մարդոց վիճակը քննելով, հասկցաւ թէ ինչ բան հարկաւոր էր պատրաստել այն գալու սովին եօթը տարիներուն համար:

Առատութեան եօթը տարուան միջոցին երկիրն ամէն տեսակ բերք առատութեամբ բուսցուց. Աստուած այնպէս տնօրինած էր ինչպէս որ Յովսէփ Փարաւոնին ըսած էր: Անոր իմաստուն նախախնամութեամբը կրնան բոլոր յաջող բաներ մէկտեղ զուգընթանալ. այսինքն Աստուած կրնայ այնպէս տնօրինել որ օդին փոփոխութիւնները, ինչպէս ցուրտը, տաքը, անձրևն ու հովերը, նաև դործելու համար մարդոց բնական և բարոյական յարմարութիւնները, բանի մը համար նպաստաւոր ըլլան: Այսպէս Աստուծոյ նախախնամութիւնն այն տարիներուն մէջ ամէն բան այնպէս տնօրինեց որ Եգիպտոսի ամէն կողմը, ինչպէս որ Սուրբ Գիւրք

կը պատմէ, այնչափ առատութիւն եղաւ որ Յով-
սէփ ցորենը ծովին աւազին պէս կը ժողուէր,
անկէ ետքը սկսաւ չափել և համրել, տեսնելու
համար թէ մթերուած պաշարը որչափ եղած էր,
և այնչափ շատցած գտաւ որ համրելէ դադրեցաւ:

Ցորենն այլ և այլ քաղաքներ շտեմարաններու
մէջ պահեց և անշուշտ իր իշխանութեանը տակ
պաշտօնեաներ կարգած էր համբարուած ցորեն-
ներուն պահպանութեանը հոգ տանելու, որպէս զի
ետքը ժողովուրդին պատրաստ կերակուր գտնուի
սովի տարիներուն մէջ:

Դեռ առատութեան եօթը տարիները չսպա-
ռած, Յովսէփ երկու որդի ունեցաւ Մանասէ ու
Եփրեմ:

Մանասէ ^{հօգրնող} ըսել է. Յովսէփ այս անունը
տուաւ իր երէց որդւոյն, քանզի Աստուած, ըսաւ
Յովսէփ, բոլոր իմ վիշտերս և հօրս տանը վիշտերը
մոռցրնել տուաւ ինձի. այսինքն այն փորձութիւն-
ներն ու չարչարանքները որ ես կրեցի իմ նախան-
ձոտ ու չար եղբայրներէս երբ հօրս տունն էի, և
ետքը հոս Եգիպտոսի մէջ:

Միւս որդւոյն անունը Եփրեմ դրաւ, որ ^{ան-}
^{ցած} կը նշանակէ, Քանզի Աստուած, ըսաւ
Յովսէփ, տառապանաց երկրի մէջ զիս աճեցուց:

Յովսէփ ընտանիքի մը տէր և երկու որդւոց
հայր ըլլալով, իր հօրմէն, ազգականներէն և հայ-
րենի երկրին զուարճութիւններէն զատուած ըլ-
լալուն վիշտը կը մոռնար, և մխիթարութիւն կը
զգար:

Վերջապէս առատութեան տարիներն անցան
և սովը սկսաւ: Այս հարուածը ոչ միայն Եգիպ-
տոսի, հապա ուրիշ երկիրներու վրայ ալ եկաւ:

Ամեն տեղ սովը սաստիկ էր և ժողովուրդն

իր կեանքը պահելու համար բաւական կերակուր գտնելու շատ դժուարութիւն կը կրէր. սակայն բոլոր Եգիպտոսի երկրին մէջ բաւական ցորեն պահուած էր բնակիչներուն ուտելու համար:

Երբ Եգիպտացիք իրենց տանը մէջ պահուածը սպառելէն ետքը կերակրոյ կարօտութիւն ունեցան, սկսան Փարաւոնին աղաղակել որ հաց տայ. Փարաւոն ալ բոլոր Եգիպտացիներուն ըսաւ. Յովսեփայ գացէք, և ինչ որ անիկայ կ'ըսէ՝ ըրէք:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ

Եգիպտացոց շնորհիւ եբրեւեանց Փրիւլը պարտուեալ էր. Գրիպտոսի առաւել գերագոյն Փրիւլը ըսաւ. Եգիպտացիներուն Յովսեփէն ցորեն գնելը. Գրիպտոսի մէջ սովը. Յանուսայ եր որդեւը կերակուր գնելու համար Եգիպտոս դրիւլը:

Եգիպտացիք երբ Յովսեփայ առջին ծնկան վրայ եկած անոր կ'աղաչէին, և այս սաստիկ սովին ատեն կ'ընդունէին անկէ իրենց և իրենց ընտանեացը համար պէտք եղած կերակուրը, կը խորհէին թէ իրաւ անիկայ իրենց փրկիչն էր, ինչպէս անոր անունն ալ կը ցուցընէր, այսինքն՝ Փարաւոնի անոր տուած նոր անունը որ, ինչպէս առաջ յիշուեցաւ, հաւանականաբար իրիւլ կը նշանակէր Եգիպտացւոց լեզուաւ:

Յովսեփ արդարեւ փրկիչ եղաւ Եգիպտացւոց, բայց ոչ այն մտքով, որով մենք Յիսուս Քրիստոս Փրկիչ աշխարհի կը կոչենք. Յիսուս Քրիստոս փրկիչը կարող է մարդիկ ոչ միայն հոգևոր սովէ ազատել՝ զանոնք լեցընելով Աստուածային ճշմարտութեամբ ու Հոգւոյն Սրբոյ զօրութեամբ,

քանզի ասոնք ալ կերակուր են, երկնային և հոգևոր կերակուր, որ հոգին կը սնուցանեն, և պատճառ կ'ըլլան որ մարդիկ կենդանի ըլլան առաւել գերազանց և երջանիկ աշխարհի մը համար, հապա անիկայ զմարդիկ կը փրկէ նաև իրենց մեղքերէն, և յաւիտենական մահուանէ որ մեղքին վարձքն է:

Եզիպտացիք անտարակոյս պէտք ունէին հոգևոր կերակրոյ և հոգևոր փրկութեան, բայց այն ողորմելի տգէտները չէին զգար իրենց այս կարօտութիւնը, անոնց բոլոր ջանքն էր այն մարմնաւոր սովէն ազատիլ, և երբ տեսան որ Յովսէփ կարող էր զանոնք անկէ փրկել, անիկայ իրենց ամենէն մեծ բարերարը և փրկիչը համարեցան:

Հիմա կը հարցընեմ ձեզի, սիրելի տղաք, դուք կը փափաքի՞ք արդեօք և պատրաստ էք Յիսուս Քրիստոսի երթալ հոգևոր սովէն ու հոգւոյն մահէն փրկուելու համար, ինչպէս որ Եզիպտացիք Յովսէփայ կ'երթային մարմնաւոր սովէն ազատելու համար, թէ անոնց պէս դուք ալ անզգայ էք ձեր հոգևոր և յաւիտենական վիճակին: Ես այս հարցումը հոս կ'ընեմ, դուք անոր վրայ առանձին խորհեցէք, և դուք ձեզի տուէք պատասխանը:

Յովսէփ բացաւ ցորենի շտեմարանները զորոնք այլևայլ քաղաքներու մէջ պահած էր, ու սկսաւ Եզիպտացւոց ցորեն ծախել:

Խեղճ և անօթութենէ նուաղեալ փոքր տղայք և աղջկունք ի՞նչպէս կ'ուրախանային արդեօք տեսնելով որ իրենց հայրը տուն ցորեն կը բերէր, որպէս զի իրենց մայրը հաց շինէր անոնց, և ո՞րչափ շնորհակալ կ'ըլլային Յովսէփայ:

Արչափ ևս առաւել դուք, սիրելի տղաք, շնոր-

հակալ ըլլալու պարտական էք ձեր երկնաւոր
Հօրը, որ ձեր արարիչն է և բոլոր ձեր պիտոյքն
առատաբար կուտայ. և ձեր երախտագիտութիւնը
ցուցնելու էք՝ անիկայ սիրելով և անոր պատուի-
րաններուն հնազանդ ըլլալով:

Այ միայն Եգիպտոսցիք կու գային Յովսեփէն
ցորեն գնելու, հապա ուրիշ երկրի մարդիկ ալ,
ուր որ սովը տիրած էր, և այսպէս Աստուծոյ
առաջնորդութեամբը՝ Յովսեփայ իմաստութիւնն
ու ճարտարութիւնը պատճառ եղաւ շատերուն
մահուանէ ազատելուն:

Աստուծոյ զարմանալի նախախնամութեամբը
Յովսեփ կարող եղաւ սովէն ազատել նաև իր սի-
րելի հայրը, իր եղբայրներն ալ որոնք զանի անո-
ղորմաբար վաճառած էին, և անոնց ընտանիքնե-
րը. քանզի սովը մինչև Քանանու երկիրը, այսինքն՝
Յակոբայ եղած տեղը հասած էր, ու այն տեղի մար-
դիկ ալ շատ նեղութիւն կը կրէին այս պատճառաւ:

Այս նեղութիւններուն մէջ երբ Յակոբ լսեց
որ Եգիպտոս ցորեն կրնայ գնուիլ, խորհեցաւ
հոն մարդ զրկել: Կանչեց իր որդիքը, և հարցուց
թէ ինչո՞ւ համար այսչափ տրտմութեամբ և յու-
սահատութեամբ կը կենան, իբր թէ իրենց ազա-
տութեանը համար բան մը ընել հնար չէր:

Յետոյ ըսաւ անոնց, Լսեցի որ Եգիպտոս ցորեն
կայ, պէտք է որ հոն երթաք ու քիչ մը պաշար
գնէք մեզի համար, որ չմեռնինք:

Թերևս այն ժամանակ Յակոբ, անոր ընտանիքը
և անոր որդիներն իրենց ընտանիքներովը մէկտեղ
կամ իրարու մօտ կը բնակէին, և Յակոբ անոնց
ամենուն իշխանը կամ գլուխն էր: Բայց ինչպէս
որ ալ էր, ամէնը մէկտեղ կերակրոյ նեղութիւն
կը կրէին: Արդարև անոնց բնակած տեղէն մինչ-

չև Եղիպտոս հարիւրաւոր մղոն ճամբայ է, և Յակորայ որդւոցը շատ դժուարին կը թուէր այն չափ հեռու տեղ երթալ. բայց ինչ օգուտ, ուրիշ կերպ մը չկար կերակուր գնելու. ուստի և, բացի Բենիամինէ, մնացեալ որդւոց բոլորն ալ յանձն առին երթալ:

Բենիամին Յովսեփայ կրտսեր եղբայրն էր, և գիտէք որ անոնց մայրը Ռաքէլ մեռնելէն քիչ մը առաջ ծնած էր: Ռաքէլի կենդանութեան ատենը, Յակոր զանի աւելի կը սիրէր քան իր միւս կանայքը. զանի այնչափ սիրելուն համար անոր զակրներուն վրայ ալ աւելի սէր ունէր. և երբ հաւատաց թէ Յովսեփ մեռած էր, չէր ուզեր զԲենիամին քովէն հեռացրնել, որ չըլլայ թէ անոր ալ վտանգ մը պատահի: Բաց ասկէ՝ Յակոր իբր հարիւր և երեսուն տարեկան ըլլալով, իր այս ծեր և տկար հասակին մէջ կը մխիթարուէր Բենիամինով, զոր Յովսեփայ տեղ դրած էր. շատ հաւանական է թէ Բենիամին ալ իբրև բարեպաշտ և հնազանդ որդի ամէն բանի մէջ կ'օգնէր իր տկար հօրը, և անոր ծերութեանը նեցուկ եղած էր:

Թերևս Յովսեփայ եղբայրները խորհեցան թէ Իսմայելացի վաճառականները կրնային զՅովսեփ Եղիպտոս տարած և հոն վաճառած ըլլալ, ուստի և ենթադրեցին թէ անհնարին բան մը չէր անիկայ դիպուածով հոն տեսնել: Բայց անտարակոյս չէին կրնար խորհիլ թէ անիկայ հոն մեծ պատուոյ և իշխանութեան հասած կրնային տեսնել. հարկաւ պիտի խորհէին թէ, եթէ իրենց եղբայրը երբէք Եղիպտոս տարուած և հոն տակաւին կենդանի էր, և եթէ պատահէր որ անիկայ հոն տեսնէին, գերութեան և յետին աստիճան

աղքատութեան և թշուառութեան մէջ պիտի գըտնէին անիկայ : Քանզի արդարև մարդկօրէն խորհելով, անկարելի էր ենթադրել թէ օտար երկրի մը մէջ իբրև գերի ծախուած երիտասարդ մը կրնար այնպէս բարձր իշխանութեան, զօրութեան, պատուոյ և ազդեցութեան տէր ըլլալ, ինչպէս Յովսէփ եղած էր :

ԳԼՈՒԽ ԺԶ

Յովսէփայ Էգբայրներն անոր առջին խոնարհութեան կ'ընեն : Յովսէփ ինչո՞ւ համար ինչպէ՞տ անոնց չի ճանչցրներ : Անոնց բանս որո՞ւնիլը : Անոնցօ՞վ Տէկոն բանորը պահուիլը որպէս զի Բենիամին բերուի :

Երբ Յակոբայ որդիքը Եգիպտոս հասան, հարցուցին թէ ինչ կերպով ցորեն կրնային գնել, և իմացան որ պէտք էր երթալ Փտմթոմփանէի որ բոլոր երկրին կառավարն էր : Ուստի ստիպուեցան Յովսէփայ ներկայանալ, առանց գիտնալու թէ անիկայ ով էր, և անոր այն մեծ պատիւն ու իշխանութիւնը տեսնելով, մինչև գետին ծռեցան և անոր խոնարհութիւն ըրին, ինչպէս արևելեան ազգաց մէջ հին ատենը սովորութիւն էր թագաւորաց առջև ընել, իբրև նշան յարգանաց և հպատակութեան : Այսպէս ընողն իբր թէ կը խոստովանէր, թէ այն անձը որուն առջև խոնարհութիւն կ'ընէր՝ իրմէ շատ վեր էր աստիճանաւ և զօրութեամբ :

Այսպէս կատարուեցաւ Յովսէփայ երազը. այն երազը որուն մէջ կը տեսնուէր որ իր եղբայրներուն որաներն իրեն երկրպագութիւն կ'ընէին :

Անոնք ոչ միայն Յովսէփայ երկրպագութիւն ըրին, հապա իրենց բոլոր յոյսն ալ անոր վրայ դրած էին թէ ան պիտի ազատէր զիրենք, իրենց ծեր հայրը և բոլոր ընտանիքը սովին վտանգէն:

Անոնք այն խոնարհութիւնն ընելէն ետքը ելան ու Յովսէփայ առջին կայնեցան. ամենևին անոնց մտքէն չէր կրնար անցնիլ թէ անիկայ իրենց եղբայրն էր, քանզի շատ փոխուած էր. բայց Յովսէփ կրնար զանոնք ճանչնալ, և ճանչցաւ իսկ անմիջապէս:

Հոս կրնաք մտածել որ, Յովսէփ եթէ ուզէր կրնար անոնցմէ վրէժ առնել՝ անոնց իրեն ըրած չարութեանը փոխարէն: Բայց անոր դիտաւորութիւնն այս չէր. անիկայ չարեաց փոխարէն բարիք ընել գիտէր, ու միտքը դրած էր որ իր եղբայրներուն և իր ծեր հօրը աղէկութիւն ընէ. բայց խորհեցաւ որ աղէկ չէր մէկէն ՚ի մէկ ինքզինք անոնց ճանչցընել:

Յովսէփ իր երազները միտք բերաւ և անոնց մէկ մասին կատարուիլը տեսաւ, և կ'ուրախանար որ Աստուծոյ նախախնամութեամբը կարող էր իր հայրը և բոլոր ազգատոհմը սովամահ ըլլալու վտանգէն ազատել:

Ա'երևի թէ Յովսէփ իր եղբայրները փորձել կ'ուզէր, և թերևս անոնց ճշմարիտ ապաշխարութիւն ընել տալ կը բաղձար, իրենց առջի չարութեանը համար:

Յովսէփ տեսաւ նաև որ իր կրտսեր և սիրելի եղբայրը Բենիամին անոնց հետ չէր. կասկածեց որ թերևս, հօրը սիրելի զաւակն ըլլալուն համար, անոր ալ ըրած էին ինչ որ իրեն ըրին, կամ թերևս սպաննած էին զանի:

Գիտէր որ եթէ այսպիսի բան մը ըրած էին, պիտի չխոստովանէին, եթէ ինքզինք ճանչցրնելով Բենիամինի վրայ հարցընէր. այլ սուտ ըսելով զանի պիտի խաբէին, ինչպէս որ առաջ իրենց հօրն ըրած էին:

Այս պատճառներուն կամ նաև ուրիշ բաներու համար որ չենք գիտեր, Յովսէփ ոչ միայն ինքզինք իր եղբայրներուն չճանչցուց, հապա այնպէս երևցուց որ անոնց ով ըլլալը չէր գիտեր:

Անոնց հարցուց թէ ուստի կու գային:

Երբ անոնք ըսին թէ Քանանացւոց երկրէն կ'ուգային ցորեն գնելու համար, անատեն կասկածել ձևացուց անոնց վրայ որպէս թէ լրտես էին, և ըսաւ թէ Դուք Եգիպտոսի երկրին վիճակը գիտելու եկած էք, որպէս զի լուր տանիք երևելի և զօրաւոր ազգի մը որ հոս գայ ու Եգիպտացիները կողոպտէ, և անոնց երկրին տիրէ:

Անոնք պատասխան տուին թէ լրտես ըլլալ և այնպիսի միտք ունենալ իրենցմէ շատ հեռու էր: Քաւ լիցի, տէր, ըսին, քու ծառաներդ կերակուր գնելու համար եկած ենք. մենք բոլորս ալ մէկ մարդու զաւկրներ ենք: Ըսել կ'ուզէին թէ, զօրաւոր ցեղի մը կամ ազգի մը վերաբերեալ մարդիկ չէին, այլ թուով նուազ և զօրութեամբ տկար ազգատոհմ մըն էին՝ նահապետի մը գլխաւորութեանը ներքև: Մենք, ըսին, հաւատարիմ մարդիկ ենք, քու ծառաներդ լրտես չենք: Յովսէփ առջի ըսածը կը պնդէր, անոնք ալ նորէն պատասխան տուին թէ, Մենք տասներկու եղբայր ենք և Քանանու երկրին մէջ մէկ մարդու զաւկրներ ենք. մեր ամէնէն կրտսերը տունն է իր հօրը քով, մեր մէկ եղբայրն ալ չկայ:

Այս վերջին խօսքն ըսելով, հաւանականաբար

կ'ուզէին կարծեցընել թէ իրենց եղբայրներէն մէկը մեռած էր: Յովսէփ անոնց ըսածներուն ամենին չհաւատալ կեղծելով, ըսաւ թէ ըսածներուն սուտ կամ ճշմարիտ ըլլալը հաստատելու ճամբայ մը կայ, այն է՝ իրենց կրտսեր եղբայրը Եգիպտոս բերել:

Ուստի Յովսէփ Փարաւոնի կենացը վրայ երգում ընելով ըսաւ անոնց թէ, Մինչև որ ձեր կրտսեր եղբայրը հոս չգայ, չեմ կրնար հաւատալ թէ դուք համեստ և ճշմարտախօս մարդիկ էք: Չենէ մէկը թող երթայ ձեր հօրը քով ձեր կրտսեր եղբայրը հոս բերելու. դուք հոս բանտարկեալ մնացէք:

Այսպէս ըսելով Յովսէփ զանոնք այն օրը բանտ դնել տուաւ, հետևեալ օրը զանոնք իր առջևը կանչելով ըսաւ, Ես Աստուծոյ կը վախնամ. չեմ ուզեր որ ամէնքդ հոս մնաք, այլ թող ձենէ մէկը միայն բանտը մնայ, մնացեալքդ ցորենն առնելով դացէք ձեր հօրը, և ձեր կրտսեր եղբայրն առնելով նորէն հոս եկէք. եթէ այս ընէք, կը հաւատամ թէ դուք լրտես չէք, և կ'արձակեմ զձեզ, ապա թէ ոչ մահապարտ էք:

Քսան տարիէ աւելի էր որ անոնք իրենց եղբայրն Իսմայելացւոց ծախած էին, սակայն անոնց ըրած անողորմ և չար դործքերուն յիշատակով թիւնը հիմա սկսաւ անոնց խիղճն արթնցընել, այնպէս որ սկսան իրենց սրտին մէջ մեծ ցաւ զգալ: Տեսան որ նեղութեան մէջ էին, և չէին գիտեր թէ իրենց վերջն ինչ պիտի ըլլար: Կը զգային որ այս վիշտը բաւական պատիժ մը չէր իրենց անօրէնութեանը, ուստի և կը վախնային թէ Աստուծոյ շատ աւելի սաստիկ վրէժ մը պիտի պահանջէր իրենցմէ:

Այսպէս սկսան իրենց զգացումներն իրարու ըսել. Մենք մեծ յանցանք գործած ենք մեր եղբօրը դէմ. տեսնելով անոր հոգւոյն տառապանքը մեզի աղաչանք ըրած ատենը, չողորմեցանք անոր, և այն մեծ անօրէնութիւնը գործեցինք. ուստի հիմա այս վիշտը մեր վրայ եկաւ: Ռուբէն պատասխան տուաւ անոնց և ըսաւ, Ես ձեզի չըսի՞ որ տղուն չմեղանչէք. դուք մտիկ չըրիք, ու հիմա ահա անոր արիւնը կը խնդրուի մենէ. թերևս Աստուած մեզ սաստիկ կերպով պիտի պատժէ այն անգութ և բարբարոս գործին համար:

ԳԼՈՒԽ ԺԷ

Յովսէփայ եղբայրներուն իրենց յանցանքն իրարու ըսելն անոր արտին կը ներգործէ: Շատուն կ'ընարունի բանարին մեջ մտալու: Յովսէփայ եղբայրներուն ցորեն առնելով Քանան երևալը: Աղէի ու գեշ ճարդուն մեջտեղի դարբերութիւնը: Արդեօտաւ կարդացողն այն երկուսին ո՞ր դասէն է: Թող ինչ՞ն իր գործերը կարարէ:

Յովսէփ իր եղբայրներուն խօսակցութիւնը լսեց, և անոնց բոլորն ալ հասկցաւ, թէպէտ անոնք չէին գիտեր թէ ան կը հասկնար իրենց խօսքը, քանզի Յովսէփ անոնց հետ թարգմանով կը խօսէր. այսինքն՝ ինչ որ անիկայ Եգիպտացւոց լեզուաւ կ'ըսէր՝ կը թարգմանուէր եղբայրներուն Եբրայեցերէն, որ անոնց խօսած լեզուն էր: Անոնց Եբրայեցերէն ըսածն ալ թարգմանը Եգիպտացւոց լեզուաւ կը թարգմանէր Յովսէփայ, իբրև թէ անիկայ Եբրայեցւոց լեզուն չէր հասկընար: Յովսէփ այսպէս ըրաւ որ իր ով ըլլալն անոնք չգիտնան: Երբ Յովսէփ իր

եղբայրներուն խօսքը լսեց, սիրտը շարժեցաւ
 և երեսն անգին դարձրնելով որ չտեսնուի՝ սկսաւ
 լալ։ Ասկէ կը տեսնուի որ Յովսէփայ բնաւորու-
 թիւնը և զգացումները շատ տարբեր էին իր
 եղբայրներուն խիստ և անողորմ բնաւորութենէն։
 Յովսէփ թերևս կ'ուզէր իր ով ըլլալն անոնց
 յայտնելով զանոնք այս տագնապէն ազատել. սա-
 կայն խորհեցաւ որ աղէկ չէր, և միտքը դրաւ
 անոնց հաւատարմութիւնն աւելի փորձել և հաս-
 կրնալ թէ արդեօք Բենիամինի համար ըսուածը
 ճշմարիտ էր, միանգամայն զանոնք ապաշխարու-
 թեան առաջնորդել իրենց ըրած յանցանացը
 համար։

Յովսէփ այսպէս թարգմանով քիչ մը ժամանակ
 իր եղբայրներուն հետ խօսելէն ետքը, առաջար-
 կեց որ անոնցմէ մէկը Եգիպտոս մնայ, և միւս-
 ները Քանան երթալով Բենիամինը բերեն։ Ուս-
 տի հրաման ըրաւ անոնց առջև զՇմաւոն կապել։
 Այսպէս ընելով կ'ուզէր անոնց ցուցրնել թէ անի-
 կայ այնպէս կապուած պիտի մնար բանտին մէջ
 մինչև որ անոնք ետ դառնային Բենիամին իրենց
 հետ բերելով։ Ետքը Յովսէփ հրաման ըրաւ իր
 մարդոցը, որ եղբայրներուն քուրձերը ցորենով
 լեցրնելու ատեն ամէն մէկուն տուած ստակն իր
 քուրձին մէջ դնեն։ Այսպէս անոնք իրենց ըն-
 տանիքներուն տանելու, ճամբորդութեան ատեն
 ալ ուտելու համար բաւական ցորենով լեցուն
 քուրձերն՝ իրենց էշերուն վրայ բառնալով ճամբայ
 ելան Քանան երթալու։ Իսկ Շմաւոն գոցուած
 տեղ մը դրուեցաւ, որ հոն մնար մինչև եղբայր-
 ներուն ետ դառնալը։ Հիմա աղէկ ու գէշ մար-
 դոց մէջտեղի մեծ տարբերութիւնը կը տեսնենք
 այս պատմութեան մէջ. այսինքն՝ Յովսէփայ և

անոր եղբայրներուն մէջտեղ եղած տարբերու-
 թիւնը : Առաջինն՝ Աստուծմէ կը վախնար ու կը
 ջանար անոր կամքը կատարել . իսկ վերջինները
 հպարտութեամբ , ատելութեամբ , վրէժխնդրու-
 թեամբ և չարութեամբ լի էին , և թերևս ճշմարիտ
 ապաշխարութիւն մը չէին ըրած իրենց մեղքերուն
 համար , բաղձանք ալ չունէին Աստուծոյ հնազան-
 դելու : Արդ՝ դուք այս երկու տեսակ մարդոց որո՞ւն
 պիտի նմանիք : Դուք բարեպաշտութեամբ , հնա-
 զանդութեամբ , գթութեամբ , անկեղծութեամբ ,
 վերջապէս ձեր բոլոր վարքովը Յովսեփայն նման պի-
 տի ըլլաք , թէ անոր եղբայրներուն պէս խստա-
 սիրտ և չար : Աստուծմէ կը վախնաք և զանի կը
 սիրէ՞ք , անոր պատուիրանքներուն հնազանդել և
 ուրիշներուն աղէկութիւն ընել ձեզի երջանկու-
 թիւն կը համարի՞ք , թէ միշտ ձեր վրայ միայն կը
 խորհիք , և կը ջանաք թէ ինչ կերպով ընէք կամ
 ստանաք այնպիսի բաներ որովք ձեր բաղձանքները
 հաճեցընէք , ու ձեզ երջանիկ ընէք առանց հոգ
 տանելու ուրիշներուն աղէկութեանն ու երջան-
 կութեանը : Շատ աղէկ գիտէք թէ որ տեսակ մար-
 դոց պարտիք նմանիլ . ձեր խիղճը ձեզի կ'ըսէ թէ
 որչափ աղէկ պիտի ըլլայ ձեզի Յովսեփայն պէս
 ըլլալ , քան թէ անոր եղբայրներուն պէս : Եթէ
 Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ սէր չունիք , ինչպէս
 Յովսեփ ունէր , ոչ Փրկչին վրայ ճշմարիտ ապա-
 լինութիւն և ոչ ալ Աստուծոյ կամքին հնազան-
 դելու և ձեր ընկերին աղէկութիւն ընելու բաղ-
 ձանք , ի՞նչ պիտի ընէք . պիտի մնա՞ք այնպէս
 առանց ձեր մեղաց վրայ ապաշխարելու , առանց
 ջանալու որ Աստուծոյ հաճոյ ըլլաք , Քրիստոսի
 վրայ հաւատք ունենալով անիկայ ձեզի բարեկամ
 ընէք , և այնպէս պատրաստ գտնուիք մահուան ,

որպէս զի յոյս ունենաք գերեզմանէն անդին եր-
ջանիկ ըլլալու :

Երբ Յովսեփայ եղբայրները նեղութեան մէջ
ինկան, իմացան որ զայրացեալ Աստուծոյ բար-
կութիւնը հասած էր զանոնք պատժելու իրենց
գործած մեղքերուն համար : Անոնց խիղճերը,
Յովսեփայ ծախուելէն երկայն ժամանակ ետքը
արթնցան, և անատեն սկսան խայթ զգալ :

Թէպէտ ձեր գործած մեղքերը ձեզի հիմա
ձայն չեն տար, քանզի ձեր խիղճը թմրած է, և
ձեր վտանգը չէք զգար, բայց այս կեանքին մէջ
անգամ կրնայ Աստուած իր բարկութիւնը յան-
կարծ ձեր վրայ հասցընել, ձեր խիղճերն արթնցը-
նել և ձեզ ահիւ լեցընելով իր առջև դողացընել :
Բայց, ո՛հ, հանդերձեալ աշխարհին մէջ է որ
խիղճն իր ահարկու գործքերը պիտի կատարէ. հոն
անզեղջ մեղաւորը որ յաւիտեանս Աստուծոյ երե-
սէն ու երկնից զուարճութենէն վաճառուած է ուրիշ
բան պիտի չգտնէ, բայց միայն նեղութիւն, ցաւ
և տառապանք, և ապագան մտածելով՝ յուսա-
հատութենէ զատ ուրիշ բան պիտի չզգայ :

Ուրեմն թող հիմա ձեր խիղճն իր գործը կա-
տարէ : Խորհեցէք թէ որչափ Աստուծոյ դէմ
մեղք գործած էք. ճշմարիտ սրտի տրամութեամբ
անոր երթալով խոստովանեցէք, և աղաչեցէք
Քրիստոսի ըրածներուն ու քաջածներուն միջնոր-
դութեամբը որ ձեր մեղքերուն թողութիւն տայ :
Քրիստոս է ձեր փրկիչն ու ձեր յոյսը. անոր
միայն ապաւինեցէք : Աղաչեցէք նաև Հոգւոյն
Սրբոյ համար՝ որուն նկատմամբ ըսաւ Քրիստոս
թէ Աստուած զանի իր անունովը խնդրողներուն
պիտի տայ : Աղօթք ըրէք և խնդրեցէք որ այն
Աստուածային հոգին ձեր սիրտերը գայ ու ձեզի

հետ բնակի, Աստուածաշունչին ճշմարտութիւններուն գիտութիւնը ձեզի ճանչցրնէ, ձեզ առաջնորդէ այն ճշմարտութիւնները սիրելու և անոնց հնազանդելու, ձեզ մեղքէ ետ պահէ և միշտ Քրիստոսի նայել տայ, մեղքին զօրութենէն փրկէ, և քանի որ ողջ էք ձեզ հաւատարիմ ընէ Աստուծոյ ծառայելու, ձեր ընկերացը աղէկութիւն ընելու, մահուան ժամանակն ալ ձեզ պատրաստէ Յիսուս Քրիստոսի Աստուծոյ Որդւոյն երախտիքը գերազոյն և երջանիկ աշխարհի մը մէջ յաւիտեան վայելելու :

ԳԼՈՒԽ ԺԸ

Յովսեփայ եղբայրներէն Ռեհեմն սրահն անոր Կոնստանտինոպոլիս քաղաքին մտնելու համար խնայեցաւ : Ահնաբը կը վախճան : Չար խեղճ մը : Յակոբայ որսորդան էր որդոցը ըստաներուն վրայ : Ռոբէնի անօր և գեշ խօստերը : Յակոբայ հրաման չարալը որ Բեհեմոն երկայ : Յորդայի լանտն էր հայրը համոզելու :

Յովսեփայ եղբայրները քիչ մը ժամանակ ճամբայ երթալէն ետքը, ինչպէս որ կը կարդանք Աստուածաշունչին մէջ, պանդոկ մը մտան կերակուր ուտելու և իրենց էջերուն կերակուր տալու :

Երբ անոնցմէ մէկն իր քուրճը կը բանար իր էջուն համար կերակուր հանելու, տուած ստակը քուրճին մէջ գտնելով շատ զարմացաւ, և շուտով գնաց իր եղբայրներուն պատմեց, անոնք ալ շատ խռովեցան և կասկածով լեցուեցան, թէ թերևս Եգիպտոսի իշխանը կամ ուրիշ շար մարդ մը ըրած էր այն բանը, որ անոնց ետ դարձած ատենը զանոնք իբրև գող դատապարտել տար :

Խորհեցան թէ աս ալ ուրիշ նշան մըն էր Աստուծոյ, որ կ'ուզէր զանոնք պատժել իրենց առջի չարութեանը համար: Արդարեւ, Աստուծոյ նախախնամութիւնն էր որ այս դիպուածներն այսպէս կը տնօրինէր իր տհաճութիւնն անոնց յայտնելու համար. ուստի անոնք յիրաւի խուովեցան և կ'ըսէին, Ասի՛նչ բան է որ Աստուած մեզի ըրաւ:

Զար խիղճ մը Աստուծոյ նախախնամութեան վրայ խորհելով ամենեւին մտիթարութիւն չի կրնար գտնել: Աստուծոյ ամենատես աչքն ու ամենախնամ ձեռքը մեղաւորներուն տառապանաց և նեղութեան պատճառ են:

Յակոբայ որդիքն իրենց երկիրը հասնելով, Եգիպտոսի մէջ պատահածներն իրենց հօրը պատմեցին. և երբ ցորենի քուրձերը պարպեցին, տեսան որ ամենուն ստակն իր քուրձին մէջն էր: Այս բանիս վրայ Յակոբ և որդիքը շատ զարմացան և վախցան:

Յակոբ անոնց ըսաւ, Զիս իմ սիրելի որդիներէս զրկեցիք. Յովսէփ չկայ, Եմաւոն չկայ, Բենիամինն ալ պիտի տանիք. ասոնք ինծի մեծ վիշտ են:

Արդարեւ Յակոբայ այնպէս թուեցաւ թէ բոլոր իր գալու տարիներուն ակնկալութեանցը վրայ մութ ամպ մը եկած էր: Անիկայ արդէն շատ նեղութիւններ կրած էր, և կը կարծէր թէ այնուհետեւ աւելի պիտի կրէր: Մոռցած էր Աստուծոյ նախախնամութիւնը, որ կարող է չարիքէն բարիք հանել. ուստի իր հոգւոյն դառնութեամբն աղաղակեց ըսելով, Իմ զաւկներուս պատահած բաներն ինծի մեծ վիշտ են:

Զէր գիտեր թէ այն դէպքերը որոնց համար հիմա կը վշտանար՝ զՅովսէփ նորէն անոր գիրկը

պիտի բերէին, և թէ իր ընտանեացը մխիթարու-
թեան պատճառ պիտի ըլլային:

Ռուբէն տեսնելով հօրը դժուարութիւնները
զ**Բենիամին** Եգիպտոս ղրկելու, իբր թէ անոր
սիրտն առնելու համար ըսաւ, Իմ երկու որդիքս
մեռցուր, եթէ **Բենիամին** քեզի չդարձնեմ. անի-
կայ իմ ձեռքս տուր ու ես նորէն քեզի կը բե-
րեմ: Յիմարական և չար էր **Ռուբենի** խօսքը.
Ի՞նչ իրաւունք ունէր **Ռուբէն** իր որդիքը մեռցը-
նելու հրաման տալու. և եթէ **Բենիամինը** կոր-
անցընելու ըլլար, ի՞նչ օգուտ պիտի ըլլար **Յա-
կոբայ** այն երկու անմեղ տղաք մեռցընելէ:

Ռուբենի խօսքը **Յակոբայ** ազդեցութիւն չըրաւ:
Անիկայ խորհելով թէ **Բենիամինէն** պիտի զա-
տուէր, շատ կը վշտանար. Իմ որդիս ձեզի հետ
պիտի չգայ, ըսաւ անոնց, քանզի անոր եղբայրը
մեռած է, ինքն ալ մէկ հատիկ մնացած է. և
եթէ ձեր դացած ճամբուն մէջ անոր վտանգ
մը պատահի, իմ ծերութիւնս տրտմութեամբ գե-
րեզման պիտի իջեցընէք:

Այս միջոցին սովը **Քանանու** երկրին մէջ եր-
թալով սաստկացաւ: Վերջապէս **Յակոբ**, անոր որ-
դիքը և անոնց ընտանիքը Եգիպտոսէն գնուած
ցորենը սպառեցին, և ուրիշ հնարք չկար ցորեն
ստանալու բայց նորէն Եգիպտոս երթալով: Ուս-
տի **Յակոբ** հրամայեց իր որդւոցը որ նորէն հոն
երթան: **Անոնք** աղէկ գիտէին, որ եթէ **Բենիա-
մին** մէկտեղ տանէին, Եգիպտոսի կառավարն ա-
նոնց անտարակոյս ցորեն կու տար: Ուստի **Յուդա**
իւր հօրն ըսաւ, **Այն** մարդը (այսինքն **Յովսէփ**)
մեզի ըսաւ որ, եթէ ձեր եղբայրը ձեր հետ չըլլայ,
դուք իմ երեսս պիտի չտեսնէք: Եթէ **Բենիամին**
մեզի հետ կու գայ, ցորեն գնելու կ'երթանք

Եղիպտոս, ապա թէ ոչ չենք երթար, քանզի առանց անոր չենք կրնար այն մարդուն ներկայանալ:

Ծերունի նահապետը սկսաւ վարանիլ. ինք, որդիքը և անոնց ընտանիքներն անօթութենէ մեռնելու վտանգի մէջ էին. եթէ ցորեն չգնուէր, սովամահ պիտի ըլլային: Բայց զԲենիամին ալ կը սիրէր Յակոբ իր կենացը պէս, և ի՞նչպէս կրնար այնպիսի սիրելի զաւկէ մը զատուիլ: Յակոբ իր հոգւոյն տառապանքէն իր որդիքը նախատեց անոնց անխոհեմութեանը համար: Ըսաւ անոնց, Ինչո՞ւ համար այն մարդուն ըսիք թէ ուրիշ եղբայր մ'ալ ունիք, և այս տարակուսանքն իմ գըլխուս բերիք:

Անոնք պատասխան տուին թէ, Ի՞նչպէս կրնայինք ընել, մարդը մեզի յատուկ հարցումներ կ'ընէր մեր տանը վիճակին վրայ:

Հարցուց մեզի թէ, Ձեր հայրը տակաւին ո՞ղջ է, և թէ ուրիշ եղբայր ունի՞ք. մենք ալ պարտաւորեցանք անոր հարցումներուն պատասխան տալ: Կրնայի՞նք գիտնալ որ ան մեզի պիտի ըսէր թէ Բենիամին Եղիպտոս բերէք: Յակոբ դեռ երկբայութեան մէջ էր, ու մտքին մէջ խռովութիւնը դեռ կը տիրէր: Որդիքը տեսան որ պէտք էր զանի համոզել աղաչելով, որ հրաման տար իրենց կրտսեր եղբայրը մէկտեղ տանելու:

Յուդա համարձակութեամբ ըսաւ հօրը, Տղան ինձի հետ զրկէ, որ մենք, դուն և մեր զաւկը ները ողջ մնանք: Խոստացաւ Բենիամինի յատուկ հոգ տանիլ, և ամէն ջանք և զգուշութիւն ընել անիկայ նորէն ողջ և առողջ հօրը դարձընելու: Եթէ տղան նորէն քեզի չբերեմ, ըսաւ, թող յանցաւոր և անարգ ըլլամ քու առջևդ:

ԳԼՈՒԽ ԺԹ

Բենիամին աստեղա համար Յակոբայ համարին ասլը = Ե-
 Ֆիլիպոսի համարին համար պարասարաս ընծաները = Յ-
 հոբայ որդուց ճամբայ ելելը = Անոնց Յովսեփայ ներկայանալը =
 Անոնց լախը = Յանցանքը լախ յարազը կը բերէ = Յովսեփայ
 ճարահարարին անոնց լախը զգայընելը =

Յակոր խորհելով թէ ժամանակ կը կորսնցընեն
 այնպէս նստելով, և թէ՛ եթէ ժամանակին ճամ-
 բայ ելած ըլլային՝ թերևս Եգիպտոս գացած ու
 նորէն դարձած կ'ըլլային, հաճեցաւ Բենիամինը
 ղրկել = Եթէ, ըսաւ, այսպէս ընել հարկ է, ըրէք =
 Կամ ձեզ ամենքդ անօթութենէ մեռած պիտի
 տեսնեմ, և կամ իմ ամենէն կրտսեր և սիրելի որ-
 դիէս Բենիամինէն պիտի զատուիմ որ ձեր ալ եղ-
 բայրն է. լաւագոյն է որ Բենիամինը տամ. գացէք
 զաւերներս, բայց կ'ուզեմ որ ձեր բոլոր զօրու-
 թեամբը ջանաք Եգիպտոսի կառավարին բարեկա-
 մութիւնը ստանալ =

Թերևս անիկայ կը կարծէ թէ ձեր քուրձերուն
 մէջ գտնուած ստակը դուք գողցաք. դուք ալ
 ձեր չգողնալը պարտիք հաստատել = Մեր երկրին
 արդիւնքէն անոր ընտիր բաներ ընծայ տարէք.
 բալասան, մեղր, համեմ, ստաշխ, ընկոյզ, նուշ.
 և առջի անգամուն պէս ցորենի համար ստակ
 առէք, ետ բերուածն ալ տարէք որ սխալմամբ կամ
 թերևս դիտմամբ ձեր քուրձերուն մէջը դրուած
 էր, և անկէ վնաս մը չգայ ձեզի =

Բենիամին ալ հետ առէք ու ելէք գացէք այն
 մարդուն, ամենակարողն Աստուած ձեզի ողորմի

ան մարդուն քով, որ ձեր միւս եղբայրն ու Բենիամին ձեզի հետ արձակէ : Եթէ ես իմ զաւկը ներէս պիտի զրկուիմ, թող զրկուիմ :

Յակոբայ որդիքը շուտով ճամբու համար պէտք եղած պատրաստութիւններն ըրին, ինչպէս Յակոբ անոնց ըսած էր. և Յուդա զԲենիամին իր յատուկ պաշտպանութեանը տակ առաւ : Այսպէս անոնք ճամբայ ելան Եգիպտոս երթալու :

Անտարակոյս Բենիամինի բաժանումը շատ դառն եղաւ Յակոբայ : Անիկայ ամենուն, մանաւանդ Յուդայի, պատուիրելէն ետքը որ Բենիամինի աղէկ հող տանին, ամենակարող Աստուծոյ առաջնորդութիւնն ու պաշտպանութիւնը մաղթելով՝ իր օրհնութիւնը տուաւ անոնց :

Անոնց կանայքն ու զաւկրներն ալ նոյնպէս ներկայ էին իրենց հրաժարական ողջոյնը տալու : Վերջապէս ողջագուրուելով իրարմէ զատուեցան. բայց մինչև որ ճամբորդները հեռուն եղող բլրոյն ետևի կողմն անցան, անոնց ընտանիքներն անշուշտ կեցած կը նայէին անոնց ետևէն, մինչև որ ալ անհետ եղան :

Կրնանք հաւատալ թէ Յակոբ իր զգացումներն Աստուծոյ առջևը թափեց, և իր զաւկրներն անոր նախախնամութեանն ու օրհնութեանը յանձնեց, քանզի գիտէր թէ Աստուած կարող էր զանոնք պահել : Աղօթիւք խնդրեց նաև անտարակոյս Աստուծմէ զօրութիւն այն փորձութեան ժամին համբերելու, և Աստուածային կամացը հնազանդելու : Ով վշտացեալ ծերունի, Աստուած քեզի համբերութեան և իր կամացը հնազանդելու դաս մը կու տայ, որ սորվիս թէ ինչպէս պէտք է ամէն բան անոր յանձնել : Մութ ամպերը որ քու աչքիդ առջև տարածուած կ'երևին՝ շուտով ցիր

ու ցան պիտի ըլլան, ետքը պայծառ և փայլուն օր մը պիտի ծագի քեզի, և խաղաղութեամբ գերեզման պիտի իջնես:

Վերջապէս Յովսէփայ եղբայրներն Եգիպտոս հասնելով նորէն անոր առջև ելան: Արդեօք Յովսէփ ինչ զգաց, երբ տեսաւ իր սիրելի համամայր եղբայրը Բենիամին, որուն հետ մանկութեան ատենը շատ երջանիկ օրեր անցուցած էր, և որուն տեսութենէն զրկուած էր շատ տարիներէ ՚ի վեր: Յովսէփ զանհիկայ տեսնելով անտարակոյս շատ դէպքեր յիշեց, և գութն այն աստիճան շարժեցաւ որ քիչ մնաց ինքզինք պիտի յայտնէր, և հազիւ կրցաւ բռնել իր զգացումը:

Յովսէփ որչափ գորովագութ էր, այնչափ ալ հաստատամիտ էր, ուստի և կրցաւ ինքզինք զսպել և ամենևին կասկածել չտուաւ թէ անոնց ով ըլլալը գիտէր:

Չենք գիտեր թէ Յովսէփայ տեսութիւնն իր եղբայրներուն հետ ուր եղաւ, բայց յայտնի է թէ իր տանը մէջ չէր. քանզի Աստուածաշունչէն կ'իմանանք որ անհիկայ իր մատակարարին հրամայեց եղբայրները տուն տանիլ, և ամէն բան պատրաստել անոնց ճաշու համար՝ իր կերած սովորական ժամուն. պատուիրեց նաև որ այն հացկերոյթը շատ առատ ու շքեղ ըլլար:

Մատակարարը Յովսէփայ ըսածին պէս ըրաւ: Երբ Յակոբայ որդիքը Յովսէփայ պալատը պիտի մտնէին, սկսան վախնալ: Կարծելով թէ քուրճերուն մէջ գտնուած ստակներուն համար պիտի դատուէին, և իրենց բոլոր ունեցածներէն զրկուելով Յովսէփայ գերի պիտի ըլլային:

Եթէ այսպէս ըլլար, արդարև ճշմարիտ հատուցում մը եղած պիտի ըլլար անոնց որ իրենց եղ-

բայրն իբրև գերի ծախած, իրենց ծերունի հայրն ալ խաբելով անոր այնչափ վիշտ պատճառած էին : Անոնք գիտէին որ այնպիսի պատժոյ մը արժանի էին . և զարմանք չէ որ կը վախնային , քանզի գիտէին թէ Աստուծոյ արդար դատաստանը կրնար այն պատիժն անոնց վրայ բերել :

Գիտցէք , սիրելի տղաք , որ բան մը մարդս այնչափ չի վախցըներ , որչափ յանցաւոր խիղճը :

Աստուածաշունչը մեզի կ'ըսէ թէ ամբարիշտն առանց մէկէն հալածուելու կը փախչի , բայց արդարն առիւծի պէս յանձնապաստան է : Արդ Յովսեփայ եղբայրներն այս վարանման մէջ ըլլալով , դեռ պալատին դրան առջևը մատակարարին մօտեցան , և սկսան զիրենք արդարացընել իրենց քուրձերուն մէջ գտնուած ստակներուն համար : Մանր պատմեցին անոր թէ ինչպէս գտան այն ստակները , և ըսին թէ ետ բերած էին զանոնք՝ նորէն հատուցանելու համար , և թէ ամենեին չէին գիտեր թէ ինչպէս այն ստակներն իրենց քուրձերուն մէջ դրուած էին :

Մատակարարն անոնց խռովութիւնը տեսնելով ջանաց զանոնք հանդարտեցընել , ըսելով թէ չվախնան , ասոր համար իրենց մնաս մը պիտի չպատահի :

Թերևս մատակարարը Յովսեփայ ընտանիքին մէջ ըլլալով Աստուածապաշտ էր , ուստի և իբրև Աստուծմէ վախցող և անոր հնազանդ կը խօսէր : Խաղաղութիւն ըլլայ ձեզի , ըսաւ . մի վախնաք , ձեր Աստուածն ու ձեր հօրն Աստուածը դրաւ այն ստակներն իբրև պարգև ձեր քուրձերուն մէջ . ես ձեր ստակն առած եմ : Ըսել կ'ուզէր թէ ցորենի համար ձեր ստակն անգամ մը իմ ձեռքս հասած է , և իմ այն ստակներն առնելուս խոստովանութիւնը բաւական է ձեր շիտակ մարդիկ

ըլլալն իմացընելու : Ուստի պէտք չէ որ հող ընէք
թէ անոնք ինչպէս ձեր քուրձերուն մէջ գտնուե-
ցան :

Անոնք իմ տէրոջմէս իբր ընծայ մը պահեցէք ,
և համարեցէք թէ զանոնք ձեզի իբրև պարգև
դրկած է Աստուծոյ նախախնամութիւնը զոր պաշ-
տել կը դաւանիք , որուն ձեր ծերունի հայրն ալ
ապաւինած է :

ԳԼՈՒԽ Ի

Շահուն Բանդէն կը հանուի : Յովսէփայ եղբայրներն իրենց
տարած ընծաներն անոր կուտան : Յովսէփ կը շնորհակալ
դժուարաւ կը զսպէ : Եղբայրներն անոր հետ հաց կ'ուտեն :
Ժողովուրդէան շրայ Ժանի մը խօսք :

Կը յիշէք որ Շահուն Եգիպտոսի մէջ պահուեցաւ
Յովսէփայ հրամանաւ , մինչև որ միւս եղբայրները
զԲենիամին Եգիպտոս բերէին : Բենիամին գալին
ետքը անիկայ պիտի արձակուէր : Ուստի մատա-
կարարը զՇահուն առնելով միւսներուն քով բե-
րաւ , և բոլորն ալ Յովսէփայ պալատը տարուեցան :
Մատակարարն այն ժամանակի սովորութեան հա-
մեմատ անոնց ջուր տուաւ որ իրենց ոտուրները
լուան , անոնց էշերուն ալ կեր տուաւ : Այս միջո-
ցին Յովսէփայ եղբայրները Յովսէփայ տալու հա-
մար իրենց բերած ծանրագին ընծաները պատ-
րաստեցին , քանզի դիտէին թէ Յովսէփ քիչ մը
ետքը պիտի դար կերակուր ուտելու . նաև իմա-
ցան որ իրենք ալ հոն պիտի ճաշէին : Երբ Յով-
սէփ եկաւ , անոնք իրենց ընծաներն անոր տուին ,
և մինչև գետինը ծռելով երկրպագութիւն ըրին

անոր, այսպէս Յովսէփայ երազը զարմանալի կերպով նորէն կատարուեցաւ: Յովսէփ իր թարգմանին միջոցաւ հարցուց անոնց թէ ինչպէս են, և թէ ողջ է տակաւին իրենց ծերունի հայրը: Անոնք պատասխան տուին թէ Քու ծառադ մեր հայրը ողջ առողջ է. և ծռելով նորէն երկրպագութիւն ըրին: Յովսէփ իր խօսքը Բենիամինի վրայ դարձնելով, որպէս թէ անիկայ չէր ճանչնար, ըսաւ, Այդ է ձեր կրտսեր եղբայրը որուն համար անցեալ անգամ խօսեցաք: Երբ անոնք Այո, պատասխանը տուին, Յովսէփ դժած հօր մը պէս քաղցր և համեստ կերպով մը ըսաւ անոր, Աստուած քեզի ողորմի, որդեակ:

Յովսէփայ Բենիամինի վրայ ունեցած սէրն այնպէս սաստիկ էր, որ հազիւ կրցաւ այս խօսքերն ըսել. իր զգացումներէն յաղթուելով ուրիշ բան չկրցաւ ըսել. և իր եղբայրներուն առջև չկրնալով կենալ, շուտով սենեակ մը գնաց, ուր դառնապէս լացաւ: Սակայն լացած ըլլալը չյայտնելու համար երեսը լուալով դարձեալ անոնց քով եկաւ, և հանդարտութեամբ հրամայեց որ անոնց համար պատրաստուած կերակուրը ներս բերուի: Յովսէփ առանձին կերաւ, ինչպէս որ սովորութիւն էր թագաւորաց, կառավարչաց և ուրիշ ազնուականաց: Քանի մը Եղիպտացիներ ալ կային, որոնք անոր ընտանեաց մէկ մասը կը կազմէին, կամ հացկերոյթիւն հրաւիրուած էին. անոնք ալ զատ կերան, Յովսէփայ եղբայրներն ալ զատ:

Աստուածաշունչը մեզի անոնց այսպէս զատ ուտելուն պատճառը կ'ըսէ: Եղիպտացիք Եբրայեցւոյ մը հետ հաց ուտելը գարշութիւն, այսինքն պիղծ և գէշ բան մը կը համարէին:

Ոմանք կը կարծեն թէ Եղիպտացւոց այս գար-

չանքն անկէ յառաջ կու գար, որ անոնք կը պաշտէին եզեր և ուրիշ անասուններ զորոնք Եբրայեցիք կը մորթէին և կ'ուտէին, կամ զո՛հ կ'ընէին: Ուրիշներն ալ կը կարծեն թէ Եբրայեցիները հովիւ ըլլալով՝ Եգիպտացւոց դարշելի կը համարուէին, քանզի ժամանակաւ շատ մը հովիւներ Եգիպտոսի վրայ յարձակելով բնակիչներուն շատ անիրաւութիւն ըրած էին: Բայց ասոնք կարծիք են. բուն պատճառը չի կրնար գիտցուիլ, քանզի դէպքը շատ հին է, և անոր նկատմամբ ստոյգ տեղեկութիւն մը չկայ:

Երբ Յովսեփայ եղբայրները սեղան նստելու վրայ էին, Յովսեփ խնդրեց որ անոնք իր ուզած կարգովը նստին: Այնպէս նստելով տեսան որ իրենց տարիքներուն կարգով նստած էին՝ Ռուբէնէն սկսեալ մինչև Բենիամին, և շատ զարմացան:

Արդարև ասիկայ շատ զարմանալի թուեցաւ անոնց, և պատճառը չէին կրնար հասկընալ: Յովսեփայ առջև շատ տեսակ կերակուրներ դրուած էին ինչպէս որ սովորութիւն էր, և Յովսեփ զանոնք իր բոլորաիքը եղողներուն բաժնեց: Երբ Յակոբայ որդիքն իրենց ամէն մէկուն տրուած բաժիններուն շատութեանը նայեցան, դարձեալ զարմացան՝ տեսնելով որ Բենիամինին բաժինը հինգ անգամ աւելի էր միւսներուն բաժնէն:

Անոնք այն հացկերոյթը վայելեցին, և Յովսեփայ հետ գինի խմելով շատ ուրախացան, ինչպէս որ գրուած է Աստուածաշունչին մէջ: Ասկէ ամենևին կարծելու չէ թէ անոնք չափազանց կը խմէին: Եթէ ժամանակ ունենայի, սիրելի տղաք, հոս քիչ մը պիտի կենայի ժուժկալութեան վրայ ձեզի քանի մը բան ըսելու. այսինքն՝ թէ ինչպէս պէտք է չափաւոր ըլլալ ուտելու և խմելու մէջ,

Թէ ժուժկալութիւնը որչափ առողջ, բարեբարոյ
 և կորովամիտ կ'ընէ զմարդ, և թէ տղաք ժուժ-
 կալ մեծնալով, օգտակար ու երջանիկ մարդիկ
 կ'ըլլան: Եթէ ժուժկալ ըլլաք, ձեր օրինակը
 շատ աղէկ ազդեցութիւն պիտի ընէ ձեր եղ-
 բայրներուն, քոյրերուն և ընկերներուն վրայ:
 Եթէ բաւական մեծ էք, կը յուսամ թէ արդէն
 ժուժկալութեան օրինակ եղած էք և կը ջանաք
 ուրիշներն ալ յորդորել ժուժկալ ըլլալու:

Աղէկ գիտցէք որ անժուժկալութիւնը մարդուս
 անձին, անոր ընտանեացը և բոլոր աշխարհի անէծք
 է. ընդհակառակն, ժուժկալութիւնը կու տայ
 առողջութիւն, ոյժ, ժրութիւն, զուարթութիւն,
 մտքի աղէկ յատկութիւններ, ու խղճի խաղաղու-
 թիւն: Ասոնք ձեզի առատ հատուցում մը պիտի
 ըլլան ժուժկալութեան համար ձեր ըրած ջանքե-
 րուն փոխարէն:

ԳԼՈՒԽ ԻԱ

Յովսէփայ եղբայրներուն Եփեպոսէ ճամբայ ելլելը իրենց
 երկիրը դառնալու համար: Յովսէփայ ճափակարարին անոնց ետեւն
 հասնելով, և, Կառաձարին բաժակը գողցած է՝ ըսելով, զանոնք
 ամբաստանելը: Այն բաժակին ինչ ըլլալը: Բաժակին Բենիա-
 մինի գործին ձեզ գործուելը: Անոնց ետ դառնալով Յովսէփայ
 առջև ելլելը: Յոգայի իրենց յանցանքը խոստովանելը: Յովսէ-
 փայ ինչու համար այսպէս ընելը:

Յովսէփայ եղբայրներն իրենց միտքը դրած էին
 որ հետևեալ առտուն ճամբայ ելլեն իրենց երկիրը
 դառնալու: Մատակարարը որ անոնց տանելու
 ցորենը պիտի պատրաստէր՝ Յովսէփայ հրամանաւ

անոնց քուրճերն առատորէն լեցուց, ամէն մէկուն վճարած ստակն ալ իր քուրճին բերանը, Յովսէփայ արծաթէ բաժակն ալ Բենիամինի քուրճին մէջ դրաւ :

Մատակարարն այս հրամանները կատարեց Յովսէփայ եղբայրներուն չիմացընելով. և այսպէս անոնք հետեւեալ առտուն կանուխ ճամբայ ելան :

Քիչ մը երթալէն ետքը, մինչդեռ քաղաքէն շատ հեռացած չէին, Յովսէփայ հրամայեց մատակարարին որ անոնց ետեւէն երթալով ըսէ թէ ինչու համար կառավարին անոնց ըրած մարդասիրութեանը փոխարէն չարութիւն ընելով, անոր բաժակը գողցան : Նաև ըսէ անոնց թէ այն բաժակէն կառավարը գինի կը խմէ և հմայութիւններ կ'ընէ, ուստի և անիկայ գողնալով շատ գէշ բան ըրին :

Ոմանք կը կարծեն թէ Եգիպտացուոց մէջ աւելորդապաշտ մարդիկ կը կարծէին թէ այնպիսի բաժակներ, կամ Յովսէփայ այն բաժակը միայն, այնպիսի զօրութիւն մը ունէր որ անոր մէջ նայողները պատահելու բաներն առաջուց կը տեսնէին, կամ թէ անցած գացած բան մը և մէկու մը ըսածը կամ ըրածը կը գիտնային : Ուստի և շատերը կը կարծեն թէ մեր Աստուածաշունչին մէջ հմայել թարգմանուած բառն այս նշանակութիւնն ունի. ուրիշներն ալ կը կարծեն թէ այն բառը, մէջը փնտռել, կը նշանակէ : Այս վերջի կարծիքն ունեցողները կ'ըսեն թէ մատակարարը Յովսէփայ հրամանաւ անոր եղբայրներուն, Դուք իմ տէրոջս գեղեցիկ բաժակը գողցած էք ըսելէն ետքը, իմացուց անոնց թէ անիկայ պիտի հմայէ. այսինքն՝ շատ զգուշութեամբ փնտռել պիտի տայ, ուստի և գողցողն անտարակոյս պիտի գտնուի : Այս մեկնութիւնն աւելի հաւանական կ'երևի :

Մատակարարը Յովսեփայ ըսածին պէս ըրաւ :
Թէ Յովսեփայ եղբայրներն այս խօսքը լսելով որ-
չափ զարմացան՝ դիւրին է երեւակայել :

Անոնք իրենց զարմանքը սկսան յայտնել սա
խօսքով . Ի՞նչու համար մեր տէրն այս խօսքերը
կ'ըսէ . քաւ լիցի որ քու ծառաներդ այս կերպ
բան մը ընեն : Մենք մեր քուրճերուն մէջ գըտ-
նուած ստակն անգամ Քանանու երկրէն ետ բե-
րինք , ինչպէս կրնայ ըլլալ որ քու տէրոջդ տու-
նէն արծաթ կամ ոսկի գողնանք : Մեր մէջէն ան
որուն քով այն բաժակը գտնուի՝ թող մեռնի ,
մենք ալ մեր տէրոջը գերի կ'ըլլանք : Մատակա-
րարն անոնց ըսաւ , Աչ , թող այն միայն որուն քով
բաժակը կը գտնուի՝ մեզի գերի ըլլայ , և դուք
անպարտ եղէք : Մատակարարն Յովսեփայ կողմէն
այսպէս խօսեցաւ , թէպէտ Յովսեփ այնպէս պիտի
չվարուէր անոնց հետ : Յետոյ քուրճերը վար առ-
նուեցան որ բաժակը փնտռուի : Մեծէն սկսուե-
լով՝ ամենուն քուրճերը փնտռուեցան , և բաժակը
Բենիամինի քուրճին մէջ գտնուեցաւ :

Բաժակն իրենց քովէն ելլելուն համար անոնց
զարմանքն ու տրտմութիւնը խօսքով բացատրել
անհնար է : Ուստի անոնք իրենց հանդերձները
պատուելով , ինչպէս որ հին ատենը մեծ դժբախ-
տութեան մը կամ սաստիկ տրտմութեան ատեն ընել
սովորութիւն էր , ցորենի քուրճերը նորէն էշերուն
վրայ բեռցրնելով մատակարարին հետ քաղաք դար-
ձան : Յովսեփայ առջև ելլելով՝ ամէնքը մէկէն գե-
տինը ծռեցան և անոր խոնարհութիւն ըրին : Երբ
ոտք ելան , Յովսեփ անոնց ըսաւ , Ի՞նչու համար բա-
ժակս առիք . չէի՞ք գիտէր որ ինծի պէս մարդ մը
ամէն իշխանութիւն իր ձեռքն ունի քննելու , և
զգուշութեամբ կրնայ փնտռել և գողցողը գտնել :

Յուդա իր եղբայրներուն կողմէն սա պատասխանը տուաւ. Ի՞նչ ըսենք մեր տիրոջը, ի՞նչ խօսինք կամ ի՞նչպէս արդարացրենք զմեզ: Աստուած քու ծառաներուդ անիրաւութիւնը յայտնեց. ահա մենք և ան որուն քով բաժակը գլտնուեցաւ՝ քու ծառաներդ ենք:

Կ'երևի թէ Յուդա շատ յոյս չունէր որ կարող պիտի ըլլար իրենց անմեղութիւնը ցուցրնել. թերևս կը կարծէր թէ Բենիամին բաժակը գողցած էր: Բայց հաւանական է թէ առաջ ալ ասոր նման բան մը իրենց պատահած ըլլալուն համար՝ Յուդա խորհեցաւ թէ այն բաները կառավարին կամ ուրիշ մարդու մը հնարքն էին, որպէս զի զանոնք յանցաւոր ընելով սաստիկ պատժէ:

Ուստի Յուդա յուսահատութեան կերպով մը խոստովանեցաւ, թէ չէին կրնար զիրենք արդարացրնել. կամ թերևս կը յուսար թէ այս կերպով Բենիամինի կեանքը կրնար ազատել, որուն համար երաշխաւոր եղած էր: Նաև կը խորհէր որ, եթէ զիրենք բոլորովին կառավարին գթութեանը յանձնելով, խոնարհութեամբ իրենք զիրենք իբրև յանցաւոր խոստովանէին, թերևս կառավարին սիրտը մեղմանալով զանոնք մահուամբ կամ բանտարկութեամբ չպատժէր, և այնպէս ժամանակ ունենային իրենց անմեղութիւնը ցուցրնելու միջոց մը գտնել:

ԳԼՈՒԽ ԻԲ

Յովսէփայ ասկանին իր եղբայրները երկօրացուցեան Տէջ պահելը = Անոր վարին վրայ խորհելու բաներ = Անոր Յորայի ասկանին = Յորայի աղաղակը =

Այս դէպքով Յովսէփ ուրիշ պատեհութիւն մ'ալ ունեցաւ իր եղբայրները պատժելու :

Կրնար այն բաժակը գողնալու մասնաւոր յանցանքը թողուլ, և աւելի մեծ յանցանքի մը համար զանոնք յանդիմանել, այսինքն իրենց եղբայրը գողնալով իբրև գերի ծախելուն համար : Եթէ անիկայ ուրանային և սուտ ըսէին ինչպէս որ իրենց հօրն ըրած էին, կարող էր անոնց ստութիւնը յանդիմանել և մեծապէս խայտառակել :

Եթէ անոր սրտին մէջ վրէժխնդրութեան ոգի եղած ըլլար, ինչ սաստիկ և արդար յանդիմանութեամբ կրնար զանոնք դատել և իր վրէժն անոնցմէ առնելով սրտին ոխը յագեցընել :

Սակայն Յովսէփայ իր եղբայրներուն վրայ ունեցած զգացումը շատ տարբեր էր : Յովսէփայ զանոնք այսչափ նեղելն ալ անտարակոյս անոր համար էր որ անոնք զգային թէ Աստուած այն նեղութիւնը և վտանգն անոնց վրայ բերաւ, որպէս զի եղբայրատեցութեան և անգթութեան այն մեծ մեղքն անոնց ճանցընէր, և այնպէս զանոնք ապաշխարութեան բերէր :

Չենք գիտեր թէ Յովսէփ Եգիպտոս եղած ատենը ինչու համար չիմացուց Եգիպտացւոց իր ուր ըլլալը, ոչ ալ իր հօրը և եղբայրներուն վրայով անոնց տեղեկութիւն տուաւ : Աստուածա-

չունչին մէջ այս նկատմամբ մեզի բան մը ըսուած չէ: Բայց կրնանք ըսել թէ Յովսէփ գիտմամբ և խորհրդով այսպէս ըրաւ: Շատ հաւանական է որ Յովսէփ Եգիպտացոց բնաւորութիւնը գիտնալով հասկցած էր թէ այնպիսի գաղտնիք մը անոնց տալը՝ փնասակար պիտի ըլլար թէ իրեն և թէ իր ընտանեացը:

Հիմա դանք Յովսէփայ պատասխանին, զոր Յուդայի տուաւ: Յուդա Յովսէփայ ըսած էր թէ, մենք բոլորս ալ քու ծառաներդ ենք:

Յովսէփ, Քաւ լիցի որ, ըսաւ, ես այնպիսի բան մը ընեմ, բաժակը որու քով որ գտնուեցաւ՝ ան իմ ծառաս պիտի ըլլայ, դուք խաղաղութեամբ ձեր հօրը գացէք:

Արդարեւ ասիկայ սաստիկ փորձ մըն էր Յուդայի որ յանձնապատանութեամբ ըսած էր իր հօրը թէ ամենևին պիտի չթողուր որ Բենիամինի փնաս մը պատահէր, այլ թէ զանի նորէն ողջ և առողջ Քերրոն պիտի դարձնէր:

Յուդա Յովսէփէն այն խօսքը լսելով, ինչ կրնար ըսել կամ ընել: Չէր կրնար ըսել թէ յանցաւոր չէին, քանզի արդէն խոստովանած էր թէ ամէնքն ալ, նաև Բենիամին, յանցաւոր էին:

Անոնք Եգիպտոսի մէջ օտարական էին, և այնպիսի մարդու մը ձեռքն ինկած էին, որ իշխանութեամբ թագաւորին երկրորդն էր: Միջնորդ կամ բարեկամ չունէին, և այնպիսի ծանր յանցանքի մը, բուն իսկ իրենց խոստովանութեամբը, պարտաւոր եղած էին:

Եթէ այն յանցանքը միայն Բենիամինի վրայ մնար, ինչպէս որ հաւանական էր թէ պիտի մնար, Յովսէփ զանի իրեն գերի ընելով, այլ ևս Քերրոն

պիտի չդարձնէր, և այնպէս Յակորայ ծերու-
թիւնը տրտմութեամբ գերեզման պիտի իջնէր:

Երբ անոնք այս շփոթեալ ու յուսահատեալ
վիճակին մէջ էին, Յուդա սրտառուչ և ցաւազին
կերպով խօսեցաւ այսպէս. **Ա**'աղաչեմ՝ քեզի, տէր
իմ, թող որ ծառադ խօսք մը ըսէ քեզի, և բարձ-
րութիւնդ թող չբորբոքի քու ծառայիդ դէմ:
Չեմ համարձակիր առանց քու թոյլտուութեանդ
խօսիլ քու առջևդ, քանզի դու ալ Փարաւոնի
պէս ես, և իշխանութեամբ անոր հետ հաւասար:

Տէր իմ, դու հարցուցիր մեզ, քու ծառանե-
րուդ, թէ հայր և եղբայր ունի՞ք. մենք ալ մեր
տիրոջն ըսինք թէ ծերունի հայր մը ունինք, և թէ
մեր կրտսեր եղբայրն իր հօրը քով է, քանզի
հօրը մխիթարութիւնն է. անոր եղբայրն ալ մե-
ռած ըլլալով, անիկայ իբրև միամօր որդի իր
հօրը շատ սիրելի է:

Բայց և այնպէս պահանջեցիր մենէ անիկայ
Եզիպտոս բերել. մենք մեր տիրոջն ըսինք թէ
տղան իր հայրը չի կրնար թողուլ, և եթէ անկէ
բաժնուի, խեղճ ծերունին կը մեռնի: **Ա**ն ատեն
քու ծառաներուդ ըսիր որ, **Ե**թէ ձեր կրտսեր
եղբայրը մէկտեղ չբերէք, այլ ևս իմ երեսս չէք
կրնար տեսնել:

Երբ քու ծառայիդ մեր հօրը գացինք, մեր
տիրոջը պատուէրն անոր պատմեցինք: **Ե**ւ երբ
մեր հայրն ուզեց որ նորէն **Ե**զիպտոս գալով ցորեն
գնենք, անոր ըսինք թէ, **Չ**ենք կրնար երթալ, եթէ
մեր կրտսեր եղբայրը մեր հետ չգայ, քանզի
առանց անոր չենք կրնար այն տեղի իշխանին
ներկայանալ: **Ք**ու ծառադ մեր հայրը մեզի ըսաւ,
Դուք գիտէք որ իմ կինս երկու որդի ունեցաւ,
մէկը ձեռքէս ելաւ, և ըսիք թէ գազանակուր

եղաւ, և այն ժամանակէն ՚ի վեր անոր երեսը տե-
սած չեմ. հիմայ այս տղան ալ կ'ուզէք տանիլ,
եթէ վտանգ մ'ալ ասոր պատահի, իմ ծերութիւնս
տրտմութեամբ գերեզման կ'իջեցրնէք:

Ուստի եթէ հիմայ ես քու ծառայիդ մեր հօրը
առանց այս տղուն երթամ, անոր կեանքն ասոր
կենացը հետ կապուած ըլլալով, երբ անիկայ տղան
մեր հետ չտեսնէ, պիտի մեռնի, ու քու ծառա-
ներդ՝ մեր հօրը ծառայիդ կեանքը տրտմութեամբ
գերեզման իջեցուցած պիտի ըլլանք:

Ծառադ երաշխաւոր եղած եմ մեր հօրը, որ
եթէ տղան նորէն անոր չդարձրնեմ, յաւիտեան
մեղապարտ ըլլամ անոր առջև:

Ուստի հիմայ կ'աղաչեմ քեզի որ այս տղուն
տեղ ծառադ գերի ըլլայ, և անիկայ իր եղբայր-
ներուն հետ երթայ, քանզի հօրս երեսն ի՛նչպէս
տեսնեմ. թերևս չարիք մը պատահի անոր:

ԳԼՈՒԽ ԻԳ

Յովսէփ ինչքն էր եղբայրներուն իր յայտնէ: Անոր իր եղ-
բայրներուն ըսածները: Անոնց յանցանքներուն ներելը: Մերել
պարտ է: Արդեօ՞տ կարդացողն այս հոգին ունի՞:

Յուդայի աղաչանքն անօգուտ չեղաւ: Յովսէփ
երբ իր եղբօրն ըսածը լսեց, մայրը, տունը, ֆեր-
րոն, Սիւքեմ, Դովթայիմ իսկոյն անոր միտքն
ինկան: Անիկայ ամենևին չէր ուզեր որ իր ծե-
րունի հօրը նեղութիւն պատճառող բան մը ընէ,
և անոր ծերութիւնը տրտմութեամբ գերեզման
իջեցրնէ: Մինչև որ Յուդա իր խօսքը լմնցուց,

Յովսէփ ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէր փղձկեալ սրտով, ինչպէս որ դէմքէն ու ձայնէն կ'իմացուէր, և երբ չկրցաւ այլևս իր զգացումները զսպել, հրամայեց որ եղբայրներէն զատ բոլոր մարդիկ դուրս ելլեն, և ըսածին պէս եղաւ:

Ան ատեն Յովսէփ բարձր ձայնով սկսաւ լալ, այնպէս որ բոլոր տանը մէջ անոր ձայնը կը լսուէր, և այս զարմանալի վիճակին մէջ իր եղբայրներուն ըսաւ, **Ես Յովսէփն եմ, տակաւին հայրս ո՞ղջ է:** Անոնք ապշելով պատասխան չկրցան տալ: Յովսէփ նորէն անոնց ըսաւ, **Կ'աղաչեմ ձեզի, մօտ եկէք:** Երբ անոնք քովը գացին, **Ես եմ, ըսաւ նորէն, ձեր եղբայրը Յովսէփ, զոր դուք վաճառեցիք, բայց ասոր համար մի վախնաք:** Աստուած ձեր առջևէն զիս հոս ղրկեց, որ ձեր կեանքը փրկեմ: Երկու տարի է որ սով կայ երկրիս վրայ, և հինգ տարի ալ պիտի տևէ, այս միջոցին վար ու ցան և հունձ պիտի չըլլայ: Աստուած զիս ձենէ առաջ հոս ղրկեց, որ ձեզ ու ձեր զաւկրներն աշխարհի վրայ պահպանեմ որ սովէ չմեռնիք:

Դուք չէիք որ զիս հոս ղրկեցիք, այլ Աստուած, անիկայ զիս Փարաւոնի հայր ըրաւ, որ զանի խրատեմ, և հայրական խնամով անոր պաշտօններուն հոգ տանիմ, ու անոր տանը վրայ տէր, և բոլոր Եգիպտոսի երկրին մէջ կառավար ըլլամ:

Շուտով գացէք հօրս ըսէք, Այսպէս կ'ըսէ որդիդ Յովսէփ, Աստուած զիս բոլոր Եգիպտոսի տէր ըրաւ: Փութա գալ հոս. Գեսեմի երկրին մէջ պիտի բնակիս, և դուն, քու որդիքդ ու թոռներդ, առջարներդ և ոչխարներդ և ինչ որ ունիս՝ ինձի մօտ ըլլան: Ես հոս ձեզ պիտի կերակրեմ, քանզի տակաւին հինգ տարի սով պիտի ըլլայ՝ դու և բոլոր քու կիներդ նեղութիւն չկրէք:

Ահա ձեր աչքն ու եղբորս Բենիամինի աչքը կը տեսնեն որ իմ բերանս ձեզի հետ կը խօսի : Հիմա գացէք, Եգիպտոսի մէջ ունեցած բոլոր փառքս, և ինչ որ տեսաք հօրս պատմելով՝ անիկայ շուտով հոս բերէք : Յովսէփ Բենիամինի վզին վրայ ինկաւ ու լացաւ . Բենիամին ալ անոր վրայ ինկաւ և լացաւ . Յովսէփ միւս եղբայրներն ալ լալով համբուրեց, եղբայրներն ալ անոր հետ խօսեցան :

Ինչ օգտակար և ազդու օրինակ է այս, սիրելի տղաք : Աստուած անիկայ ձեր վարժութեանը համար Աստուածաշունչին մէջ դրաւ : Արդարև դուք անկէ շատ օգուտ կրնաք քաղել : Աղէկ միտ դրէք Յովսէփայ վարուցը, քանզի արժանի է որ դուք անոր վարուցը նմանիք :

Բայց մենք Յովսէփայ եղբայրներուն դանք : Անոնք բոլորովին ապշած կը կենային անոր առջին . գիտէին որ շատ վնասներ ըրած էին անոր, և հիմա իմանալով թէ անիկայ Եգիպտոսի հզօր կառավարն էր, ո՞րչափ խռովեցան, ինչ մեծ ամօթ զգացին արդեօք անոր առջևը, երբ իրենց ըրածներն յիշեցին . թերևս կը խորհէին թէ անոր սաստիկ յանդիմանութեանն արժանի էին : Արդարև, եթէ ոչ ծանր պատժոյ մը, գէթ սաստիկ յանդիմանութեան մը սպասելու պատճառ ունէին : Բայց ո՞րչափ լցան զարմանօք, երբ տեսան որ այն իրենցմէ հարստահարեալ եղբայրը մարդասիրութիւն ընելու կ'աշխատէր անոնց . ամենևին չէր մեղադրեր զանոնք, այլ կը ջանար անոնց ըրած չար գործն իբր Աստուծոյ նախախնամութեան կարգադրութեամբը թոյլ տրուած համարել, ցուցնելով թէ Աստուած էր որ ամէն բան այնպէս զարմանալի կերպով տնօրինած էր՝ իրեն, իր հօրը, եղբայրներուն և անոնց ընտանեաց օգտին համար :

Թերևս Յովսէփ այս մասին չափէն աւելի քաղցր էր, գիտնալով թէ ուրիշ աւելի յարմար ժամանակ մը պիտի գար՝ որ անոնք իրենց բոլոր ըրածներուն վրայ պիտի խորհէին:

Յովսէփ կ'ուզէր որ անոնք գիտնային թէ ինք բոլորովին ներած էր անոնց: Եթէ կար բան մը որ զանոնք ապաշխարութեան կրնար առաջնորդել իրենց յանցանքին համար, անտարակոյս անոնցմէ այն աստիճան անիրաւութիւն կրող եղբոր մը ներող և անյիշաչար վարմունքն էր:

Դուք, տղաք, ձեզի վնասողներուն վրայ ի՞նչ զգացում ունիք, և անոնց հետ ի՞նչպէս կը վարուիք: Ար յուսամ թէ ոչ ոք ձեզի վնաս մը ըրած է այն վնասին պէս, զոր Յովսէփայ եղբայրներն անոր ըրին:

Յովսէփ ամենևին վրէժ խնդրելու միտք չունէր անոնց ըրածին փոխարէն. ընդհակառակն, կ'ուզէր ըստ կարի անոնց բարիք հատուցանել: Տեսէք, ի՞նչ մարդասէր, ազնիւ և բարի կերպով իր զգացումներն անոնց յայտնեց: Յովսէփ անոնց ըրած չարութեանն ու անդթութեանը վրայ ամենևին խօսք չըրաւ. չուրախացաւ որ անոնք իր իշխանութեանը տակ ինկան, յանդիմանութիւն, նախատինք չըրաւ զանոնք նուաստացրնելու կամ թշնամանելու. անոնց յանցանքին թողութիւն տալն ալ իրեն պարծանք չհամարեցաւ:

Դուք ալ ձեզի վնասողներուն վրայ այնպիսի զգացում ունեցած էք, ինչպէս որ ունէր Յովսէփ. չէ՞ք ուզեր և չէ՞ք ջանար Յովսէփայ վարուցը նմանիլ:

Յովսէփ արդարև արժանի է որ անոր նմանիք: Եթէ ձեզի վնասողներուն համար ձեր զգացումը Յովսէփայ զգացման պէս չըլլայ, եթէ անոր ըրա-

ծին պէս չընէք, անոր անիրաւ եղբայրներուն պէս
եղած կ'ըլլաք, և այն վրէժխնդրութեան չար
կերքը ձեր սրտին մէջ կ'աճի:

Եթէ դուք ձեզ այսպէս կը դտնէք, Աստուծոյ
առջև ճշմարիտ ապաշխարութեան կարօտ էք. և
ասկէ կը տեսնուի թէ ձեր սիրտը չար է, քանզի
դուք Յովսէփայ ու Քրիստոսի հոգին չունիք:

Քրիստոս ներեց իր թշնամիներուն, այսինքն
այն չար և անողորմ մարդոց որ զանի խաչ հանե-
ցին. իր մեռնելու բոպէներուն մէջ անոնց համար
աղօթք ըրաւ, և անոնց համար Աստուծմէ թո-
ղութիւն խնդրեց: Անկայ մեզի ըսած է որ,
եթէ մեր թշնամիներուն, որ և իցէ կերպով մեզի
չարիք ընողներուն չներենք, անոնց համար աղօթք
չընենք, վերջապէս եթէ չարեաց փոխարէն բարիք
չհատուցանենք, Աստուած ալ մեզի պիտի չներէ,
այլ իր ներկայութենէն յաւիտեանս մեզ պիտի
մերժէ:

Այս բաներուն վրայ խորհեցէք, և եթէ Քրիս-
տոսի պատուիրածին պէս չէք դործեր, դուք ձեզի
հարցուցէք թէ ձեր այս վիճակը պիտի չփոխուի,
և Աստուծոյ հոգւովը պիտի չնորոգուի՞ք, որպէս-
զի կարող ըլլաք յուսալ երկնից մէջ անոր ներկա-
յութիւնն ու շնորհքը վայելելու:

ԳԼՈՒԽ ԻԴ

Փարաւոնի և անոր ընտանեաց ուրախութիւնը Յովսեփայ եղբայրներուն Եգիպտոս գալոան վրայ : Փարաւոն Յովսեփայ կը պարտաւորէ իր հայրը և թուր անոր ընտանիքը Եգիպտոս հրաւիրել : Յովսեփ իր եղբայրներուն ճամբոս պարտաւորութիւնը կը հոգայ : Յովսեփայ սոսա՞ իրարն անոնց զարտելու ժամանակը : Յովսեփայ և անոր եղբայրներուն Տելբեղ եղած խաղաղութիւնը :

Շատ ժամանակ չանցաւ, Եգիպտոսի թագաւորն ու անոր ընտանիքը լսելով որ ցորեն գնելու եկող այն մարդիկ Յովսեփայ եղբայրներն էին, և թէ անոր սիրելի հայրը տակաւին ողջ էր, շատ ուրախացան, և Փարաւոն Յովսեփայ վրայ ունեցած բարեկամութիւնը, և Յակոբայ ու անոր ընտանեաց երջանկութեանը համար ունեցած մարդասիրութիւնը ցուցրնել ուզելով, Յովսեփայ պատուիրեց իր հայրը բոլոր ընտանիքով Եգիպտոս հրաւիրել :

Ըսէ, ըսաւ, եղբայրներուդ որ իրենց անասունները բեռցրնելով Քանանու երկիրը երթան, և իրենց հայրն ու ընտանիքն առնելով հոս բերեն, անոնք Եգիպտոսի բարութիւնն ու պարարտութիւնը պիտի ուտեն :

Եգիպտոսէն կառքեր ալ թող առնեն իրենց տղոցը և կանանցը համար :

Յովսեփայ եղբայրները Փարաւոնի մարդասիրութենէն շնորհակալ ըլլալով, անոր հրամայածին պէս ըրին :

Այն ատեն հարուստ մարդոց սովորութիւնն էր հանդերձ տալ անոնց՝ որոնց մասնաւոր յարգու-

Թիւն և բարեկամութիւն ցուցրնել կ'ուզէին : Անոնք սովորաբար այլևայլ մեծութեամբ հանդերձներ կը պահէին պէտք եղած ատեն անմիջապէս ընծայ ընելու :

Այս սովորութեան համեմատ Յովսէփ իր եղբայրներուն շատ հանդերձներ տուաւ : Բաւական ստակ ալ տուաւ անոնց ամէն մէկուն . իսկ Բենիամինի երեք հարիւր կտոր ոսկի տուաւ , որ միւսներուն տուածէն հինգ անգամ աւելի էր : Իր ծերունի հօրն ալ ընծաներ զրկեց՝ տասը էշ լեցուն Եգիպտոսի ազնիւ բաներէն , ուրիշ տասն էշ ալ լեցուն ցորեն , հաց և ընկոյզ Քանանէն Եգիպտոս դալու ատենը ճամբան գործածելու համար : Վերջապէս բոլոր պատրաստութիւնները լմննալէն ետքը , Յակոբայ որդիքն իրենց եղբօրը մնաս բարով ըսելով , ճամբայ ելան Քերրոն երթալու :

Յովսէփ անոնց խրատ տուաւ ճամբան իրարու հետ չկռուիլ . և այս խրատն անոնց շատ հարկաւոր էր :

Անիկայ կը խորհէր թէ թերևս այն անիրաւութեան յանցանքը զոր , իրեն ըրած էին՝ իրարու վրայ նետելով՝ կռիւ յարուցանէին իրարու ըսելով , Դուն առաջարկեցիր , դուն պատճառ եղար որ մեր եղբայրը ծախեցինք : Եւ կամ թերևս Ռուբէն և Յուդա ջանային զիրենք արդարացրնել , սաստիկ նախատինք միւսներուն վրայ թափելով : Թերևս Բենիամինի նախանձէին Յովսէփէն այնչափ սէր և պատիւ և աւելի ընծաներ ընդունելուն համար : Կամ թէ 'ի դարձին իրենց հօրը նեղութիւն տային ոչ միայն արդէն պատահած , այլ և պատահելու բաներու վրայ ալ դժուարութիւններ հանելով , զորօրինակ՝ թէ ինչպէս իրենց ստացուածքը Եգիպ-

տոս կրնային տանել, և կամ ամէն մէկը ճշդիւ իր ունեցածը որոշել:

Յովսէփ գիտնալով որ անոնք այս բաներուն նկատմամբ խրատի կարօտ էին, անոնց այն պատուէրը տուաւ, և այնպէս ընելով անտարակոյս Աստուծոյ հաճելի բան մը ըրաւ, ինչպէս որ Տէրը կ'ըսէ թէ, «Երանի խաղաղութիւն ընողներուն, ինչու որ անոնք Աստուծոյ զաւկրները պիտի կանչուին»: Հաւանական է թէ Յովսէփայ խրատն անոր եղբայրներուն շատ օգտակար եղաւ:

Ուրեմն, սիրելի տղաք, Յովսէփայ նմանեցէք. ամէն մէկդ խաղաղութիւն ընող եղէք, ամէն ժամանակ ձեր եղբայրներուն ու քոյրերուն և ձեր ընկերներուն հետ խաղաղութեամբ վարուեցէք, որչափ որ հնար է՝ հակառակութիւն և կռիւ ընելէ զգուշացէք, ամէնքդ իրար սիրելու, և իրարու բարիք ընելու աշխատեցէք:

ԳԼՈՒԽ ԻԵ

Յակոբայ որդիքը Քանան հասնելով անոր կը պատմեն Յովսէփայ ողջ ըլլալը: Յակոբայ ուրախութեամբ: Անոնց բուրբին ճամբայ ելելը Եֆեայտոս երթալու: Անոնց Բերսաբէի, այսինքն երբճան ըրհորին քով նստելը: Հոն Աստուծոյ ըրած խոստումը Յակոբայ: Անոր Եֆեայտոս հասնելը:

Յակոբայ որդիքը ճամբայ ելան Եղիպտոսէն Քանան երթալու: Ի՞նչ զարմանալի լուրեր ունէին տալու իրենց հօրը և ազգականներուն, սակայն ի՞նչ ամօթով և ուրախութեամբ խառնուած զգացումներով Յովսէփայ յաջողութեան պատմութիւնը

պիտի ընէին, քանզի իրենց անօրէնութիւնն ու ստութիւնն ալ պիտի յայտնուէր:

Վերջապէս Քերրոն հասնելով, պատմեցին Յակոբայ իրենց այս երկրորդ ճամբորդութեան ելքը, մանաւանդ Յովսէփայ ողջ, և բոլոր Եգիպտոսի կառավար ըլլալը:

Ասիկայ 'ի սկզբան անյուսալի և շատ զարմանալի բան մը թուեցաւ Յակոբայ, այնպէս որ չէր կրնար հաւատալ, քանզի զՅովսէփ շատոնց մեռած կը կարծէր: Բայց երբ պատմութիւնը պարզայիւք լսեց, և տեսաւ Յովսէփայ զրկած ընծաներն ու կառքերը Եգիպտոս երթալու համար, անատեն անոր զգացումները փոխուեցան. տարակուսանաց և յուսահատութեան տեղ ուրախութիւն եկաւ, և ըսաւ, Բաւական է ինծի, որ Յովսէփ որդիս ողջ է, չմեռած երթամ զանի տեսնեմ:

Հօր մը սիրոյն զօրութիւնն այս քանի մը ազդու խօսքերէն կ'իմացուի: Յակոբ ամենևին Յովսէփայ զօրութեանը, աստիճանին և անոր մեծ փառքին և հարստութեանը չնայեցաւ, հապա միայն խորհեցաւ որ Յովսէփ տակաւին ողջ է և պիտի տեսնէ զանի, իր սիրելւոյն Ռաքելի որդին, իր ծերութեանը տարիներուն մխիթարութիւնը:

Շուտով քանի մը պատրաստութիւններ եղան, և Յակոբ ու անոր բոլոր ընտանիքը ճամբայ ելան Եգիպտոս երթալու:

Ճամբան Բերսարէէ այսինքն երդման ջրհոր ըսուած տեղը եկան, որ Քանանու հարաւային արևմտեան կողմը կ'իյնար, և Քերրոնէն իբր քսան մղոն հեռու էր:

Այս այն տեղն էր ուր Աբրահամ, Յակոբայ հաւը, քիչ մը ժամանակ բնակած էր, խումբ մը ծառեր ալ տնկած էր հօն, որոնց ստուերին տակ

իր աղօթքները յաւիտեան կենդանի Աստուծոյ
կը մատուցանէր : Հոն երևնալով Աստուած Իսա-
հակայ, ըսած էր անոր, Ես եմ քու հօրդ Աբ-
րահամու Աստուածը . մի վախնար, ես քեզի հետ
եմ ու քեզ պիտի օրհնեմ, ու քու զակերներդ պի-
տի շատցընեմ իմ Աբրահամ ծառայիս համար :
Այս դէպքը յիշելու համար Իսահակ հոն սեղան
մը շինած էր, ուր իր ողջակէզները կը մատուցա-
նէր . հոն կը կատարէր նաև իր աղօթքները :

Իսահակայ այս տեղը բնակած միջոցին էր որ
Յակոբ, իր մօրը Ռեբեկայի առաջնորդութեամբը,
պատրողական և չար կերպով մը առաւ այն օրհ-
նութիւնը զոր Իսահակ կը խորհէր Եսաւայ տալ :
Դարձեալ նոյն տեղէն Յակոբ հօրը հրամանաւ
Ասորուոց միջագետը գնաց և հոն ամուսնացաւ Ռա-
քելի հետ, որմէ Յովսէփ ծնաւ : Երբ Յակոբ նա-
հապետ այս տեղ հասաւ, անշուշտ այն բոլոր բա-
ներուն յիշողութիւնն անոր մտքին խորին տպաւո-
րութիւն ըրաւ : Անտարակոյս Յակոբ ամչնալով և
ճշմարիտ զղջմամբ յիշեց այն չար խաբէութիւնը
զոր իր հօրն ըրած էր, և ջերմեռանդութեամբ
Աստուծոյ շնորհակալ եղաւ բոլոր իրեն եղած
բարերարութեանց համար, որոնց ինք արժանի
չէր : Յակոբ իր բոլոր կենացը մէջ Աստուծմէ շատ
բարերարութիւններ տեսած էր, բայց ամենէն մեծն
էր Յովսէփայ դէպքը զոր և տեսնել կ'երթար :

Ուրիշ ի՞նչ աւելի յարմար տեղ կրնար Յակոբ
Աստուծոյ իրեն համար ըրած մեծամեծ մարդա-
սիրութիւնները խոստովանիլ, և բոլոր սրտիւ գո-
հութիւն և շնորհակալութիւն մատուցանել : Անի-
կայ այսպէս ըրաւ հոն, քանզի Աստուածաշուն-
չին մէջ գրուած է, թէ Յակոբ հոն զոհ մատուց իր
հօրը Իսահակայ Աստուծոյն . այն Աստուծոյն՝ որ

խոստացած էր զԻսահակ օրհնել, ու անոր անթիւ զաւկրներ տալ, և այն խոստումն արդէն սկսած էր կատարուիլ նոյն ընտանիքին մէջ, քանզի Յակոբ այն ատեն մեծ գերդաստանի մը գլուխ էր: Աստուած այն խոստումը Յակոբայ ալ կրկնեց նոյն տեղը, անոր հետ գիշերը խօսելով: Յակոբ, Յակոբ, կանչեց Աստուած, ես եմ քու հօրդ Աստուածը. մի վախնար Եղիպտոս երթալու, քանզի ես քեզ մեծ ազգ պիտի ընեմ, քեզի հետ Եղիպտոս պիտի երթամ, ու քեզ վերստին քու երկիրդ պիտի դարձնեմ, և Յովսէփ իր ձեռքը քու աչուրներուդ վրայ պիտի դնէ. այսինքն՝ մեռնելու ատենդ աչուրներդ պիտի գոցէ:

Աստուծոյ այս խոստումը ճշգիւ կատարուեցաւ: Յակոբայ զաւկրները մեծ ազգ եղան Եղիպտոսի մէջ ու ետքը Քանան դարձան, ուստի կրնայ ըսուիլ թէ, Յակոբ իր զաւկրներովը ետ դարձաւ Քանանու երկիրը:

Յովսէփայ ալ իբրև շնորհք մը եղաւ, որ իր հօրը աչուրները գոցեց: Այս բանը Յակոբ մեծ ուրախութեամբ իբր սիրոյ ու մեծարանաց նշան մը ընդունած պիտի ըլլար:

Յակոբեանք Երդման ջրհորէն ճամբայ ելան Եղիպտոս երթալու: Անոնք իրենց հայրը, կանայքը և զաւկրները Փարաւոնի զրկած կառքերով կը տանէին, իրենց ոչխարներն ու կարասիքն ալ զորս Քանանու մէջ ստացած էին՝ մէկտեղ կը վարէին: Անոնք ամէնը Յակոբաւ հանդերձ վաթսուն և վեց հոգի էին:

ԳԼՈՒԽ ԻԶ

Յովսէփ իր հայրը Գեւեթի մէջ կ'ողջունէ : Իր եղբայրներուն հինգը կը հանէ Փարաւոնի առջև, որ անոնց Գեւեթի մէջ բնակելու հրահան կուսայ : Յովսէփ իր հայրը Փարաւոնի առջև կը հանէ : Յակոբայ խօսքը : Կենաց կարճութիւնը : Մահոսանքն ըլլալը : Այս գիրքը կարգացողը մահոսան պատրաստութիւնն է :

Յովսէփ իր հօրը լուր ղրկած էր որ, երբ իր ընտանիքովը Եգիպտոս գար, Եգիպտոսի Գեւեթմ կոչուած տեղը պիտի բնակէր : Գեւեթմ Եգիպտոսի արևելեան կողմը դէպ ՚ի կարմիր ծովուն և Քանանու սահմաններուն վրայ կ'իյնար :

Յակոբ Յուդան ղրկեց, որ իր հօրը մօտենալը Յովսէփայ իմացընէ, ան ալ կառքը պատրաստելով Գեւեթմ գնաց իր հայրը ողջունելու, և երբ զանի տեսաւ, վիզն իյնալով քիչ մը ժամանակ լացաւ : Անոնց զգացումն ի՞նչ եղաւ արդեօք այն վարկենին՝ այնչափ ժամանակ իրարմէ զատուած մնալէն ետքը : Արչափ վտանգներէ անցած էին, ի՞նչ արկածներ եկած էին անոնց վրայ :

Հօրը մազերն արդէն ճերմկած, ծերութիւնն ու վիշտերն անոր երեսները խորշումեցուցած, ուսերն ալ տնկուած էին : Յովսէփ իր հօրմէն բաժնուած ատենը, այսինքն՝ Սիւքեմի ձորն իր եղբայրները փնտուելու երթալով՝ անոնցմէ ծախուած ժամանակը, տասնութ ժր տարեկան էր, բայց հիմա այր կատարեալ եղած էր, հայր և կառավար Եգիպտոսի :

Յակոբ Յովսէփայ ըսաւ, Թող այսուհետև մեռնիմ, քանզի քեզ ողջ տեսայ :

Աւելի բան չէր կրնար ըսել. սրտին վերջին փափաքը կատարուած էր, և պատրաստ էր խաղաղութեամբ երկրէս ելլելու, որչափ շուտով որ Աստուած յարմար դատէր զանի կանչել: Յովսէփ իր եղբայրներուն ըսաւ, Փարաւոնին երթամ ու ձեր գալն անոր իմացընեմ: Ըսեմ թէ դուք հովիւ էք, և ձեր ոչխարները և արջառները բերած էք: Անոնց ըսաւ նաև որ, երբ Փարաւոնի առջև ելլեն, անկէ խնդրեն որ իրենց հրաման տայ Գեսեմ բնակելու. այսպէս անոնք այնպիսի երկրի մը մէջ պիտի ըլլային, որ իրենցը եղած պիտի ըլլար, Եգիպտացիներէն ալ զատ պիտի մընային: Յովսէփ գիտէր որ ասիկայ անոնց մեծ մխիթարութիւն և յաջողութիւն պիտի տար:

Անոնք ազատ պիտի ըլլային Եգիպտացիներուն ատելութենէն, որոնք, ինչպէս առաջ ըսինք, հովուութիւնը շատ կ'անարգէին: Յովսէփ անոնց գալը Փարաւոնի իմացընելէն ետքը, իր եղբայրներէն հինգ հոգի առաւ, ու Փարաւոնի առջև հանեց:

Փարաւոն անոնց արհեստը հարցուց, անոնք ալ պատասխան տուին թէ հովիւ են:

Նաև Փարաւոնի ըսին թէ, այն երկիրը բնակելու եկած էին, քանզի իրենց և իրենց արջառներուն, ոչխարներուն և այծերուն համար անունդ չունէին Քանանու մէջ, ուր սովը սաստկացած էր, և աղաչեցին անոր որ հրաման տայ անոնց Գեսեմ բնակելու: Թագաւորն անոնց խնդրուածքն ընդունեց, և ըսաւ Յովսէփայ, Եթէ եղբայրներէդ յարմար մարդիկ կան՝ հմուտ իրենց արհեստին, թող իմ արջառներուս վերակացութիւն ընեն: Յովսէփ իր հայրը Յակոբ ալ Փարաւոնի առջև հանեց, և Յակոբ օրհնեց զՓարաւոնը:

ւոն : Փարաւոնն հարցուց անոր թէ քանի տարեկան էր , ան ալ պատասխան տուաւ . « Իմ պանդխտութեան տարիներու օրերը հարիւր երեսուն տարի են . քիչ և դժուարին եղան կեանքիս օրերը , իմ հայրերուս կենաց տարիներուն չհասան » :

Պանդուխտ կ'ըսուի այն որ իր հայրենիքէն հեռու , օտար երկիրներու մէջ ճամբորդութիւն կ'ընէ :

Յակոբ իրաւունք ունէր զինք պանդուխտ կոչելու , քանզի անոր կեանքն արդարև պանդխտութիւն էր : Անիկայ տեղէ տեղ կ'երթար այլ և այլ երկիրներէ անցնելով . հիմա ալ իր ծերութեան հասակին մէջ ուրիշ ճամբորդութիւն մը կ'ընէր , նոր բնակարան մը գտնելու համար : Բայց կը հաւատար թէ երկինքը ուրիշ լաւագոյն տուն մը կար Աստուծոյ ժողովրդին համար , և միշտ հոն կը նայէր , քանզի համոզուած էր որ իր պանդխտութիւնն ու փորձութիւնները հոն պիտի դադրէին , ինքն ալ յաւիտեան հանգիստ պիտի գտնէր : Չէր յուսար սակայն որ իր նախնեաց ապրած տարիներուն չափ պիտի ապրէր : Արդէն հարիւր երեսուն տարի ապրած էր , բայց այն տարիները ո՛րչափ շուտ անցած էին , ու ո՛րչափ քիչ կը թուէին անվախճան յաւիտենականութեան նայելով :

Իրաւամբ ըսաւ նաև Յակոբ թէ , իր տարիները գէշ տարիներ եղած էին , քանզի Աստուած իր իմաստուն նախախնամութեամբը յարմար դատած էր որ իր ծառան Յակոբ շատ տեսակ նեղութեամբ ու տրտմութեամբ փորձուէր :

Իսուք ալ Յակոբայ պէս կը խորհի՞ք արդեօք որ աշխարհիս մէջ պանդուխտ էք : Չէ՞ք գիտեր թէ որչափ փոփոխութիւններ և փորձութիւններ ձեզի կը սպասեն , թերևս ձեր սիրելի ծնողներէն

և բարեկամներէն պիտի զատուիք, ձեր տունը պիտի թողուք, շատ տեսակ նեղութիւններու և տրտմութիւններու պիտի հանդիպիք: Եթէ Յակոբայ կրած նեղութիւններէն շատ քիչ նեղութիւն կրէք, խաղաղ և անդորր օրեր անցընէք, յիշեցէք միշտ որ ձեր պանդխտութիւնը շուտով պիտի վերջանայ: Մահը պիտի գայ և անոր որչափ շոյտ գալը չէք գիտեր:

Որչափ մարդիկ որ տարիքով ձենէ կրտսեր էին՝ արդէն իրենց պանդխտութիւնը կատարած են: Գացէք ձեր մօտերը եղած գերեզմանատանց մէկը. գերեզմաններուն քարերը կարդացէք և տեսէք թէ որչափ մարդիկ թաղուած են հոն, որոնց պանդխտութեան օրերը բաւական երկայն եղած են:

Բայց ինչ պիտի ըլլայ, եթէ շատ ապրելու ըլլաք: Ձեր անցեալ կենացը վրայ նայելով Յակոբայ պէս պիտի ըսէք, Մեր պանդխտութեան տարիները քիչ եղան, անոնք անցան շոգւոյ պէս, որ քիչ մը ժամանակ կ'երևայ և ապա անհետ կ'ըլլայ:

Դուք ալ Յակոբայ պէս դէպ 'ի յառաջ պիտի նայիք այն յաւիտենականութեան՝ որ ամենեւին վախճան չունի: Յակոբայ պէս պատրաստուելու էք յաւիտենականութեան մէջ մտնելու: Անիկայ յայտնեց իր մեռնելու պատրաստ ըլլալը, երբ Յովսէփ տեսաւ. դուք ալ մեռնելու պատրաստ էք: Մահը մեծ և ծանր բան է. մարդուն ձեռուրները չեն շարժիր, շրթունքները չեն խօսիր, աչուրները չեն տեսներ, ականջները չեն լսեր, թոքերը չնշառութիւն չեն ըներ, սիրտն ալ չի բախեր: Բոլոր մարմինը կը պաղի և անշարժ կը մնայ. վերջապէս մեռած մարդը շուտով գերեզման կը դրուի հոն սպասելու, մինչև որ դատաստանի կանչուած օրը

մեռելներէն յարութիւն առնէ: Բայց ասիկայ մա-
 հուան մէկ թեթեւ մասն է: Քրիստոնեայ մը ամե-
 նեին մահէն վախնալու չէ. մահն անոր քաղցր քնոյ
 պէս երևնալու է. գերեզմանն ալ խաղաղ և հան-
 դարտ հանգստանոցի մը պէս՝ տկար և յոգնած
 մարմնոյն համար: Մահն այսպէս թուեցաւ շատե-
 րուն որոնք կատարեալ խաղաղութեամբ և ուրա-
 խութեամբ մեռան: Երանի՛ թէ ձեզի ալ այսպէս
 թուէր: Սակայն մարմնոյն ապականութիւնը մա-
 հուան փոքր մասն է: Մահը հոգին մարմնէն կը
 զատէ ու յաւիտենականութեան կը տանի: Ար-
 դարեւ աս է մեռնելուն ամենէն ծանր մասը: Չեր
 մէջ եղած այն բանը որ կը խորհի, կը զգայ և կը
 գործէ, կարողութիւն ունի զուարճանալու, վշտա-
 նալու, ձեր անմահ հոգին է. աս հոգին յաւիտենա-
 կան աշխարհքը կ'երթայ: Անիկայ հոն կ'երթայ ան-
 վախճան դարեր Աստուծոյ ու Քրիստոսի բարե-
 կամութիւնն ու շնորհքները վայելելու՝ մաքուր ու
 սուրբ հոգիներուն ընկերութեամբը, որոնք զԱս-
 տուած և զիրար կը սիրեն, բոլոր արարածոց
 ամենիմաստ և ամենաբարի Գոյացուցչին երկրպա-
 գութիւն և ծառայութիւն կ'ընեն, անոր հոն
 անհամար կերպով ցցուցած իմաստութիւնն ու
 բարութիւնը տեսնելով ուրախ կ'ըլլան, և անդա-
 դար սրբութեան, երջանկութեան և գիտութեան
 մէջ յառաջ կ'երթան: Բայց կրնայ ըլլալ նաև
 որ ձեր հոգին այն յաւիտենական աշխարհքը
 երթայ ասոնց ամենէն զուրկ մնալու՝ անարգ և
 թշուառական էակներու մէջ զզուելի և մեղանշա-
 կան բաներ լսելով ու տեսնելով, խղճի սոսկալի
 ահ և դող զգալով, և սուգ ընելով անզեղջ և Քրիս-
 տոսի վրայ հաւատք չունենալով մեռած ըլլալուն
 յիմարութեանը վրայ: Հոգին այս վիճակին մէջ,

երբ ետին նայի, ուրիշ բան պիտի չգտնէ բաց ՚ի վշտալի յիշատակութիւններ. երբ չորս դին նայի, մխիթարութեան և օգնութեան նշոյլ մը պիտի չտեսնէ. երբ առաջ նայի՝ փոփոխութեան մը յոյս պիտի չնշմարէ. և այսպէս տրտում և յուսահատ պիտի մնայ յաւիտեան, դիտնալով որ բոլոր այս թշուառութիւնները պիտի շարունակուին և աւելնան առանց թեթևութեան և վախճանի: Մեռնելու պատրաստ էք: Մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս ճշմարտապէս կը սիրէ՞ք, և բոլորով սրտիկը հաւատա՞ք անոր:

ԳԼՈՒԽ ԻԷ

Յակոբայ և անոր ընտանիքին Գետեօի ԴէՂ Բնակիւք: Ասորո՞՞ծոյ անոնց ըրած ճարդասիրո՞ւմիւնը: Ասոն՞՞ք կարդացողին վրայ Ասորո՞՞ծոյ ունեցած Բարեբարո՞ւմիւնը: Կարդացողն Ասորո՞՞ծոյ շնորհակա՞լ է:

Յակոբ Աստուծոյ օրհնութիւնը Փարաւոնի վրայ մաղթելով դուրս ելաւ: Այնուհետև Յովսէփ սկսաւ աշխատիլ որ այն երկիրն իր հօրը, եղբայրներուն և անոնց ընտանեացը ժառանգել տայ, ինչպէս որ Փարաւոն հրաման ըրած էր:

Գետեմի համար կը պատմուի թէ շատ գեղեցիկ և զուարճալի երկիր մըն էր: Յակոբ մինչև իր մահը հոն բնակեցաւ իր զաւկրներովը և անոնց ընտանիքներովը: Յովսէփ, այն ճշմարիտ հնազանդ որդին ու սիրելի եղբայրը, անոնց ամէն պիտոյքը պատրաստեց, այնպէս որ անոնք սովին մնացեալ տարիներուն մէջ ամենևին նեղութիւն չկրեցին:

Յովսեփայ Եգիպտոսի կառավար ըլլալը և Եգիպտացւոց առջև ունեցած պատիւն ու ազդեցութիւնը բաւական մեծ ապահովութիւն մըն էր անոր հօրն ու եղբայրներուն, և անոնց հետ տեսութիւն ընողները յարգութեամբ կը վարուէին անոնց հետ:

Յակոբ և անոր մեծ ընտանիքն այս կերպով նախախնամութեան շնորհքները վայելելով և անոր առատ ձեռքէն կերակրուելով՝ անտարակոյս կը զգային Աստուծոյ իրենց վրայ ունեցած զարմանալի խնամքը, որով զանոնք այնպիսի աղետալի սովի ժամանակ բերած էր այն երկիրն, ուր միայն սնունդ կը գտնուէր: Ի՞նչ զարմանալի կարգադրութիւն էր ասիկայ: Նաև անոնք այն երկրին կառավարութեան պաշտպանութեանը տակ էին, ու անոր շտեմարանէն կը կերակրուէին առատօրէն և թերևս ձրի: Ամենէն զարմանալին սա էր որ Աստուած բոլոր այս բարիքներն ու շնորհքները կու տար անոնց իրենց ընտանեացը մէկ անդամին ձեռքով, որուն իր եղբայրներն անողորմաբար չարիք նիւթած էին, բայց Աստուած իր իմաստութեամբն ու ողորմութեամբը չարն ՚ի բարին դարձընելով՝ անիկայ անոնց փրկիչ և պաշտպան ըլլալու պատրաստած էր:

Անտարակոյս հիմա դուք պիտի ըսէք թէ Յակոբ ու անոր ընտանիքը մեծամեծ պատճառներ ունէին երախտագէտ ըլլալու Աստուծոյ, և պարտական էին իրենց շնորհակալութիւնը ցուցընել զանի սիրելով ու անոր պատուիրանացը հնազանդելով:

Աստուած ո՞չ ապաքէն ձեզի համար ալ շատ բաներ ըրած է և կ'ընէ. անոր բարութեանն ու ձեզի ցցուցած երկայնամտութեանը վրայ կը խորհի՞ք: Անիկայ ձեզ ձեր ծնանելէն ՚ի վեր շատ

կերպով խնամած և պահպանած է, բայց դուք անոր դէմ շատ անգամ մեղք գործած էք:

Անիկայ իր խնամքն ու պաշտպանութիւնը ցըցուցած է ձեզ ձեր ծնողացն ու բարեկամներուն ձեռքով, ինչպէս որ հոգաց զՅակոբ և անոր ընտանիքը Յովսեփայ ձեռքով:

Չեզի համար վտանգ չկայ ձեր հայրենիքը, ձեր տունը, տեղը, բարեկամները թողլով օտար երկիր երթալու, որպէս զի կերակուր գտնելով սովամահ չըլլաք: Դուք մինչև հիմա ամէն միտթարութիւն ու դիւրութիւն ունեցած էք, Յակոբայ և անոր որդւոցն ունեցածէն ալ աւելի: Արդ սրտանց շնորհակալ կ'ըլլա՞ք դուք Աստուծոյ բոլոր այս երախտեաց համար, մանաւանդ այն մեծ շնորհաց համար որ ըրած է ձեզի Աստուած իր Որդին Յիսուս Քրիստոսը տալով, որ աշխարհք եկաւ և խաչին վրայ իր արիւնը թափեց ձեզ փրկելու համար:

Միթէ ձեր երախտագիտութիւնը կը ցուցնէ՞ք Աստուծոյ՝ զանի սիրելով, անոր հնազանդելով, Յիսուս Քրիստոսի օրինակին նմանելով, և ուրիշներուն օգտին և երջանկութեանը համար աշխատելով ըստ ձեր կարողութեան: Ասոնք կարևոր հարցումներ են որոնց վրայ դուք անկեղծաբար խորհելու էք. ի՞նչպէս պատասխան պիտի տաք ասոնց:

Պիտի ըսէ՞ք թէ՛ Մենք չենք գիտեր ինչ է Աստուծոյ և անոր Որդւոյն շնորհակալ ըլլալ. չենք գիտեր թէ ինչպէս կրնանք Աստուծոյ կամքը կատարել և ուրիշներուն օգտին՝ մանաւանդ անոնց հոգւոր օգտին համար աշխատիլ:

Ի՞նչ կը կարծէք, եթէ Յակոբ և անոր ընտանիքն Աստուծոյ իրենց ըրած շնորհքներուն ապե-

րախտ ըլլալով զանի չսիրէին և անոր պատուիրանն
 ները չպահէին, ոչ ապաքէն շատ չար և անարժան
 պիտի համարուէին Աստուծոյ առջև: Հիմա եթէ
 դուք այնպէս ընէք, այսինքն՝ եթէ Աստուծոյ
 ձեզի ըրած այնչափ բարութեանցը դէմ ապերախտ
 գտնուիք, անոր կամացը հակառակ մեղք գործելով
 կամ անոր հրամայածին պէս չգործելով, խորհեցէք
 թէ Աստուած և անոր Արդին Յիսուս Քրիստոս,
 ձեր Փրկիչը, ձեր վրայ ինչ համարում պիտի ու
 նենան, և ձեզի հետ ինչպէս պիտի վարուին:

Ուրեմն պէտք է ձեզի Աստուծոյ առջև խո
 նարհիլ, ու ապերախտութենէ և ուրիշ մեղքերէ
 ետ կենալ:

Պարտիք բոլոր ձեր մեղքերն Աստուծոյ խոստո
 վանել և անոր աղաչել Քրիստոսի միջնորդութեամբը
 որ թողութիւն տայ ձեզի, և Հոգին Սուրբ զրկէ
 ձեր վրայ, որ այսուհետև զղջացեալ և շնորհակալու
 սրտով սիրէք զԱստուած և ձեր Փրկիչը և ձե
 զի տրուած Աստուածային պատուէրները կա
 տարէք:

Եթէ այնպէս ընէք, Աստուծոյ շնորհքը, Քրիս
 տոսի բարեկամութիւնը և Հոգւոյն Սրբոյ զօ
 րութիւնը կ'ընդունիք, ու թէ այս և թէ յաւի
 տենական կենաց մէջ օրհնեալ և երջանիկ կ'ըլլաք:

ԳԼՈՒԽ ԻԸ

Եգիպտոսացիներուն իրենց անասունները կերակուրի համար Յովսեփայ փալը = Անոնց նորէն կերակուր ուղէլը = Չերենտե և իրենց երկիրներն ալ փալը = Յովսեփայ անոնց սերժ փալը ցանելու համար = Մշտնջենասոր օրէնտ ճը դրոնիլը որ Բուր Բերտերուն հինգերորդ ճասը Փարաւոնին ըլլայ = Դիպոդոնիան արժանի խորհրդաժողովիան ճը Յովսեփայ վարտին վրայ =

Սովը սաստկացաւ Եգիպտոսի և Քանանու մէջ = Աստուածաշունչին մէջ կը կարդանք որ մարդիկ երթալով կը տկարանային և սրտաթափ կ'ըլլային սովին պատճառաւ =

Յովսեփի շարունակ Եգիպտոսի ու Քանանու բնակիչներուն ցորեն կը ծախէր, ու փոխարէն ստակ կ'առնէր, մինչև որ ժողովուրդին գրեթէ բոլոր ստակը սպառեցաւ = Այն ստակները Յովսեփ կ'առնէր ու Փարաւոնի տունը կը պահէր իբրև թագաւորական գանձ = Եգիպտացւոց ստակը սպառելէն ետքը՝ անոնք Յովսեփայ գալով ըսին, Մեզի հաց տուր, քանզի ինչ ու մեռնինք ստակ չըլլալուն համար =

Յովսեփ պատճառ ունէր Եգիպտացիներուն առանց ստակի ցորեն չտալու. եթէ անոնց ձրի ցորեն տար, թերևս շատերը ծոյլ պիտի մնային, ուրիշներն ալ ձրի տրուած կերակուրն իրենց և իրենց անասուններուն համար անխնայ պիտի գործածէին =

Ուստի Յովսեփ անոնց ըսաւ որ ցորենի համար ստակի տեղ անասուն տան = Այսպէս ընելուն օգուտը սա էր որ այն անասնոց շատերն անօթութենէ

մեռնելէ կ'ազատէին: Արդ Եդիպտացիք իրենց անասուններն, այսինքն՝ ձիերը և էշերը, ոչխարներն ու արջառները Յովսեփայ բերելով՝ փոխարէն ցորեն կ'առնէին. բայց շուտով ժողովուրդին անասուններն ալ սպառեցան, քանզի բոլորն ալ Յովսեփայ տրուեցաւ, և ժողովուրդը նորէն կարօտ եղաւ կերակրոյ, ուստի և հարկ եղաւ անոնց իրենց երկիրներն ու անձերն ալ Փարաւոնի ծախել:

Այսպէս ըրին, և Յովսեփ անոնց դարձեալ կերակուր տուաւ. այս կերպով բոլոր Եդիպտոսի երկիրն ու անոր բնակիչները Փարաւոնի ստացուածքը եղան:

Ասիկայ սովին վերջին տարւոյն մէջ պատահեցաւ, այնպէս որ մարդիկ յոյս ունէին թէ յաջորդ տարին երկիրը նորէն պիտի սկսէր առատ պտուղ բերել, եթէ ցանուէր:

Այս պատճառաւ Յովսեփայ աղաչեցին որ իրենց սերմ տայ որ ցանեն, և յաջորդ տարւոյն համար պաշար պատրաստուի երկրին համար:

Յովսեփ գիւղերուն և աւաններուն բնակիչները քաղաքները փոխադրած էր: Թերևս անոնց գիւրին կերպով կերակուր տալու համար ըրած էր ասիկայ, քանզի ցորենի շտեմարաններն, ինչպէս առաջ ըսինք, քաղաքներու մէջ էին:

Քուրմերն իրենց կերակուրը թագաւորէն ձրի կ'առնէին. անոնք ուրիշ մարդոց պէս իրենց երկիրները չտուին Փարաւոնին:

Անոնք ժողովրդեան մէջ ազնուական և ազատ համարուած էին: Թագաւորն իր երևելի գործակալներն ու պաշտօնեաներն անոնց մէջէն կ'ընտրէր, ուստի և իբրև տէրութեան մարդիկ՝ մինչև սովին վերջը Փարաւոնի ծախքովը կերակրուեցան:

Սովին վերջի տարին անցնելէն առաջ Յովսեփ

սերմ բաժնեց բնակիչներուն, և տուած ժամանակն ըսաւ, Ահա այսօր ձեզ ու ձեր երկիրները Փարաւոնի համար գնած եմ. ձեզի սերմ կու տամ, ցանեցէք, սակայն ձեր բերքին հինգերորդը Փարաւոնի պիտի տաք, ու չորս մասը ձեզի պիտի պահէք, որպէս զի երկիրը սերմանէք, և ձեզի ու ձեր ընտանեաց և զաւկրներուն համար պաշար ըլլայ: Տարեկան արդիւնքին հինգերորդ մասը թագաւորին տալը մշտնջենաւոր օրէնք մը եղաւ Եգիպտոսի մէջ. բոլոր բնակիչները կու տային ասիկայ բաց'ի Քուրմերէն, որոնք այս տեսակ հարկէ ազատ էին:

Արդարև անօթութենէ մեռնելու վտանգին մէջ գտնուող ժողովուրդին ձեռքէն բոլոր ունեցածն առնել, ժողովուրդն ալ գերի ընել ըստ ինքեան աղէկ բան մը չէ: Եւ թերևս զարմանաք թէ Յովսեփայ պէս անձ մը ինչո՞ւ այսպէս ըրաւ. սակայն մենք այն ժամանակի բոլոր պարագաները չգիտնալով, սաչափ միայն կրնանք ըսել թէ, եթէ Եգիպտացիք կիրթ և լուսաւորեալ ըլլային, Յովսեփ անոնց հետ այն կերպով չէր վարուեր:

Կ'երևի թէ Եգիպտացիք բոլոր երկրին գործածութիւնն իրենց վրայ առած էին, իրենց աշխատութեան պտուղը կը վայելէին, բաց'ի բերքերուն հինգերորդ մասէն որ թագաւորին հարկի մը պէս կը հատուցանէին:

Մինչ Եգիպտոսի ուրիշ կողմերն այս բաները կ'ըլլային, Յակոբ իր ընտանեօքը խաղաղ և ազատ կը բնակէր Գեսեմի մէջ: Անոնք երթալով կը բազմանային և մինչև սովին վերջին տարին իրենց ստացուածքն ալ բազմացուցին և յաջողութիւն գտան ու ծաղկեցան:

ԳԼՈՒԽ ԻԹ

Յակոբայ իր վախճանին Տօբեմալը : Յոզաբէֆայ իր հօրը պէ-
տանեան երեւալը : Յակոբայ շնորհի քնարեւն անոր երդում
ընել պաշտ-համար, որ երբ ինք Տեանի, Տարօինն իր հայրերուն
տո՛վ լապէ : Յոզաբէֆայ այս բանը երդամբ իր հօրը խոստանալը :
Երդման ինչ ըլլալը :

Յակոբ տասն և եօթը տարի Եգիպտոս բնակելէն
ետքը, իբրև հարիւր քառասուն տարեկան ծե-
րունի՝ իր վախճանը մօտեցած տեսնելով, զՅովսէփ
կանչել տուաւ ըսելով թէ անոր կարևոր բան մը
ունէր ըսելու :

Յովսէփ հասկըցաւ որ Յակոբ իր մօտակայ մահն
խնայրնելու համար կը կանչէր զանի, քանզի իր
հօրը խոր ծերութեանը պատճառաւ, գիտէր թէ
անոր մահը շատ հեռու չէր. բայց և այնպէս մեծ
ցաւ ու տրտմութիւն զգաց :

Յակոբ կ'ուզէր Քանանու մէջ իր հայրերուն
գերեզմանը թաղուիլ :

Աբրահամ՝ Քերրոնի այրը գերեզմանի համար
գնած ըլլալով, հոն թաղուած էր ինք և Սարրա
կինը. հոն թաղուած էր նաև Յակոբ իր հայրը Իսա-
հակ, և Ռաքէլ ու Լիա իր կանայքը. ուստի կը
բաղձար որ իր որդիքն ալ զինքը հոն թաղէին :

Այնչափ սաստիկ էր Յակոբայ այս փափաքը որ
միտքը դրած էր Յովսէփայ պատուիրել որ իր
մարմինը հոն թաղէ, և անոր երդում ընել տալ
այս բանը կատարելու : Ուստի երբ Յովսէփ եկաւ,
Յակոբ ըսաւ անոր, Եթէ քու առջևդ շնորհք
գտած եմ, այսինքն՝ եթէ զիս ճշմարտիւ կը սիրես,

ու կ'ուզես ինձի մեծ երախտիք մը ընել, դիր ձեռքդ երանիս տակ (այսպէս ընելը երդում ընելու ձև մըն էր), և ինձի հետ մարդասիրաբար ու ճշմարտաբար վարուէ : Քենէ կը խնդրեմ որ դիս Եղիպտոս չթաղես, այլ Քանան տանելով մարմինս իմ հայրերուս գերեզմանը թաղես :

Յովսէփ խոստացաւ իր հօրը խնդիրքը կատարել, բայց Յակոբ անկէ երդում պահանջեց, ան ալ երդում ըրաւ . Իսրայէլ այսինքն Յակոբ ալ իր գաւազանին գլխուն վրայ կռթնելով Աստուծոյ երկրպագութիւն ըրաւ : Գաւազանին գլխուն վրայ կռթնելուն պատճառը՝ մարմնոյն տկարութիւնը կամ ծերութիւնն էր : Յակոբայ այսպէս ընելէն յայտնի կը տեսնուի թէ, որչափ մեծ բան մը կը համարէր անիկայ իր և Յովսէփայ մէջտեղ կատարուած պայմանը :

Ասոնք կատարուելէն ետքը Յովսէփ իր տեղը դարձաւ, բայց գիտէր որ քիչ ատենէն իր հօրը մահը պիտի լսէր :

Յովսէփայ երդումը լոկ խոստում մը ըլլալով՝ այժմու սովորական երդումներէն շատ տարբեր էր : Քրիստոս մեզի պատուիրած է որ ամենևին երդում չընենք . ուստի անոնք որ հասարակ խօսակցութեան մէջ երդում կը գործածեն, այսինքն Աստուծոյ ահաւոր անունը յիշելով և կամ նզովքի ձևերով իրենց ըսածը կը ջանան հաւտացրնել՝ Քրիստոսի պատուէրին դէմ կը գործեն : Բարեպաշտ Քրիստոնեայ մը այսպիսի բան մը չի կրնար ընել :

ԳԼՈՒԽ Լ

Յովսէփ նորէն հօրը +ով կ'երթայ անոր ճահողան ասենը ներկայ գործուելու համար՝ եր որդիին ալ հետ անելով: Յակոբ Յովսէփայ որդիին եր որդուցը կարգը տնելով շնորհիւ կ'օրհնէ: Այս օրհնութեան մեկնութիւնը:

Վերջապէս Յովսէփի առնելով այն ցաւալի լուրը թէ հայրը մահուան մօտ է, փութաց անոր քով երթալ զանի մխիթարելու և ըստ արժանւոյն հոգալու և խնամելու համար անոր մահուան ժամանակը, ինչպէս որ վայել է ընել բարի որդւոյ մը:

Յովսէփ այս անգամ հետ առաւ իր երկու որդիքը Մանասէ և Եփրեմ, որոնց առաջինը քսան և հինգ տարեկան էր, իսկ վերջինն՝ անկէ տարու մը պակաս: Անոնց հայրը Յովսէփի այն ատեն յիսուն և վեց տարեկան էր:

Յակոբ այնպէս տկարացած էր որ անկողնէն չէր կրնար ելլել. բայց և այնպէս Յովսէփայ գալը լսելով՝ այնչափ ուրախացաւ և զօրացաւ, որ կրցաւ անկողնին մէջ նստիլ, և այնպէս ընդունեցաւ զՅովսէփ:

Յակոբ կ'ուզէր իր մեռնելէն առաջ քանի մը կարևոր բաներ ըսել կամ յիշեցընել Յովսէփայ. ուստի նախ յիշեցուց անոր Աստուծոյ Աբրահամու, Իսահակայ և նոյն իսկ Յակոբայ ըրած խոստումները, մանաւանդ այն խոստումը զոր Աստուած ըրած էր Քանանու մէջ անոր երևնալով և զանի օրհնելով, այսինքն՝ թէ անոր սերունդը բազմացընելով Քանանու երկիրն անոնց ժառանգութիւն պիտի տար:

Յետոյ իմացուց Յովսեփայ թէ անոր որդիքը Մանասէ և Եփրեմ ալ, իբրև իր որդիքը և իր ընտանեաց անդամները համարելով զանոնք, կ'ընդունի Իսրայելական սերունդին մէջ, և կ'ուզէ որ անոնք ալ այն սերունդին ընդհանուր օրհնութեանը մասնակից ըլլան:

Յակոր հաստատուն հաւատք ունենալով առ Աստուած՝ աներկբայ էր թէ իր զաւկրները նորէն իրենց հայրենի երկիրը Քանան պիտի դառնային, ինչպէս որ Աստուած յայտնած էր, և իր այս հաւատքը յայտնեց Յովսեփայ:

Այս ապագայ դէպքը յիշելով, ինչպէս նաև հոն թաղուելու համար ցցուցած ջերմ փափաքովը՝ կ'ուզէր իր որդւոցը սրտին մէջ ալ սաստիկ սէր մը յառաջ բերել այն օրհնեալ երկրին վրայ, որպէս զի անոնք ալ ջերմ եռանդեամբ փափաքէին հոն գառնալ, երբ որ նախախնամութիւնը հաճէր անոնց պատեհութիւն տալ այնպէս ընելու:

Այն երկրին անցած գացած դէպքերը Յակորայ սիրտը քաղցր յիշատակներով լեցուցած էին: Անիկայ կ'ուզէր իր սիրելի երկրին նկատմամբ Յովսեփայ մտքին վրայ տպաւորութիւն մը ընել՝ յիշել տալով անոր այն անցած դիպուածներուն մէկը, զոր բարի զաւակ մը առանց գորովանաց չի կրնար լսել:

Ուստի անիկայ սա կերպով խօսեցաւ Յովսեփայ: Երբ ես, ըսաւ, Ասորւոց Միջագետէն կու գայի, Ռաքէլ ճամբան, Քանանու երկրին մէջ, մեռաւ Եփրաթայի մօտ, և հոն ճամբուն վրայ թաղուեցաւ:

Մարդիկ կը սիրեն այն տեղերն ուր իրենց նախնեաց ոսկրները կը հանգչին: Մեր հայրերուն գերեզմանները: Ի՞նչ ազդու մտածութիւն յառաջ կը բերէ այս խօսքը: Ո՞վ կրնայ առանց խո-

րին զգացման այն տեղւոյն վրայ խորհիլ, ուր ծնողաց կամ եղբօր կամ քրոջ կամ ազգականի մը և կամ սիրելի բարեկամի մը մարմինը թաղուած է:

Կարծեմ թէ Յակոբայ ըրած սրտաշարժ պատմութիւնը Ռաքելի մահուանն ու թաղմանը վրայ Յովսէփայ սիրտը տրտմութեամբ լեցուց: Արդիական երախտագիտութեան արտասուք սկսան վազել անոր աչուրներէն, երբ սիրելի մօրն անունը յիշուեցաւ:

Յակոբայ ծերութիւնն անոր աչքին լոյսը գրեթէ տարած էր. քիչ մը կը տեսնէր, բայց շատ անորոշ: Ասոնք ո՞վ են, հարցուց Յովսէփայ, երբ տեսաւ ընդադօտ երկու պատանի որոնք իր անկողնին քով կայնած էին: Ասոնք իմ որդիքս են, ըսաւ Յովսէփ, որոնք Աստուած ինձի հոս պարզւեց:

Անատեն Յակոբ Յովսէփայ ըսաւ, Ինձի մօտ բեր զանոնք որ օրհնեմ:

Երբ տղաքը Յակոբայ քով դացին, անիկայ գրկեց զանոնք և համբուրեց, և Յովսէփայ ըսաւ, Ամենևին յոյս չունէի քեզ նորէն տեսնելու, և Աստուած ահա շնորհեց ինձի ոչ միայն քեզ, այլ և քու զակրներդ տեսնել:

Յովսէփ իր որդիքը հօրը գրկէն առաւ, ու երեսը դէպ 'ի գետին խոնարհեցուց: Այսպէս ընելով կ'ուզէր Յակոբայ և բոլոր հոն գտնուող մարդոց ցուցընել թէ ո՛րչափ սէր և յարգանք ունէր իր ծերունի հօրը վրայ, այնպէս որ մոռցաւ թէ Եգիպտոսի հարուստ և հզօր կառավարն էր, և հասարակ զակի մը պէս կը կենար իր հօրը մահուան անկողնոյն քով:

Յովսէփ իր երկու որդիքը նորէն հօրը մօտ բերաւ որ անոր օրհնութիւնն առնեն: Անիկայ կ'ու-

զէր որ հայրը, ինչպէս որ սովորութիւն էր, օրհնած ժամանակն աջ ձեռքը երկցուն գլխուն վրայ դնէր, ու ձախը՝ կրտսերին: Այս պատճառաւ Յովսէփ իր աջ ձեռքովը Եփրեմը որ կրտսերն էր՝ բռնելով դէպ 'ի Յակոբայ ձախ ձեռքին տարաւ, իր ձախ ձեռքովն ալ Մանասէն, երէցը, բռնելով հօրը աջ ձեռքին մօտեցուց:

Սակայն շատ զարմացաւ, երբ տեսաւ որ Յակոբ որ չէր տեսներ՝ իր ձեռուրները խաչաձև ընելով, աջը՝ Եփրեմի, ու ձախը Մանասէի գլխուն վրայ դրաւ, և այնպէս սկսաւ օրհնել զանոնք:

Յակոբ զՅովսէփ օրհնեց, և անոր երկու որդւոցը համար ըսաւ, Աստուած որուն առջև իմ հայրերս Աբրահամ և Իսահակ հաճելի եղան (այսինքն՝ զանի սիրեցին և անոր հնազանդեցան), այն Աստուածը որ բոլոր կենացս մէջ մինչև ցայսօր զիս կերակրեց, այն հրեշտակը որ զիս բոլոր վտանգներէ ազատեց, օրհնեն այս զաւկրները, և իմ անունս ու հայրերուս Աբրահամու և Իսահակայ անուններն ասոնց վրայ կանչուին, և անոնք երկրիս վրայ աճին ու բազմանան:

Շատ երկայն կ'ըլլայ, եթէ Յակոբայ գործածած հրեշտակ բառին մեկնութիւնը տալ ուզենք: Շատ գիտուն և բարեպաշտ մարդիկ կը կարծեն թէ Յակոբ նահապետ հրեշտակ ըսաւ Քրիստոսի, Աստուծոյ որդւոյն համար, որ ետքը աշխարհք գալով մեռաւ մարդիկ փրկելու:

Եթէ այս մեկնութիւնը շիտակ է, Յակոբ իրաւամբ զՔրիստոս իրեն ազատիչ, փրկիչ կոչեց, և անոր օրհնութիւնը խնդրեց Յովսէփայ և անոր զաւկրներուն վրայ:

Դուք արդէն գիտէք, սիրելի տղաք, որ Քրիստոս է աշխարհիս մի միայն փրկիչը, որ իրեն յու-

սացողները մեղքէ և դժոխքէ փրկելու համար խաչին վրայ արիւն թափեց, զանոնք կ'օրհնէ ու փորձութիւններէ հեռու կը պահէ, և վերջապէս երկնից թագաւորութեան մէջ յաւիտեան իր քով կ'առնէ :

Յակոբայ այն խօսքը թէ իմ անունս և Աբրահամու ու Իսահակայ անունները Եփրեմայ և Մանասէի վրայ կանչուին, կը նշանակէ որ անոնք Աստուծոյ կամօքն Աբրահամու, Իսահակայ և Յակոբայ այն մեծ ընտանիքին, որ են Իսրայելացիները, անդամներն համարուելով, ժառանգ պիտի ըլլային այն օրհնութիւններուն, զոր Աստուած յիշեալ նահապետներուն և անոնց սերունդին խոստացած էր :

Յակոբայ աղօթքը թէ՛ Եփրեմայ ու Մանասէի զաւկրներն աճին ու բազմանան՝ սքանչելի կերպով կատարուեցաւ ապագային մէջ :

Արդարև Յակոբայ այն աղօթքն ընելէն իբր երկու հարիւր տարի ետքը, Մովսէսի ժամանակ, անոնց զաւկրներուն մէջ քսան տարին անցուցած և պատերազմի երթալու կարող եղողներուն թիւը կը հաշուուէր ութսուն և հինգ հազար երկու հարիւր . և այս թիւը Յակոբայ միւս որդւոցը զաւկրներուն թիւէն շատ աւելի էր :

ԳԼՈՒԽ ԼԱ

Յակոբ իր օրհնութիւնը իւր հասարէ Յովսէփայ որդւոցը վրայ :
 Յովսէփայ բաժինը : Յակոբայ ճարտարեւեմը և իր որդիքն
 օրհնելը : Անոր ճահը : Աստուծոյ հարգացողը կ'ապրէ՞ որ Յակո-
 բայ պէս մեռնի :

Երբ Յովսէփ տեսաւ որ հայրն իր աջ ձեռքը
 Եփրեմի գլխուն վրայ դրած էր, նեղացաւ, և
 հօրը աջ ձեռքը Եփրեմի գլխուն վրայէն վերցուց որ
 Մանասէի գլխուն վրայ դնէ, իմացընելով Յակո-
 բայ թէ Մանասէ էր անդրանիկը :

Գիտեմ, որդեակ, ըսաւ Յակոբ, Մանասէ ալ
 ազգ մը պիտի ըլլայ, և պիտի բազմանայ. բայց
 շատ աւելի պիտի բազմանան Եփրեմայ զաւկրները
 և աւելի մեծ ազգ պիտի ըլլան :

Յակոբ Յովսէփայ երկու որդւոց օրհնութիւնը կա-
 տարելէն ետքը, սա խօսքն ըսաւ անոնց : Իսրայէլ
 ձեզմով օրհնէ ըսելով, Աստուած քեզ Եփրեմի ու
 Մանասէի պէս ընէ. ու Եփրեմը Մանասէէն
 առաջ դրաւ :

Արդարեւ Իսրայելացիք երբ մէկուն օրհնու-
 թիւն մաղթել կ'ուզէին, կ'ըսէին, Աստուած անի-
 կայ Եփրեմի ու Մանասէի պէս ընէ. այսինքն՝
 ըսել կ'ուզէին թէ անիկայ բազմանայ և յաջողու-
 թիւն գտնէ, ինչպէս բազմացան և յաջողեցան
 Եփրեմի և Մանասէի զաւկրները :

Յակոբայ իր թոռներուն և որդիներուն համար
 ըսածները ճշդիւ կատարուած ըլլալով, անտարա-
 կոյս անիկայ Աստուծոյ Հոգւոյն ազդեցութեամբը
 խօսեցաւ, ուստի և անոր օրհնութիւնը ճշմարիտ
 մարդարէութիւն էր :

Ետքը սկսաւ Յակոբ իր մահուանը վրայ խօսիլ: Ահա ես պիտի մեռնիմ, բայց Աստուած քեզի հետ ըլլայ, ըսաւ Յովսեփայ, և քեզ նորէն հայրերուդ երկիրը տանի: Այսինքն՝ ըսել ուզեց թէ Աստուած քու զաւկրներդ ու միւս որդւոցս զաւկրները և բոլոր Իսրայելացւոց ազգը Եգիպտոսէն պիտի հանէ ու Քանան դարձրնէ:

Դարձեալ, ըսաւ Յակոբ Յովսեփայ, քու եղբայրներուդ ունեցած երկրին ժառանգութենէն մաս մը աւելի տուի քեզի, զոր իմ սրովս և աղեղովս առած եմ Ամովրհացւոց ձեռքէն:

Ար կարծուի թէ այն երկրին մասը զոր Յակոբ Յովսեփայ և անոր զաւկրներուն ընծայ ըրաւ՝ Սիւքեմի մէջ էր, և այն տեղը Եմովրին զաւկրներէն ծախու առած էր: Հաւանական է որ Ամովրհացիք բռնութեամբ այն տեղը Յակոբայ ձեռքէն առած էին, անիկայ ալ ետքը նոյն տեղւոյն համար պատերազմ ընելով անոնցմէ ետ առած էր: Ետքը Յովսեփայ մարմինը հոն թաղուեցաւ:

Հիմա ծերունի նահապետն աւելի մեծ և հարկաւոր պաշտօն մը ունէր կատարելու, այսինքն՝ իր որդւոցը մարդարեան նշան մը տալու որ գիտնային թէ իրենց զաւկրներն ինչ պիտի ըլլային, երբ Քանանու երկիրը ժառանգէին:

Ժողովուեցէք, ըսաւ անոնց Յակոբ, որ վերջին օրերը ձեզի պատահելու բաները պատմեմ: Մէկ տեղ եկէք, ով Յակոբայ որդիքը, ականջ դրէք ձեր հօրը Իսրայելի խօսքին և լսեցէք:

Հոն տասուերկուքն ալ իրենց հօրը մահուան անկողնին բոլորտիքը կայնեցան: Ի՞նչ երևելի տեսարան էր: Յակոբ և որդիքն այնչափ վտանգներէ և արկածներէ անցնելէն ետքը, ողջ և ՚ի միասին կը գտնուէին:

Արդարև Յակոբայ որդւոցը համար շատ ազդու էին այն խրատներն ու մարգարէութիւնները զորոնք կը լսէին իրենց հօրմէն, որ անտեսանելի աշխարհքը մտնելու վրայ ըլլալով՝ ապագայ դէպքերն իր առջև բացուած կը տեսնէր :

Յակոբայ մարգարէութիւնները մանրամասն պատմել շատ երկայն կ'ըլլայ . դուք զանոնք **Աստուածաշունչէն**, կամ ձեր ծնողաց ու վարժապետներուն և կամ անոնց ձեզի տուած գիրքերուն օգնութեամբը կրնաք սորվիլ : **Այն** մարգարէութեանց մէջ կան հասկընալու դժուարին բաներ, բայց երբ ձեր հասակն ու մտաւոր կարողութիւնները զարգանան, շատ բաներ պիտի գտնէք անոնց մէջ որոնց համար պիտի զարմանաք **Աստուծոյ** նախախնամութեանը վրայ, և այնչափ տարիներ առաջ եղած այն մարգարէութեանց կատարուիլը տեսնելով՝ պիտի համոզուիք **Սուրբ Գրոց** ճշմարտութեանը նկատմամբ :

Յակոբ իր մարգարէութիւններն ընելէն, և իր բոլոր որդիքն օրհնելէն ետքը, անոնց ամենուն պատուիրեց որ զինքը **Քերթոնի** մօտ **Մամբրէի** ազարակին մէջ իր հայրերուն քով թաղեն :

Մինչև այն ատեն Յակոբ իր անկողնին վրայ նստած էր : Թէպէտ մարմնով տկար էր, իր սիրելի Յովսէփը տեսնելով՝ մտքին մէջ ծնած զուարթ մտածութիւններէն մեծ զօրութիւն ստացած էր : **Մարգարէական** հոգին ալ որ անոր վրայ եկած էր՝ անոր հոգին սովորականէն աւելի լուսաւորած էր . այնպէս որ անոր բոլորտիքը գտնուողները հազիւ կրնային հաւատալ թէ իրենց լսածները մահուան վերջին կէտը հասնող մէկու մը բերնէն կ'ելլէին :

Վերջապէս Յակոբ ամէն բան կատարելէն ետքը, յոգնութիւն զգալով, տեսնելով նաև որ անցնելու վրայ է, ուզեց քիչ մը հանդարտիլ, ուստի և

ուտուրներն անկողնին մէջ ամփոփելով և մէկ կողմը կծկտելով, խաղաղութեամբ իր վերջին շունչը տուաւ և հոգին ստեղծողին ձեռքը յանձնեց :

Տէրոջ առջին պատուական է իր սուրբերուն մահը : Արդարին մահուանը պէս ըլլայ իմ մահս, և վախճանս անոր վախճանին նման : Գուք ալ կ'ուզէ՞ք այսպէս մեռնիլ . Աստուծոյ ապաւինեցէք, ինչպէս որ Յակոբ ըրաւ . Քրիստոսի ապաւինեցէք որուն մի միայն փրկիչ ըլլալը ձեզի յայտնուած է : Սիրեցէք անիկայ, հնազանդ եղիք անոր, ջանք ըրէք որ անոր նմանիք : Չեզ բոլորովին անոր տուէք՝ ուրիշներուն բարիք ընելով, քանզի բարիք ընելը շատ զուարճալի գործ մըն է ճշմարիտ Քրիստոնէի մը : Գիտցէք որ դուք ալ Յակոբայ պէս աշխարհիս վրայ օտարական և պանդուխտ էք : Աշխարհ մի սիրէք, ձեր յոյսը երկնից վրայ դրէք : Յակոբայ պէս հաւատքով ապրեցէք : Խնդրեցէք որ այս կեանքէն հրաժարելէն ետքը՝ երկնաւոր Քանան տարուիք, ուր միայն յաւիտեանական հանդիստ կրնաք գտնել :

Անատեն Յակոբայ պէս խաղաղութեամբ և մխիթարութեամբ կրնաք մեռնիլ, և պատրաստ ըլլալ հոգերով և փորձութիւններով լեցուն այս աշխարհք թողլով երկինք երթալու և յաւիտեան Տէրոջը հետ ապրելու :

ԳԼՈՒԽ ԼԲ

Յովսէփայ արարման-նիւնն իր հօրը մահուանը վրայ : **Ա**նիկայ
կը հրամայէ հօրը մարմինը զմուսել և պատել : **Յ**ահոբայ համար
եղած սոսի : **Ա**նոր յողարկաւոր-նիւնը և **Մ**ամբրէի այրին
ձեզ լաղուելը : **Յ**ովսէփայ եղբայներուն հասկածն ու վախը :
Չարերուն խղճի խայնը :

Յովսէփի շատ ցաւ զգաց իր հօրը մահուանը վրայ :
Անոր երեսին վրայ իյնալով համբուրեց և լացաւ :
Որչափ մեծ էր անոր սէրն իր հօրը վրայ , այնչափ
սաստիկ եղաւ անոր տրտմութիւնը , երբ իր սիրելի
հայրն իրմէ բաժնուած տեսաւ :

Մեռած ժամանակն անոր աչուրները դոցեց ,
և կ'ուզէր որ ամէն պատիւ ըլլար անոր . ուստի
և այնպիսի յուղարկաւորութիւն և թաղում մը
ըրաւ , որ եղբայրներուն և բոլոր **Ե**գիպտացւոց
յայտնի եղաւ թէ ինչ աստիճան կը սիրէր և
կը յարգէր **Յ**ովսէփ իր հայրը :

Անոր հրամանաւը դիապատիկներն այն ժամա-
նակուան սովորութեան համեմատ՝ զմուսեցին և
պատեցին **Յ**ակորայ մարմինը : **Ե**գիպտացիք մե-
ռելներն այլևայլ համեմային նիւթերով օծելու
և փաթթելու կերպ մը գիտէին , այնպէս որ դիա-
կունք դարերով փտելէ ազատ կը մնային :

Յովսէփայ դիապատիկները կամ բժիշկները քա-
ռասունն օր աշխատեցան այս գործողութիւնը
կատարելու . բայց առաջ երեսուն օրուան մէջ
պէտք եղած կարևոր բաները պատրաստեցին .
այսպէս բոլոր գործողութիւնը եօթանասուն օր
կատարուեցաւ :

Այս միջոցին Յովսէփ և Յակոբայ բոլոր ընտա-
նիքը բաւական ժամանակ ունեցան սուգ ընելու :
Եգիպտացիք ալ անոնց հետ միացան , և ասով
տեսնուեցաւ թէ Փարաւոն և անոր ժողովուրդը
զՅովսէփ ո՛րչափ կը յարգէին : Արդարև անոնք
Յակոբայ մահուանը համար այս տրտմութեան
նշանը ցուցընելով ուզեցին յայտնել իրենց երախ-
տագիտութիւնն առ Յովսէփ :

Եօթանասուն օր ետքը Յովսէփ հրաման առաւ
Փարաւոնէն Քանան երթալով իր հայրը թաղելու ,
ինչպէս որ անոր կենդանութեան ատենը երդմամբ
խոստացած էր այնպէս ընել :

Դատ մեծ և հանդիսաւոր թաղում էր ասիկայ :
Յովսէփ և անոր բոլոր եղբայրներն իրենց ընտա-
նեօք , բաց ՚ի մանր տղայոց , նաև տէրութեան գոր-
ծակալները և Յովսէփայ պալատին ազնուական-
ները , Եգիպտոսի ծերունիք և պատուաւոր մար-
դիկ , կառքերով և ձիերով մեծ խումբ մը ըլլալով
մէկտեղ գացին :

Այն տեղ ուր այս մեծ և շքեղ հանդէսը պիտի կա-
տարուէր՝ քանի մը հարիւր մզոն հեռու էր Եգիպ-
տոսէ . և երբ անոնք Քանան հասան , հոն Ատաղ-
կոչուած տեղ մը , իրենց սրտին տրտմութիւնը ,
ինչպէս սովորութիւն էր , շատ մեծ ու սաստիկ
ողբով մը յայտնեցին : Այս սուգը եօթն օր տևեց :

Հոն մօտ բնակող Քանանացիք այս մեծ տեսա-
րանին ականատես ըլլալով ըսին , Եգիպտացիք
մեծ սուգ ունին : Ետքը այն տեղւոյն անունը Սուգ
Եգիպտոսի կոչուեցաւ :

Անկէ այն մեծ բազմութիւնը Քերրօն երթալով
Մամբրէի այրին մէջ Աբրահամու , Իսահակայ ,
Սառայի , Ռեբեկայի և Լիայի քով թաղեցին
զՅակոբ :

Իրենց հանդուցեալ հօրն այս վերջին տրտմալի պաշտօնը կատարելէն ետքը, Յովսէփ ու եղբայրները և բոլոր անոնց հետ եղողները Եգիպտոս դարձան:

Յովսէփայ եղբայրներն իրենց հայրը մեռած տեսնելով՝ սկսան վախնալ թէ գուցէ Յովսէփ անոնցմէ վրէժ առնել ուզէ: Ա'երևայ որ անոնք դեռ հասկցած չէին Յովսէփայ երկիւղած, բարեւէր և ողորմած բնաւորութիւնը: Ար կարծէին թէ անիկայ քինախնդիր ոգւով անոնց առջի անողորմութիւնն ու չարութիւնը միտքը կը պահէր, բայց հօրը սիրոյն համար միայն անոնց հետ մարդասիրաբար կը վարուէր, խորհելով թէ իր ծերունի հօրը սրտին մեծ ցաւ կրնար ըլլալ իր զաւկրներուն մէջ հակառակութիւն տեսնելը: Ար խորհէին նաև որ հօրը մեռնելէն ետքը, Յովսէփ այլ ևս այն նկատումը չունենալով, կրնար համարձակ իր վրէժխնդրութիւնը յագեցընել: Ասոնք խորհելով Յովսէփայ եղբայրները շատ կը վախնային:

Հոս, սիրելի տղաք, կը տեսնէք զարմանալի վկայութիւն մը որ մեղքին թշուառութիւնը կը ցուցընէ:

Յովսէփայ եղբայրներն իրենց առջի անօրէնութեան յիշատակութիւնը միշտ կը պահէին. ուստի երբ կը տեսնէին զՅովսէփ, թովդայիմի դէպքն անոնց միտքը նու գար, և կ'ամչնային ու կը դողային:

Երբ Յովսէփայ յագած իշխանական ազնիւ և փառաւոր հանդերձներուն կը նայէին, անոնց աչքին առջև կու գար այն հանդերձը զոր արեան մէջ թաթխելով իրենց հօրը տարած, և զանի խաբած էին զՅովսէփ անոր մեռած կարծեցընելով:

Երբ կը տեսնէին որ անիկայ իշխանութեամբ և պատուով կը նստէր, կամ իր շքեղ կառքը հեծած

կ'երթար, անոնց երևակայութեան մէջ կը նկարուէին այն աղետալի փոսին պատկերը որուն մէջ նետեցին իրենց եղբայրը, և Խամայելացիները որոնց իբրև գերի վաճառեցին զանի:

Այսպէս անցած գացած մեղքեր միշտ մարդուս միտքը կու գան, ու խիղճը կ'արթնցընեն որ թշուառ մեղաւորը յանդիմանէ և տանջէ:

Խիղճը կ'իմացընէ մեղաւորին թէ ըստ արդարութեան արժանի է պատժուելու: Յովսէփայ եղբայրներուն ալ վախը թէ գուցէ իրենց եղբօրմէն պատժուին, նոյն խղճի խայթէն յառաջ կու գար:

Անոնք գիտէին թէ պատժոյ արժանի էին, և թէ, եթէ անոնց իրենց եղբօրը դէմ ըրած չարութիւնը հրատարակուէր, բոլոր Եգիպտացիք և ուրիշ մարդիկ իրաւացի պիտի համարէին անոնց պատժուիլը:

ԳԼՈՒԽ ԼԳ

Յովսէփայ եղբայրներն անկէ ներսոս կը խնդրեն: Յովսէփ անոնց վախը կը փարատէ: Անոնց պարտականութիւնը շնորհակալ ըլլալու՝ Աստուծոյ և Յովսէփայ: Աստուծոյ հարգացողն ուրիշներուն գեղութիւն ըրած է, և այն գործին նկատմամբ է՞նչ զգացում ունի:

Յովսէփայ բարկութիւնն իջեցընելու համար, եղբայրները խորհեցան անկեղծ սրտիւ աղերս մատուցանել անոր:

Անոր իր հօրը յիշատակին ունեցած պատիւն ու սէրը գիտնալով, բայց չհամարձակելով անոր անձամբ ներկայանալ, հաւանականաբար պատուաւոր և Յովսէփայ սերտ բարեկամ մէկը ղրկեցին

անոր որ հետևեալ կերպով խօսի: Հայրդ մեռած
ատենը պատուիրած է եղբայրներուդ ըսելով թէ,
Ես մեռնելէս ետքը իմ կողմանէս Յովսէփայ
ըսէք որ կ'աղաչեմ, թող ներէ ձեզի ձեր անոր դէմ
գործած անիրաւութիւնն ու չարութիւնը: Ուստի
հիմա եղբայրներդ, քու հօրդ Աստուծոյն ծառա-
ները, հօրդ այս վերջին կամքը քեզի իմացընելով,
քենէ կը խնդրեն որ իրենց ըրածներուն փոխարէն
անյիշաչար ըլլաս:

Յակոբայ որդիքը յանուն իրենց հօրը կ'ընէին
այս աղաչանքը Յովսէփայ՝ որ միշտ հնազանդ
գտնուած էր իր հօրը հրամաններուն, զանի միշտ
սիրած և յարգած էր. որ այնպէս երկիւղածու-
թեամբ պաշտած և սիրած էր իր նախնեաց Աս-
տուածը որուն ծառաներն ըլլալ կը դաւանէին
եղբայրները:

Անոնք գիտնալով որ Յովսէփ այս ազնիւ զգա-
ցումներն ունէր՝ խորհեցան թէ իրենց հօրը և Աս-
տուծոյ անունը պիտի շարժէր անոր սիրտը ետ
կենալու վրէժխնդրութենէ:

Բայց Յովսէփ որ ստուգիւ բոլոր այն սքանչելի
յատկութիւնները և զգացումներն ունէր՝ թերևս
մտքէն անգամ անցուցած չէր անոնցմէ վրէժ
խնդրել: Անիկայ գիտէր իր առ Աստուած ունե-
ցած պարտականութիւնները բոլոր այն բարե-
րարութեանց համար որոնք անկէ ընդունած էր:
Կը զգար իր մեղանշական և մեղաւոր ըլլալը, և
չատ խոնարհ ու մարդասէր զգացումներ ունէր առ
ամենայն մարդիկ. ուստի ինչպէս կրնար խորհիլ
վրէժ խնդրել իր եղբայրներէն որոնք իր հարա-
զատներն էին, միևնոյն Աստուծոյ ծառայք և իրեն
հետ մասնակից իրենց հայրերուն Աբրահամու,
Իսահակայ և Յակոբայ եղած օրհնութիւններուն:

Ուստի եղբայրներուն աղաչանքը Յովսէփայ սրտին զգացումներն արթնցուց. անոր միտքը բերաւ իր հօրը քաղցր յիշատակները: Աստուած պաշտութիւնն աւելի ջերմ բորբոքեցաւ անոր սրտին մէջ, այնպէս որ չկրնալով ինքզինք բռնել սկսաւ լալ:

Կը կարծուի թէ իսկոյն իր եղբայրները կանչել տուաւ, քանզի կ'ըսուի թէ անոնք զՅովսէփ տեսնելու գացին, ու ծռելով խոնարհութիւն ըրին անոր. ինչպէս որ ուրիշ անգամներ ալ ըրած էին, և ըսին, Ահա մենք քու ծառաներդ ենք:

Յովսէփ անոնց ըսաւ, Մի վախնաք, զիս Աստուծոյ տեղ դրած էք: Ըսել կ'ուզէր թէ, Ես ալ ձեզի պէս մարդ եմ. ինչո՞ւ համար ահով և դողով առջևս կը կենաք: Աստուած ձեր գործերը պիտի դատէ, դուք անոր միայն պիտի տաք ձեր ըրածներուն հաշիւը, քանզի անոր դէմ մեղանչեցիք: Հիմա դուք ձեզ անոր առջև խոնարհեցուցէք, ու ապաշխարութեամբ անկէ թողութիւն խնդրեցէք: Ինէ ամենեւին մի վախնաք:

Դուք ինծի դէմ չարիք խորհեցաք, բայց Աստուած ձեր նիւթած չարիքն 'ի բարին դարձուց, և իմ ձեռքովս շատ մարդիկ ողջ պահուեցան: Հիմա մի վախնաք. ես ձեզ ու ձեր զաւկրները պիտի կերակրեմ: Այս խօսքերն ըսելով զանոնք կը միթարէր և մարդասիրաբար կը խօսէր անոնց հետ:

Անտարակոյս մեծ քաջալերութիւն եղաւ Յովսէփայ եղբայրներուն՝ անոր այս սիրալիր ընդունելութիւնը. և եթէ անոնք մարդկային փափուկ զգացումներ ունէին, ինչպէս որ պարտական էին ունենալ, ի՞նչ խորին տպաւորութիւն մը հարկ էր որ ընէր անոնց սրտին վրայ իրենց ազնիւ եղբօրն այն վարմունքը, և ո՞րչափ պարտական էին անոր

չորհակալ ըլլալ, բայց մանաւանդ Աստուծոյ
անոր երկայնամտութեանն ու ներողութեանը համար

Արդարեւ Աստուծոյ նախախնամութեան կար-
գադրութիւնն էր որ անոնց չար խորհուրդները
խափանեց, և այնչափ աղէկութիւն յառաջ բերաւ
անոնց համար Յովսեփայ ձեռօք զոր այն աստիճան
ատած և արհամարհած էին :

Սիրելի տղաք, դուք ալ ասոնց նման պարա-
զաներու մէջ գտնուած էք : Ուրիշի գէշութիւն
ընելէն ետքը ձեր խիղճը ձեզ յանդիմանած է, և
վախցած էք որ դուցէ Աստուած ձեզ կերպով մը
պատժէ ձեր յանցանքին համար :

Հաւանական է թէ այս կերպ բաներ ձեռնէ ոմանց
պատահած են. և եթէ այսպէս է, ձեզի պարտա-
կանութիւն համարած էք իսկոյն խոստովանիլ ձեր
ըրած յանցանքը կամ անիրաւութիւնն Աստուծոյ
առջև, և թողութիւն խնդրել այն անձէն զոր
վշտացուցած կամ վնասած էք :

Դուք ձեզ խոնարհեցրնելու էք Աստուծոյ
առջև ձեր մարդոց ըրած անիրաւութիւններուն
համար : Երբ մարդ իր նմաններուն գէշութիւն
կ'ընէ, Աստուծոյ իշխանութիւնն անարգած կ'ըլ-
լայ, քանզի որեւիցէ գէշութիւն կամ անիրաւու-
թիւն ընել անոր կամացը և պատուէրներուն հա-
կառակ է :

Աստուած ոչ միայն գէշութիւն ընելը կ'արգելէ,
հապա կ'ուզէ նաև որ միշտ բարիք ընենք : Ան
ձեզի կը պատուիրէ ձեր ընկերը ձեր անձին պէս
սիրել. իսկ զԱստուած բոլոր հոգւով, կարողու-
թեամբ և սրտով :

Հիմա պարտական էք ճշմարիտ տրտմութիւն
զգալ այն գէշութեանց համար որ ձեր ընկերներուն
գէմ ըրած էք. անոնցմէ ներում խնդրելու, և

այսուհետև անոնց հետ մարդասիրաբար և ներողամտութեամբ վարուիլ առաջադրելու էք :

Աստուծոյ ալ շնորհակալ եղէք, որ ձեր ուրիշին ըրած չարութեանը և տուած վնասին համար ձեզի երկայնամիտ եղած է, և պատժած չէ ձեզ, ինչպէս որ արժանի էիք :

Հաստատութեամբ առաջադրեցէք որ Աստուծոյ շնորհքովն ու Քրիստոսի Յիսուսի օգնութեամբը նորէն այնպիսի գէշ բաներ չընէք, և առհասարակ ամէն մեղքէ զգուշացէք :

Եթէ այս ըսածներուս վրայ հոս քիչ մը խորհիք, կարծեմ պիտի ճանչնաք ձեր սրտին վիճակը : Յովսեփայ եղբայրներուն չարութեանը նկատմամբ ինչ որ կը խորհիք՝ նոյնը խորհեցէք նաև ձեր ըրած անիրաւութիւններուն և մեղքերուն վրայ :

Թող ձեր խիղճը խօսի : « Թէ որ մեր սիրտերը մեզ կը մեղադրեն, հապա Աստուած մեր սիրտերէն մեծ է և ամէն բան գիտէ », կ'ըսէ Յովհաննէս Առաքեալ :

Ան որ իր մեղքերը կը ծածկէ՝ յաջողութիւն չունի. բայց ով որ կը խոստովանի և կը հեռանայ անոնցմէ՝ ողորմութիւն պիտի գտնէ :

ԳԼՈՒԽ ԼԴ

Յովսեփայ ճահողան ճօրենալը : Անիկայ ճարգարեանալով Ռե
 Իարայելացի + Եփիայոսէ ելէլով Քանան պիտի երևան, կ'երգ-
 ճնցընէ զանոն + որ իր ճարճինն ալ իրենց հետ Քանան րանին :
 Յովսեփայ ճարճնոյն զճառուելով պահուիլը : Անոր ճարճնոյն ճինչև
 Իարայելացոց Քանան երևալը Եփիայոսի ճիջ պահուելուն
 պարճաւը : Աստուծոյ ստանչելի նախախնաճառութիւնը :

Յովսեփայ եղբայրները նորէն իրենց ընտանիքնե-
 րուն քով եկան Գեսեմ, ուր բնակելով սկսան
 բազմանալ, և Աստուած կը յաջողէր անոնց գործ-
 քերը Եգիպտոսի թագաւորին պաշտպանութեանը,
 և իրենց մարդասէր և խնամատ եղբօրը հսկողու-
 թեանը ներքև :

Կ'երևայ որ Յովսեփայ կենդանութեան ատենը
 տիրող թագաւորները շատ կը սիրէին զՅովսեփ,
 որ իր քաղցրութեանն ու արդարութեանը համար
 բոլոր Եգիպտացոց ալ հաճելի և սիրելի էր :

Յովսեփ այնչափ ապրեցաւ որ Եփրեմի և
 Մանասէի թոռները տեսաւ : Վերջապէս ծե-
 րութիւնը հասնելով իմացաւ որ մահը կը մօտե-
 նար, քանզի տկարութիւնը կ'աւելնար օր ըստ
 օրէ : Ուստի իր եղբայրները կանչելով անոնց յայտ-
 նեց իր մօտալուտ մահը, և Աստուծոյ իրենց հայ-
 րերուն ըրած խոստումներն անոնց յիշեցուց, և
 իբրև թէ մարգարէանալով ըսաւ, Աստուած ձեզի
 այցելութիւն պիտի ընէ, և հանելով ձեզ այս երկ-
 րէս պիտի տանի այն երկիրը զոր երդմամբ խոստա-
 ցաւ մեր հայերրուն Աբրահամու, Իսահակայ և
 Յակոբայ :

Յովսէփ գիտէր թէ շատ կարևոր էր Իսրայելացւոց չմոռնալ թէ իրենք օտարական էին Եգիպտոսի մէջ, և պիտի դառնային Քանան որ իրենց իբրև ժառանգութիւն խոստացուած էր Աստուծմէ: Եթէ անոնք այն խոստացեալ երկիրն երթալու յոյս և փափաք չունենային, շատ վնաս կ'ըլլար անոնց, քանզի զիրենք Եգիպտոսի մէջ բնիկ կարծելով, շուտով կը յարէին այն տեղի կռապաշտ ժողովուրդին, և թերևս քիչ ատենուան մէջ բոլորովին կը մոռնային ճշմարիտն Աստուած և անոր պաշտօնը:

Յովսէփ իր եղբայրներուն յիշեցրնելէն ետքը թէ Քանան պիտի դառնան, անոնցմէ երդում առաւ որ Եգիպտոսէն ելած ատեն իր մարմինն ալ մէկտեղ տանելով թաղեն իր հայրերուն քով:

Անտարակոյս Յովսէփ անոնց ուրիշ շատ ընտիր խորհուրդներ և խրատներ ալ տուաւ, բայց Աստուածաշունչն այս նկատմամբ բան մը չ'ըսեր:

Յովսէփ մեռաւ բարեպաշտութեամբ հարիւր տասը տարեկան, և անոր մարմինը զմռսուելով ըստ օրինի Եգիպտացւոց՝ պահուեցաւ արկղի մը մէջ մինչև Իսրայելացւոց Եգիպտոսէն ելլելը: Անատեն Յովսէփայ մարմինը Քանան տարուելով թաղուեցաւ Սիւքէմ գոր Յակոբ Եմովրին որդիներէն գնած, ու Յովսէփայ ժառանգութիւն տուած էր:

Հաւանական է թէ Յովսէփ դիտմամբ իր մարմինը պահել տուաւ Եգիպտոսի մէջ մինչև Իսրայելացւոց Քանան երթալը, որպէս զի իր յիշատակն անոնց մէջ պահուէր: Իսրայելացիք և անոնց որդիքն ու թոռները զՅովսէփ յիշելով՝ պիտի յիշէին նաև Յակոբ, Իսահակ և Աբրահամ, Աստուծոյ իրենց համար ըրած խոստումները,

հետեւապէս նաև Քանան, և անոնց փափաքը միշտ վառ պիտի մնար հոն դառնալու :

Այսպէս Յովսեփայ մարմինը Եգիպտոսի մէջ երևելի յիշատակարան մը կամ համառօտ պատմութեան մը պէս պիտի ըլլար Իսրայելի որդւոց այն հարիւր և յիսուն տարուան մէջ զոր անոնք անցուցին Եգիպտոս Յովսեփայ մահուրնէն ետքը, մինչև որ Մովսեսի ձեռօք ելլելով անկէ Քանան դացին :

Շատ հաւանական է թէ Իսրայելացիք քանի որ Յովսեփայ մարմինը կամ շիրիմը կը տեսնէին, կը յիշէին անոր սա խօսքը. « Աստուած անշուշտ ձեզի այցելութիւն պիտի ընէ, ու իմ ոսկրներս ասկէ հանեցէք » :

Այսպէս Յովսեփ, թէպէտ մեռած էր, իբրև կենդանի կը խօսէր անոնց հետ, և կը յիշեցընէր անոնց շատ բաներ, մանաւանդ սա թէ իրենք պանդուխտ էին Եգիպտոսի մէջ, և թէ սպասելու էին Աստուծոյ այցելութեանը՝ պանդխտութեան երկրէն իրենց բուն երկիրը դառնալու համար :

Աստուած ի՞նչ զարմանալի ճամբաներով իր իմաստուն խորհուրդները կը կատարէ :

Աքանչելի կերպով զՅովսեփ գործիք մը ըրաւ սոսկալի և վտանգաւոր սովէ մը ազատելու իր սեպհական ժողովուրդը որ ճշմարիտ Աստուածութեան գիտութիւնն ու պաշտօնը պիտի պահէր, և որմէ շատ տարիներ ետքը պիտի ելլէր Յիսուս Քրիստոս աշխարհի հզօր Փրկիչն ու կենարարը :

Աստուած Յովսեփայ մահն ալ զօրաւոր միջոց մը ըրաւ նոյն ժողովուրդին հաւատքը պահելու և զօրացընելու իրենց հայրերուն եղած խոստումներուն նկատմամբ, և անոնց փափաքը վառ պահե-

լու աւետեաց երկիրը Քանան դառնալու համար, ուր անոնք ուրիշ ազգերէն ընտրեալ և զատեալ ազգ մը պիտի ըլլային, և ուստի փրկութեան Աւետարանին աւետիքը պիտի ելլէր և ծաւալէր բոլոր աշխարհի մէջ:

Յովսեփայ պատանեկութեան ատենը տեսած երազներն անտարակոյս անոր մտքին վրայ օգտակար ազդեցութիւն մը ըրին զգալու թէ Աստուած նպատակներ ունէր կատարելու անոր միջոցաւ: Անիկայ անշուշտ իմացաւ թէ պաշտօնի մը կանչուած է, թէպէտ իրմով կատարուելու գործին ինչ ըլլալն իսկզբան չէր կրնար գիտնալ: Բայց և այնպէս Յովսեփայ միտքը բացուեցաւ, զգացումներն արթնցան, և այնպէս յարմար եղաւ այն վիճակին որուն մէջ պիտի դրուէր:

Երբ Յովսեփ հասաւ այն բարձր վիճակին նախախնամութեան զարմանալի կարգադրութեամբը, սկսաւ հասկընալ թէ ուր կը նայէին իր երազները, և զօրացաւ անոր հաւատքը թէ Աստուած ստուգիւ գործ մը ունէր կատարելու անոր ձեռքով:

Վերջապէս կատարուեցան Յովսեփայ երազները մէկիկ մէկիկ: Նախ եղբայրները գալով մատուցին անոր իրենց խոնարհութիւնն ու հպատակութիւնը: Երկրորդ անգամին հօրմէն ընծաներ ընդունեց, ասիկայ ալ կերպ մը խոնարհութիւն և հպատակութիւն էր:

Երբ եղբայրներն այն ընծաներն իրենց հօրը կողմէն կը մատուցանէին, ոչ միայն ծռեցան անոր առջև, այլ և Յակոբայ որպիսութեանը նկատմամբ հարցուելով Յովսեփէն՝ իրենց տուած պատասխանին մէջ իրենց հայրը ծառայ կոչեցին Յովսեփայ, և նորէն ծռելով և երկրպագութիւն ընելով անոր, ցուցընել ուզեցին թէ բոլոր իրենց ընտանիքն, Յա-

կորնաւ հանդերձ նոյն հպատակութեան զգացումն ունէին դէպ առ Յովսէփ, իբրև առ կառավարն Եգիպտոսի:

Վերջապէս հայրը և բոլոր ընտանիքը դալով տեսան զանի իշխանութեան դահուն վրայ բազմած, իբրև երկրորդ Փարաւոնի:

Յակոբ, և անոր որդիքն ու ընտանիքը Եգիպտոսի մէջ իրօք Յովսէփայ հպատակներն եղան, անոր ձեռքէն կերակրուեցան, և անկէ պաշտպանուեցան:

Այսպէս Յովսէփայ եղբայրներուն որաներն անոր որային առջև խոնարհելով երկրպագութիւն ըրին. արեգակը, լուսինն ու մետասան աստեղք իրենց հպատակութիւնը ցուցուցին անոր,

ԳԼՈՒԽ ԼԵ

Յովսէփայ լարէր: Աստուծոյ զրայ ունեցած զօրանոր հասարէր: Անոր լարէն գերազանցութեան բռն հիմն առ է: Կարդացողն ալ ունի՞ Աստուծոյ զրայ այս հասարէր:

Աստուած, ինչպէս տեսանք, շատ մեծ գործեր ունէր Յովսէփայ ընել տալու: Ասոնք կատարելէն ետքը՝ իր հաւատարիմ ծառան իրեն առաւ:

Կը հաւատանք թէ Յովսէփ Աբրահամու, Իսահակայ, Յակոբայ և Տէրովը փրկած ուրիշ հոգւոց քովն է:

Թէպէտ անոր ոսկրները խոստացեալ երկրին մէջ պահուած են, անոր հոգին երկնային Քանանու երանութիւնն ու փառքը յաւիտենական հանգստեամբ կը վայելէ:

Սիրելի տղաք, ձեր միտքերը դէպ այն երկնա-

յին ժառանգութիւնն ուղղելու, և ձեր յոյսն անոր վրայ հաստատելու համար էր որ ես Յովսէփայ պատմութիւնը գրելու այնչափ ջանացի: Ուստի կ'ուզեմ որ խորհիք Աստուծոյ շնորհօքը, թէ որչափ հարկաւոր է ձեզի պատրաստ գտնուիլ, որ աշխարհիս վրայ ձեր պանդխտութեան ընթացքը կատարելէն ետքը՝ մտնէք երկնից յաւիտենական հանգստեան մէջ, և յաւիտեանս յաւիտենից Տէրօշը քով ըլլաք:

Հոս քիչ մ'ալ Յովսէփայ վարքին երևելի յատկութեանցը վրայ խորհինք: Շատ արժան է մեզ անոր նմանիլ. ուստի տեսնենք թէ այն յատկութիւններէն մենք ալ ունի՞նք:

Նախ՝ Յովսէփ կատարեալ հաւատք ունէր Աստուծոյ վրայ: Անիկայ զԱստուած տեսած չէր, բայց և այնպէս աներկբայ էր թէ անիկայ գոյ, և թէ անոր զօրութիւնը, իմաստութիւնը, արդարութիւնը, բարութիւնը և ճշմարտութիւնն անհուն և անսահման են:

Երկրորդ՝ Յովսէփ կը հաւատար թէ Աստուած այլևայլ ժամանակ Աբրահամու, Իսահակայ և Յակոբայ հետ խօսած էր, թէ անոր խոստումներուն վրայ հօրը պատմածները ճշմարիտ էին, և թէ անոնց բոլորն ալ անշուշտ պիտի կատարուէին:

Երրորդ՝ Յովսէփ գիտէր թէ բոլոր իր խորհուրդները, զգացումները և գործքերն Աստուծոյ համար ըլլալու էին: Ասիկայ շատ ճշմարիտ է:

Երկինք պիտի ընդունուին անոնք միայն՝ որ զԱստուած կը սիրեն և անոր կը հնազանդին. իսկ մեղաւորք անոր երեսէն յաւիտեան պիտի վճռուին:

Թերևս Յովսէփ քիչ մը տեղեկութիւն ունէր

Քրիստոսի վրայ, և անոր գալստեանը կը սպասէր՝
 իբրև իր Փրկչին յուսալով անոր: Ասիկայ շատ
 հաւանական է. քանզի գրուած է թէ Աբրահամ
 Քրիստոսի օրը տեսաւ և ուրախացաւ: Ապա
 անտարակոյս Աբրահամ Փրկչին գիտութիւնը
 սորվեցուց իր որդւոցը, ասոնք ալ իրենց որդւոցը
 և այս կերպով Յակոբ և անոր ընտանիքն ու
 զաւկներն ալ անտեղեակ չէին Քրիստոսի և անոր
 գալստեանը:

Պօղոս Առաքելոյն առ Եբրայեցիս գրած թղթին
 ԺԱ. գլխուն մէջ Յովսէփ յիշուած է այն
 մարդոց հետ՝ որ նշանաւոր էին Աստուծոյ և
 անոր խոստումներուն վրայ զօրաւոր հաւատքով:

Հոն ըսուած է թէ «Հաւատքով Յովսէփ իր
 վախճանելու ատենը յիշեցուց Իսրայելի որդւոցը
 Եզիպտոսէն ելլելը, ու իր ոսկորներուն համար
 պատուէր տուաւ»:

Ուրեմն Յովսէփ կատարեալ հաւատք ունէր
 Աստուծոյ խոստմանցը վրայ, և վստահ էր թէ
 Իսրայելացիք իր եղբայրները՝ նորէն Քանան պի-
 տի դառնային, և այն սքանչելի երկիրն իբրև
 բուն իրենց հայրենիքը պիտի ժառանգէին:

Յովսէփ այս վստահութիւնն ունէր ոչ միայն
 Աստուծոյ այն մէկ խոստմանը նկատմամբ, այլ
 անոր բոլոր խօսքերուն ալ նոյն հաստատութեամբ
 կը հաւատար, և անոր ամէն պատուէրներուն հա-
 լատարմութեամբ կը հնազանդէր:

Յովսէփայ խորհուրդներուն, զգացումներուն,
 բնաւորութեանը և բովանդակ վարքին մէջ ինչ
 բարի, ճշմարիտ, ուղիղ և աստուածահաճոյ բան
 որ կար՝ այս կենդանի և զօրաւոր հաւատքէն յա-
 ուաջ կու գար:

Անոր հաւատքը կը նմանէր այն մեծամեծ և

Ժանր քարերուն որ հողին մէջ խորունկ և հաստատ կը թաղուին, և անոնց վրայ կը կանգնուի տուն մը :

Ճարտարապետները շատ աղէկ գիտեն ասիկայ, այնպէս որ երբ շինուած մը հաստատ կանգնեցընել կ'ուզեն, անոր հիմը պինդ և անշարժ քարերու վրայ կը դնեն :

Աստուծոյ վրայ հաւատք ունենալը մարդուս վարքին գերազանցութեանը հիմն է : Առանց հաւատքի կրնայ բարութեան նշոյլ մը կամ արտաքին զգաստութիւն մը տեսնուիլ, բայց ճշմարիտ զգացումներ չեն կրնար ըլլալ սրտին մէջ :

Մինչև որ տղայ մը չհաւատայ թէ իր հայրը բարի և իմաստուն ըլլալով աղէկ կառավարել և երջանիկ ընել գիտէ, և թէ անոր պատուէրներն արդար են, սպառնալիքն 'ի գործ կը դրուին և խոստումները կը կատարուին, մինչև որ այսպիսի մեծ վստահութիւն մը չունենայ իր ծնողացը վրայ, ճշմարիտ սէր և հնազանդութիւն չի կրնար ունենալ անոնց :

Կրնայ այնպիսի բաներ ընել որ սիրոյ և հնազանդութեան երևոյթ մը ունենան, բայց սրտին մէջ անոնց համեմատ զգացումներ չի կրեր, ոչ ալ հնազանդ և սիրելի զակի մը վարքը կրնայ ունենալ :

Այսպէս ալ դուք, սիրելի տղաք, մինչև որ Յովսէփայ պէս ճշմարիտ և զօրաւոր հաւատք մը չունենաք Աստուծոյ, ձեր երկնաւոր հօրը վրայ, չէք կրնար ճշմարիտ սէր և հնազանդութիւն ունենալ անոր, ոչ ալ բարի խորհուրդներ, զգացումներ և բարի վարք ուստի և չէք կրնար պատրաստուիլ երկինք երթալու ձեր մահուընէն ետքը :

Հիմա քննեցէք դուք զձեզ և տեսէք թէ այս հաւատքն ունի՞ք Աստուծոյ վրայ . Սուրբ գրոց բոլոր խօսքերուն, պատուէրներուն, խոստումներուն և սպառնալիքներուն բոլոր սրտով կը հաւատա՞ք :

Եթէ Յովսէփ Աստուծոյ այն խոստմունքին միայն հաւտացած ըլլար, այսինքն՝ Իսրայելացոց Քանան դառնալուն և Աստուծոյ ուրիշ յայտնութիւններուն և հրամաններուն չհաւատար և չհնազանդէր, կատարեալ հաւտացեալ մը և ճշմարտապէս բարի մարդ չէր կրնար ըլլալ, և երկնաւոր Քանանը մտնելու յարմարութիւն մը ամենեւին չէր կրնար ունենալ :

Ուստի եթէ դուք Աստուածաշունչին մէջ որ Աստուծոյ խօսքն է՝ բոլոր ըստածներուն կը հաւատաք, պէտք է որ համոզուիք թէ մինչև որ ճշմարիտ ապաշխարութիւն չընէք ձեր մեղքերուն վրայ, և Տէր Յիսուսի չապաւինիք, և ձեր հաւատքին անկեղծութիւնը չցուցընէք Աստուծոյ պատուիրանացը հնազանդելով, չէք կրնար փրկուիլ :

Բոլոր այս ճշմարտութիւններուն ուղիղ սրտով կը հաւատա՞ք . զանոնք միշտ յիշելով՝ ՚ի դործ կը դնէ՞ք :

ԳԼՈՒԽ ԼԶ

Յովսէփայ էր հօրը ցցոցած սէրն ու հնազանդութիւնը :
Որդիական սէրն ու հնազանդութիւնը ճշմարիտ և հասարակուն
են, երբ Աստուծոյ վրայ հասարտ ունենալէն յառաջ հոգան :
Աստուծոյ կարգացող քաղաքի ինչպէս իր վարունքն իրենց ծնողաց
հետ : Յովսէփայ էր եղբայրներուն վրայ ունեցած սէրը և
անոնց հետ տաղտոտութեամբ վարուելը : Աստուծոյ և Քրիստոսի
հասարակն ուրիշներու նկատմամբ այս զգացումներն ունենալ
հոգաց : Աստուծոյ կարգացող քաղաքն այս զգացումներն ունի :

Յովսէփայ վարուցը մէջ տեսնուած մէկ երևելի
բանն ալ՝ անոր իր ծնողացը ունեցած սէրն ու
հնազանդութիւնն էր :

Ասիկայ այս սէրն ու հնազանդութիւնը միշտ
և ամէն բանի մէջ կը ցուցնեն, ոչ թէ իրեն
հաճոյ եղած բաներու մէջ միայն . և ասիկայ նշան
է թէ անոր սէրն ու հնազանդութիւնն Աստուծոյ
վրայ հաւատք ունենալէն յառաջ կու գար :

Թերևս կարգացողը տեսած է այնպիսի ծնողք
որ Յակոբայ պէս Աստուծոյ բարեկամ չեն, այս-
ինքն՝ Աստուծոյ վրայ կենդանի հաւատք և
Քրիստոսի վրայ հաստատ յոյս չունին : Այնպէս
կ'ապրին և կը վարուին, որպէս թէ ամենևին եր-
կինք կամ դժոխք չկայ, և այնպէս կը խորհին,
որպէս թէ միայն այս աշխարհքն է իրենց բնա-
կարանը . իրենց զաւկներն ալ այս գաղափարնե-
րուն համեմատ կը կրթեն :

Զարմանալի բան մը չէ որ այսպիսի մարդոց զա-
ւակները իրենց ծնողքը կը սիրեն և անոնց կը հնա-
զանդին, քանզի անոնք տղայոց բնութեանը հա-

ճելի բաներ կը հրամայեն : Սակայն այսպիսի զաւակաց սէրը և հնազանդութիւնը հաստատուն չըլլար : Երբ ծնողք անոնց անհաճոյ բան մը կը պատուիրեն, անոնք չեն ուզեր հնազանդիլ, սէրն ալ շատ անգամ կը դադրի :

Յովսէփ իր հայրը կը սիրէր և անոր կը հնազանդէր, քանզի գիտէր թէ այսպէս ընելն Աստուծոյ հաճելի է, ըսել է թէ անոր սէրը և հնազանդութեան հոգին Աստուծոյ վրայ ունեցած հաւատքէն յառաջ կուգար :

Անշուշտ Յակոբ՝ Յովսէփայ տղայութեան ատենը, անոր սորվեցուցած էր հայրը մայրը սիրել և անոնց բոլոր հրամայածը կատարել, իբրեւ առ Աստուած պարտաւորութիւն մը : Հիմա ալ ծնողք պարտին իրենց զաւակները նոյնպէս կրթելու . և այս կերպով կրթուած տղայք Յովսէփայ պէս իրենց ծնողաց բարեպաշտութիւնը ճանչնալով զանոնք պիտի սիրեն, և միշտ, թէ ծնողաց ներկայութեանը և թէ անոնց բացակայութեանը, թէ տղայութեան ատենը և թէ մեծնալէն ետքն, անոնց հրամանները յիշելով պիտի կատարեն, նաեւ երբ ծնողք ծերանալով մխիթարութեան և հոգատարութեան կարօտ կըլլան, այս տղայք շատ հոգ և ջանք պիտի ընեն զանոնք հանգիստ և երջանիկ ընելու : Ասոնք կարդացող տղայք ի՞նչպէս կը վարուին իրենց ծնողաց հետ, զանոնք ճշմարիտ և մշտատեւ սիրով կը սիրեն և անոնց կը հնազանդի՞ն իբրեւ առ Աստուած պարտականութիւն մը : Տղայք դուք պարտիք ձեր ծնողները սիրելու ոչ միայն անոնց ձեզի շատ տարիներէ ՚ի վեր ըրած հոգատարութեան և ցցուցած համբերութեան և սիրոյն համար, այլև ասոր համար որ Աստուած ասիկա ձեռնէ կը պահանջէ : Ուստի եթէ Աստու-

ծոյ վրայ հաւատք ունենալով զձեզ անոր պատասխանատու կը համարիք, անոր պատուիրանքին համեմատ սիրով հնազանդելու էք ձեր ծնողաց, թէ մեծ բաներու և թէ պզտիկ բաներու մէջ, թէ բերկրութեան ու զուարճութեան ատեններ, թէ վշտի և նեղութեան մէջ: Եթէ որդիական սէրն ու հնազանդութիւնը յառաջ կուգայ Աստուծոյ վրայ հաւատք ունենալէն, ճշմարիտ և մշտատեւ պիտի ըլլայ:

Յովսէփ սէր և ամէն ուրիշ տեսակ գովելի զգացումներ ալ ունէր իր եղբայրներուն վրայ և անոնց հետ միշտ քաղցրութեամբ կը վարուէր:

Անոնք կը նախանձէին անոր, շատ անգամ ալ անոր գէշութիւն կրնէին, սակայն ան իր սէրը չէր դադրեցներ: Ասիկա ալ անոր Աստուծոյ վրայ հաւատք ունենալուն զարմանալի պտուղ մըն էր: Անոր եղբայրներուն բնութիւնը հաճելի չէր անոր, թերեւս անոնց հետ ընկեր ըլլալ անոր շատ տհաճոյ էր, սակայն գիտնալով թէ իր եղբայրներուն հետ սիրով վարուիլ Աստուծոյ կամքն է, ջանք կրնէր այսպէս ընել, մանաւանդ երբ անոնք վշտի մէջ ինկան և սովի պատճառաւ շատ նեղութիւն կը կրէին, անիկա անոնց բոլոր դառն խօսքերուն և թշնամական վարմանցը ներողամիտ ըլլալով, մեծ և զարմանալի սէր կը ցուցնէր անոնց: Յովսէփայ եղբայրսիրութեան ինչպէս ալ իր հօրը ցցուցած սիրոյն և հնազանդութեան հիմն Աստուծոյ վրայ անոր ունեցած սէրն էր: զԱստուած սիրող տղաք նմանապէս, թէ իրենց եղբայրները և քոյրերը, թէ բոլոր ընկերները պիտի սիրեն, և ամենուն հետ քաղցր պիտի ըլլան, գթած, ներելով ամենուն յանցանքները ինչպէս որ Աստուած իրենցը կը ներէ Քրիստոսով:

Ուրեմն ընկերսիրութիւնն ու բարեսիրութիւնն
ալ Աստուծոյ վրայ կատարեալ հաւատք ունե-
նալուն մէկ սքանչելի պտուղն է :

Եթէ դուք ձեր ընկերն անկեղծութեամբ կը սի-
րէք և անոնց թէ այս և թէ հանդերձեալ աշխար-
հին մէջ երջանիկ ըլլալուն համար կը ջանաք,
նշան է թէ Աստուծոյ վրայ սէր և հաւատք
ունիք :

Հիմա քննեցէք դուք զձեզ և տեսէք, սիրելի
տղաք, այս նկատմամբ ալ կը նմանի՞ք Յովսէփայ :
Ձեր եղբայրներուն, քոյրերուն և ընկերներուն
ու ծանօթներուն համար բարեսիրական զգացում-
ներ ունի՞ք, ինչպէս որ անիկայ ունէր :

Ձեր բոլոր զօրութեամբը կը ջանա՞ք մարդոց
բարիք ընել, և անոնց հոգիներուն փրկութեանը
համար կ'աշխատի՞ք :

Չանոնք քաղցրութեամբ կը խրատէ՞ք, երբ
անոնց մէկ անբարի գործը կը տեսնէք : Արջա-
նա՞ք անոնց բարի օրինակ ըլլալ բանիւք և ար-
դեամբք, և աղօթք կ'ընէ՞ք որ կարող ըլլաք
այսպէս ընելու :

Ուրիշներուն համար աղօթք կ'ընէ՞ք որ Աս-
տուած իր Սուրբ Հոգին անոնց տայ և զանոնք
Քրիստոսի հետևողներ ընէ :

Ձեզ բարկացնողներուն կամ ձեզի նեղութիւն
տուողներուն համբերութիւն և խոնարհութիւն
կը ցուցընէ՞ք, թէ ընդհակառակն անոնց դէմ ոխ
կը պահէք : Անոնց սրտանց կը ներէ՞ք, թէ կ'ու-
զէք չարեաց փոխարէն չարիք հատուցանել : Կ'ա-
ղաչէ՞ք Աստուծոյ որ անոնց շնորհք տայ ապաշ-
խարելու և թողու անոնց յանցանքը, թէ բոլորո-
վին անտարբեր էք այս մասին :

Եթէ ձեր զգացումներն ու վարմունքը մարդա-

սիրական չեն, նշան է թէ Աստուծոյ վրայ սէր և հաւատք չունիք, և ձեր բնաւորութիւնը բոլորովին տարբեր է Յովսէփայ բնաւորութենէն, նաև ուրիշ բոլոր սուրբ և բարեպաշտ մարդոց բնաւորութենէն, որոնց հետ Յովսէփ երջանիկ է հիմա երկինքը. և չէք կրնար յուսալ օր մը անոնց ընկերութեան մէջ մտնել, հոն յաւիտեանս զԱստուած վայելելու համար:

Այն աշխարհքը հնազանդներու, բարեսէրներու, գթածներու, խոնարհներու բնակարան է. հոն անհնազանդ, չարասէր, անգութ, վրէժխընդիր և ամբարտաւան հոգիներու համար տեղ չկայ:

Հոն չեն կրնար մտնել անոնք որոնց մեղքերը Քրիստոսով թողուած չեն: Քրիստոս ինք ըսաւ թէ անոնք որ ուրիշներուն թողութիւն չեն տար, Աստուծմէ թողութիւն չեն կրնար յուսալ:

«Թէ որ մէկը ըսէ՝ թէ Ես Աստուած կը սիրեմ, ու իր եղբայրը ատէ, անիկայ ստախօս է. քանզի ան որ իր եղբայրը չսիրեր՝ որ կը տեսնէ, զԱստուած որ չտեսներ, ինտո՞ր կրնայ սիրել» (Ա. Յովհ. դ. 20):

«Քու Տէր Աստուածդ սիրես քու բոլոր սրբտովդ և քու բոլոր անձովդ ու քու բոլոր մտքովդ. աս է առաջին ու մեծ պատուիրանքը: Ու երկրորդը ասոր նման՝ քու ընկերդ սիրես քու անձիդ պէս» (Մատթ. իբ. 37—39):

ԳԼՈՒԽ ԼԵ

Յովսէփայ ասէն գործի մէջ հասարակութեամբ ըլլալը • Ասոր օրէնակները : Հասարակութեանն Ասորոսի վրայ հասարակ օրէնակներն յատուկ կարգաց : Կարգացողն այս հասարակութեանն օրէնք :

Յովսէփի Աստուծոյ վրայ զօրաւոր հաւատք ունենալով կրգգար թէ անոր աչքը միշտ իրեն վրայ է : Այս զգացումը զանի ստիպեց հաւատարմութեամբ կատարել ամէն գործ որ մարդիկ ընել կուտային անոր :

Ինչ գործ կամ պաշտօն կամ վիճակ որ ունենար, ան գործին ան պաշտօնին և ան վիճակին մէջ անոր վարքն այս յատկութիւնը կը ցուցնէր : Տղայութեան ատենը Յովսէփի պարտականութիւն կը համարէր իր եղբարց գէշ վարքը հօրը իմացնել, և հաւատարմութեամբ այս պարտքը կատարեց : Երբ Յակոբ զանի Սիւքէմ և Դօթայիմ զրկեց եղբայրները տեսնելու, Յովսէփի հնազանդեցաւ, թէպէտ պատճառ ունէր անոնց վրէժխնդրութենէն վախնալու : Պետափրեսի գերի ծախուելով հաւատարիմ ծառայ եղաւ անոր, այնպէս որ Պետափրէսը զանիկա իր տանը վրայ վերակացու ըրաւ, և իր բոլոր ունեցածը անոր ձեռքը յանձնեց : Բանտարկութեան մէջ ալ Յովսէփի նոյն յատկութիւնը ցուցնելով, բանտապանին հրամանները հաւատարմութեամբ կը կատարէր, այնպէս որ թէ բանտին և թէ բանտարկեալներուն կառավարութիւնն անոր յանձնուեցաւ :

Բոլոր այս բաներն անոր ազնիւ բնաւորութեան տէր ըլլալը կը ցուցնէին, և զանի բարձր պաշտօններ ունենալու կը պատրաստէին :

Տեսաք թէ Փարաւոն զՅովսէփ իբր թէ իրեն
աթոռակից և Եգիպտոսի կառավար ըրաւ, և թէ
ինչ հաւատարմութեամբ Յովսէփ իր պաշտօնը կը
կատարէր այսպիսի ծանր և դժուարին պարագա-
ներու մէջ, և թէ ինչ գոհացուցիչ կերպով թագա-
ւորին ուզածները յառաջ կը տանէր Եգիպտացւոց
օգտին համար:

Արդարև Յովսէփ Աստուծոյ օգնութիւն խըն-
դրելով այսպէս հաւատարիմ եղաւ: Գիտէր թէ
Աստուած կուտայ ամէն բարի խորհուրդ և զգա-
ցում և թէ, ինք անոր իմաստութեանը և շնորհ-
քին կարօտ է ինչ վիճակի կամ ինչ պաշտօնի մէջ
որ ըլլար: Եւ միշտ ինքզինքը Աստուծոյ պա-
տասխանատու համարելով առաւել ջանք կրնէր
ամէն գործ հաւատարմութեամբ կատարել, որպէս
զի ոչ միայն զմարդիկ այլ մանաւանդ զԱստուած
հաճեցրնէ: զԱստուած սիրող և զանիկա հաճե-
ցրնել ուզող մարդիկ այս բանիս մէջ Յովսէփայ
կը նմանին: Ինչպէս որ Աստուծոյ վերաբերեալ
պաշտօնները սիրով և հաւատարմութեամբ կը կա-
տարեն, անանկ ալ բոլոր իրենց ընկերներուն վե-
րաբերեալ պարտականութիւնները հաւատարմու-
թեամբ կը կատարեն, թէ որ ծառայ են, հաւատա-
րիմ հնազանդութիւն կ'ընեն իրենց մարմնաւոր
տէրերուն, չէ թէ աչքի առջև ծառայելով մարդա-
հաճոներու պէս, հապա սրտի միամտութեամբ,
Տէրոջմէ վախնալով, ինչ որ կրնեն սրտանց կրնեն
որպէս թէ Տէրոջը ու չէ թէ մարդոց: Թէ որ
պաշտօնեայ են, իրենց պաշտօնին վերաբերեալ
գործը կը կատարեն հաւատարմութեամբ, գիտնա-
լով թէ Աստուծոյ աչքը ամենուն վրայ է և թէ
անոր քովը աչառութիւն չկայ:

զԱստուած հաճեցրնել ուզող և անոր կամքը դի-

տելով, իբրև անոր պատասխանատու, իր գործերը հաւատարմութեամբ կատարողին մէկ յատկութիւնն ալ սա է, որ անիկայ պաշտօնին որպիսութիւնը և ժամանակին պարագան չի խտրեր: Պզտիկ պաշտօնի մէջ այնպէս հաւատարիմ է, ինչպէս մեծին մէջ. այնպէս յաջողութեան՝ ինչպէս ճախորդութեան մէջ. այնպէս անիրաւութիւն և ապերախտութիւն տեսած, ինչպէս վարձատրութիւն և շնորհակալութիւն ընդունած ատենը:

Այսպիսի էր Յովսէփայ հաւատարմութիւնը:

Չեր հաւատարմութիւնն ալ այսպէ՞ս է ձեր ծնողացը, վարժապետներուն և բոլոր անոնց որոնցմէ կախում ունիք, կամ որոնց մէկ գործին կամ պաշտօնին մէջ էք:

Եթէ ձեզի յանձնուած գործերուն մէջ այսպէս միօրինակ և անկեղծ հաւատարմութիւն չէք ցուցըներ, ձեր մեծերը, ձեր ընկերները, ձենէ ստորին և նոյն իսկ ձեր ծառայութեանը մէջ գտնուող մարդիկ շատ քիչ համարում և վստահութիւն պիտի ունենան ձեր վրայ:

Շատ քիչեր պիտի ուզեն ձեզի գործ մը կամ պաշտօն մը յանձնել, և կամ ձեզի օգնել. ուստի և դուք չկրնալով բանի մը ձեռնարկել, թերևս շատ թշուառ և կարօտ պիտի ըլլաք:

Եւ որ չարագոյնն է՝ ձեր խիղճը ձեզ պիտի դատապարտէ, քանզի նոյն իսկ ձեր միտքը պիտի վկայէ թէ արժանի չէք որ ուրիշները ձեզի հաւատարմութիւն ընեն, այլ թէ ընդհակառակն շատ իրաւացի է որ ոչ միայն մարդոց, այլ և Աստուծոյ երեսէն ինկած մնաք:

Ապա, սիրելի տղաք, աղօթք ըրէք և ջանացէք որ անհաւատարմութեան գէշ յանցանքէն ազատ մնաք: Եւ ասոր համար խնդրեցէք Սուրբ

Հողին որ ձեր հաւատքը զօրացնէ, այնպէս որ միշտ խորին զգացում մը ունենաք Աստուծոյ ամենատես ներկայութեանը, որ մեր ամէն կեղծ և խարդախ խորհուրդները և գործերը գիտէ, և անոնց ամենուն համար հաշիւ պիտի պահանջէ մենէ :

ԳԼՈՒԽ ԼԸ

Յովսէփայ արտօնեմը փորձութեան դէմ դնելու : Այս արտօնեմն ալ Աստուծոյ վրայ հաւատքով ունենալէն յառաջ կու գայ : Եթէ ասոնք կարգացողին ալ այնպիսի փորձութեաներ պատահին, ինչպէս պիտի յազնէ անոնց : Յովսէփայ յոյս ունենալն Աստուծոյ վրայ, և անոր կամացը հնազանդելը : Ասոնք ալ Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ հաւատքով ունենալէն յառաջ կու գան : Կարգացողն ալ այս յոյսը և հնազանդութեանն ունի :

Յովսէփայ պատմութեանը մէջ արդէն տեսանք որ անիկայ մեծ մեղք մը գործելու սաստիկ փորձութեան մը դէմ դրաւ, Աստուծոյ վրայ ունեցած հաւատքին զօրութեամբը :

Անտարակոյս ասոնց նման փորձութիւններ շատ պատահեցան Յովսէփայ : Անիկայ չար և կռապաշտ մարդոց մէջ բնակելով, և իր կենացը մեծ մասը թագաւորներու և հարուստներու հետ անցընելով, հաւանական է թէ շատ առիթներ կ'ունենար Աստուծոյ պատուիրանացը դէմ գործելու :

Բայց անոր առ Աստուած ունեցած հաւատքին զօրութիւնը գիտնալով, պատճառ ունինք հաւատալու թէ անիկայ ամենեւին տեղի չէր տար փորձ-

ձուլթեան և հրապուրանաց Աստուծոյ կամացը և հրամաններուն դէմ բան մը ընելու :

Բայց մեծամեծները և հարուստները միայն չեն որ մեղք գործելու կը փորձուին կամ կը հրապուրուին . փորձութիւն ամէն վիճակի, աստիճանի և հասակի մարդոց կը պատահի :

Ձեզի ալ, սիրելի տղաք, կրնան փորձութիւններ պատահիլ : Զորօրինակ, ձեր ընկերներէն ոմանք կրնան ձեզ հրաւիրել այնպիսի տեղեր երթալու, այնպիսի բաներ ըսելու կամ ընելու, որոնք ձեզի հաճոյ և հեշտալի կը թուին, բայց մեղանշական են, քանզի Աստուծոյ պատուիրանացը հակառակ են, և առիթ կ'ըլլան ձեզ ձեր պարտականութիւնները մոռնալու կամ զանց ընելու :

Հիմա, սիրելի տղաք, եթէ այսպիսի պարագաներու մէջ գտնուած էք, խորհեցէք թէ ի՞նչպէս վարուեցաք . ձեր հաճոյիցը կամ ուրիշներուն հրապուրանացն անսալով տեղի՞ տուիք այն փորձութիւններուն, թէ Յովսեփայ պէս դէմ դրիք անոնց, այսինքն՝ աւելի ընտրեցիք Աստուծոյ հնազանդիլ քան ձեր հաճոյիցը և մարդոց պահանջումներուն :

Գիտցէք, սիրելի տղաք, որ որչափ տեղի կուտաք փորձութեան, այնչափ կը տկարանայ ձեր զօրութիւնն անոնց դէմ դնելու . ընդհակառակն, որչափ դէմ կը դնէք անոնց, այնչափ կը զօրանաք բարոյապէս, և դիւրին կ'ըլլայ ձեզի անոնց յաղթել :

Անտարակոյս կը փափաքիք որ դուք ալ Յովսեփայ պէս արի ըլլաք փորձութեանց յաղթելու :

Բայց անոր այս արութիւնն ուստի՞ էր . ո՞չ ապաքէն Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ հաւատք ունենալէն :

Ուրեմն ջանացէք նախ որ այս սքանչելի հաւատքը կատարելապէս ունենաք : Այս հաւատքն

ունեցողը ստուգիւ գիտէ թէ Աստուած իրեն ներկայ է, և այնպէս ներկայ՝ որ ոչ միայն իր ըրածները, հապա մտքին մէջ եղած խորհուրդները և սրտին փափաքներն ալ կը տեսնէ և կը քննէ:

Աստուծոյ վրայ կատարեալ հաւատք ունեցողը կը հաւատայ նաև որ Աստուած իր պատուիրաններուն դէմ եղած անարդու թիւնն իրեն դէմ եղածի պէս կը համարի: Երբ Յովսէփ այն մեղքը գործելու հրաւիրուեցաւ, ըսաւ, Ես ի՞նչպէս այս մեծ մեղքը, այս չարութիւնը գործեմ Աստուծոյ դէմ: Գուք ալ այսպէս ընելու էք, երբ փորձութեան կը հանդիպիք:

Եթէ այս հաւատքը չունենաք, այս չար և նենգաւոր աշխարհիս մէջ միշտ վտանգներու ենթակայ պիտի ըլլաք: Այս վտանգները թերևս ձեզի այս աշխարհիս մէջ չարիք կամ դժբախտութիւն չերևան, բայց հանդերձելոյն համար անշուշտ կործանում և յաւիտենական թշուառութեան առիթներ են:

Ուրեմն Քրիստոսի գացէք, անոր ապաւինեցէք, անոր անուամբն աղաչեցէք որ Աստուած ձեզի վերէն զօրութիւն դրկէ որպէս զի կարող ըլլաք ձեր հոգիներուն թշնամի եղող թելադրութեանց յաղթել:

Առանց երկնաւոր զօրութեան ետևէ ետև պիտի յաղթուիք փորձութիւններէ, մինչև որ կատարեալ գերի ըլլաք մեղաց:

Յովսէփայ Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ հաւատք ունենալէն ուրիշ արդիւնք մ'ալ յառաջ եկած էր անոր բնաւորութեանը մէջ. այսինքն՝ Աստուծոյ վրայ բացարձակ յոյս, վստահութիւն և ապաւինութիւն:

Անիկայ գիտէր որ ամէն բան անոր կամքէն և

խնամքէն կախում ունի, ուստի և միշտ և ամէն բանի մէջ անոր սիրտը հանդարտ էր, քանզի վրաստահ էր որ առանց Աստուծոյ դիտութեանը, առանց անոր որոշմանը և թոյլտուութեանը բան մը չէր կրնար պատահիլ իրեն :

Այս վստահութենէն յառաջ կու գար նաև կատարեալ հնազանդութիւն Աստուծոյ նախախնամական կարգադրութիւններուն : Յովսէփ կը հաւատար թէ ինչ որ Աստուած կ'ընէր՝ ճշմարիտ, բարի և օգտակար էր. այս պատճառաւ կը տեսնենք որ Յովսէփ համբերող և անտրտունջ հոգի ունէր, երբ վշտի և թշուառութեան մէջ կ'իյնար :

Դուք ալ Աստուծոյ վրայ այսպէս յոյս և ապաւինութիւն, և անոր կամացը հնազանդութիւն ունի՞ք : Ո՛հ, ո՛րչափ հակամէտ էք դուք ձեր զօրութեանն ապաւինելու, և ամէն բան ձեր կամացը համեմատ ընելու : Ո՛րչափ անդամ անլսող և անհաւան դանուած էք ձեր ծնողացը խորհուրդներուն, աւելի ձեր խելքին և իմաստութեանը վրաստահելով քան թէ անոնց բարեպաշտ դիտողութիւններուն :

Ո՛րչափ անդամ ձեր ծնողացը և կամ բուն ձեր վիճակին դէմ դժգոհութիւն և տրտունջ յայտնած էք, փոխանակ Յովսէփայ պէս ամէն դիպուած համբերութեամբ և հնազանդութեամբ Աստուծոյ ձեռքէն ընդունելու, իբրև ձեր հոգևոր և յաւիտենական վիճակին օգտակար :

Բոլոր այս ըսածներս ո՛չ ապաքէն շատ անդամ պատահած են ձեզի, և ասոնցմէ ո՛չ ապաքէն յայտնի կը տեսնուի որ դուք շատ կարօտ էք Աստուծոյ առջև խոնարհելով ապաշխարելու, և, ինչպէս ձեր ուրիշ մեղքերուն, նոյնպէս ասոնց համար Տէր Յիսուս Քրիստոսին ապաւինելու, որ

պէս զի կատարեալ թողութիւն ընդունիք Աստուծմէ : Պարտիք ջերմեռանդ սրտիւ աղօթել նաև Հոգւոյն Սրբոյ համար, որ անիկայ իր շնորհքովը ձեր սրտերը գալով լուսաւորէ և նորոգէ ձեզ որպէս զի կարող ըլլաք ճանչնալ փորձութեանց դէմ դնելու մասին ձեր տկարութիւնը և Աստուծոյ ապաւինելու մեծ կարօտութիւնը : Անատեն պիտի ըլլաք Յովսեփայ պէս լի հաւատով, յուսով և ապաւինութեամբ առ Աստուած, այսինքն՝ կատարեալ երկիւղած և աստուածասէր Քրիստոնեաներ :

ԳԼՈՒԽ ԼԹ

Յովսեփայ խոնարհութիւնը : Բարէ ճարտոց խոնարհութիւնը յատուկ կոչայ Աստուծոյ վրայ հասարակ ունենալէն : Կարգացողը խոնարհութիւն ունի⁶ : Աւանց ասոր Քրիստոսի հետ հազրոցութիւն ունենալ անհնար է :

Խոնարհութիւնն ալ Յովսեփայ բնաւորութեանը երևելի մէկ յատկութիւնն էր : Այս յատկութիւնը թերևս ձեզի շատ կարևոր չթուի, բայց շատ գովելի և օգտակար առաքինութիւն մըն է :

Յովսեփայ վրայ այս առաքինութիւնը շատ էր, և անոր Աստուծոյ վրայ հաւատք ունենալէն յառաջ կու գար :

Ո՛րչափ զարմանալի է Յովսեփայ բնաւորութեան մէջ այս յատկութիւնը : Եթէ անոր սրտին մէջ հպարտութեան և մեծամտութեան հակամիտութիւն մը ըլլար, ո՛րչափ առիթներ ունէր հպար-

տանալու և փառաւորուելու : Բայց անիկայ գիտնալով որ ինք թշուառ և մեղանչական արարած մըն էր, և ինչ բարի բան որ ունէր՝ Աստուծոյ շնորհքն էր, միշտ ինքզինք խոնարհեցընելով ամէն փառք Աստուծոյ կ'ընծայէր, խոստովանելով ամենուն թէ իր վրայ տեսնուած փառաւոր բաներուն տէրն ու աղբիւրն Աստուած է, ինք ուրիշ բան չէր բայց գործիք մը կամ միջոց անոր ձեռքը :

Բայց Յովսէփ իմաստութեամբ կը խոնարհէր Աստուծոյ առջև, և կը վախնար Աստուծոյ պատիւն ու փառքն իրեն սեպհականել, քանզի եթէ հպարտութեամբ և պարծանօք ինքզինք փառաւորէր կամ մտքէն անգամ ամբարտաւանութեան և պարծենկոտութեան խորհուրդ մը անցընէր, անտարակոյս անհաճոյ պիտի ըլլար Աստուծոյ, և մեծ գործ մը կատարելու անարժան, քանզի Աստուած անկէ իր շնորհքն ու զօրութիւնը պիտի վերցընէր :

Գիտցէք, սիրելի տղաք, որ, ինչպէս Յակոբոս Առաքեալ կ'ըսէ, «Աստուած ամբարտաւաններուն հակառակ կը կենայ, բայց խոնարհներուն շնորհք կու տայ» :

Այսպէս եղաւ նաև Յովսէփայ. որչափ անիկայ կը խոնարհէր և ինքզինք ոչընչի տեղ կը դնէր, այնչափ Աստուած անիկայ շնորհքներով կը լեցընէր և կը բարձրացընէր :

Անոր Պետափրեսի տանը և ապա բանտին մէջ այնչափ սիրելի ըլլալն ու իր տէրերուն վստահութիւնը վաստկիլը կը ցուցընէ թէ անիկայ խոնարհ էր : Եթէ Յովսէփ հպարտ, ամբարտաւան, ինքնահաւան և գոռոզ ըլլար, ինչպէս կրնար այնպէս հաճոյ ըլլալ ամենուն :

Ամբարտաւանները մարդոց առջևն ալ ատելի

և արհամարհելի են : Հպարտ և ինքնահաւան մարդու հետ ոչ ոք կ'ուզէ յարաբերութիւն մը կամ գործ մը ունենալ, և եթէ ունենալու ըլլայ, շուտով կը զզուի, և կանուխ կամ ուշ կը ջանայ ետ կենալ անոր ընկերութենէն : Այսպէս ամբարտաւանութեան վերջը կործանում և թշուառութիւն է :

Յովսէփ, ինչպէս անոր վարքին մէջ տեսանք, իր խոնարհութիւնը երկու առթի մէջ շատ յայտնի և սքանչելի կերպով ցուցուց :

Նախ՝ երբ Փարաւոնին առջևը կանչուեցաւ անոր երազները մեկնելու, ամենևին չպարծեցաւ թէ այնպիսի զարմանալի կարողութիւն ունէր : Երբ Փարաւոն անոր ըսաւ, Քեզի համար լսեցի որ կ'ըսեն թէ լսած երազդ կը մեկնես, Յովսէփ պատասխան տուաւ, Այ թէ ես, Աստուած պիտի տայ խաղաղութեան պատասխան Փարաւոնին :

Երկրորդ՝ երբ Յովսէփայ եղբայրներն իրենց հօրը մեռնելէն ետքը Յովսէփայ վրէժխնդրութենէն վախնալով, Ահա մենք քու ծառաներդ ենք, ըսելով, եկան անոր առջևն ինկան, Յովսէփ անոնց պատասխան տուաւ թէ Մի վախնաք, մի թէ ես Աստուծոյ տեղն եմ :

Բոլոր խոնարհ և բարի մարդոց բնաւորութիւնն այսպէս է, թէև անոնց հարստութիւնը և կրթութեան կերպը՝ տարբեր ըլլան :

Անոնք Յովսէփայ պէս գիտեն թէ տգէտ են, թէև ուրիշները զանոնք իմաստուն կարծեն. գիտեն նաև իրենց մեղանչական և յանցաւոր ըլլալը, թէև ուրիշներէ սիրուին և յարգուին :

Անոնց Աստուծոյ վրայ ունեցած հաւատքը կ'առաջնորդէ զանոնք նայիլ այն Էակին որ բոլորովին սրբութիւն և մաքրութիւն է, և իրենց անձերը խոնարհեցընել անոր առջևը :

Անոնք երբ իրենց ընկերներուն նայելով կը տեսնեն այնպիսի մէկը որ զԱստուած չի սիրեր և անոր ծառայութիւն չընէր՝ կը սկսին իրենց մտքին մէջ ըսել, Ո՞վ է որ զմեզ անոնցմէ կը տարբերէ :

Գիտեն թէ իրենք բնականաբար ուրիշներէն աղէկ չեն, և եթէ կայ տարբերութիւն մը, ասիկա Աստուծոյ շնորհաց արդիւնքն է :

Նաև երբ իրենց ընկերներուն հետ կը կենցաղավարին, հեզ և հանդարտ հոգի մը կը ցուցնեն՝ յուշ ածելով թէ խոնարհութիւնը պատուէ առաջ է, և թէ երանի աղքատներուն, քանզի անոնցն է երկնից արքայութիւնը :

Դուք ալ, սիրելի տղաք, այն հոգւով աղքատներուն կարգէ՞ն էք. դուք ալ ձեզ Աստուծոյ առջև ճշմարտապէս կը խոնարհեցընէ՞ք ձեր անարժանութեանը համար : Ար խոստովանի՞ք որ անոր առջև յաճախ մեղք գործած էք, և զանի ըստ արժանւոյն սիրած և պաշտած չէք, և կ'ամհնա՞ք ու կը զղջա՞ք ասոր համար :

Ձեր ընկերներուն և ծանօթներուն հետ, ընդհանրապէս բոլոր մարդոց հետ, ի՞նչպէս կը վարուիք : Չանոնք կ'արհամարհէ՞ք, կը նախատէ՞ք կամ անոնց վրայ անհոգ և անտարբեր էք :

Ձեր մէկ մարմնաւոր կամ մտաւոր յատկութեանը, ձեր ազնուականութեանը, հարստութեանը, հանդերձին և կամ ուրիշ որևիցէ բանի մը համար կը հպարտանա՞ք և կը պարծի՞ք :

Այս հարցումները կ'ընեմ ձեզի, որպէս զի ձեր անցեալ կենացը վրայ նայիք, և այս ըսածներուս վրայ աղէկ խորհելով տեսնէք թէ ճշմարիտ խոնարհութեան հոգի ունեցա՞ծ էք ցարդ : Առանց խոնարհութեան Յիսուս Քրիստոսի հետ հաղորդութիւն չէք կրնար ունենալ, ոչ ալ կրնաք անոր

փրկութեանը մասնակից ըլլալ. քանզի Քրիստոս Տէրն մեր սրտով խոնարհ և հեզ էր, և կ'ուզէ որ բոլոր իրեն հետևողները սորվին իրմէ այս խոնարհութիւնը:

Եթէ Քրիստոս իր անձը չխոնարհեցընէր, չուզէր իր երկնային փառքը թողուլ, և նախատանաց ու խաչին մահուանը համբերելով մեզի պէս մեղաւորներու համար մեռնիլ յանձն չառնէր, մեր վիճակն ի՞նչ պիտի ըլլար:

Մենք մեր մեղքերուն մէջ մեռնելով յաւիտեան պիտի կորսուէինք, և դժոխքը պիտի ըլլար մեր բաժինը:

Ապա ո՞րչափ ևս առաւել մենք պարտինք խոնարհիլ. մենք, կ'ըսեմ, որ թշուառ և անարգ մեղաւորներ ենք, և կարօտութիւն ունինք զմեզ միշտ խոնարհութեան մէջ պահելու:

Խորհեցէք, սիրելի տղաք, թէ ինչ էք կամ ինչ ունիք հպարտանալու, ուստի միշտ խոնարհ և հեզ ըլլալու ջանացէք:

ԳԼՈՒԽ Խ

Յովսէփայ Բարեպիտոմեանք: Ասիկայ ալ Աստուծոյ վրայ հաւատարմութեամբ արդիւնեմ է: Կարգացողը շատ կերպով աղէկութեան կրնայ ընել, բայց փոքր ունի՞ ընելու: Ո՞ր որ Բարեպիտոմեան զկայ՝ հոն շատ մեղք և վնաս կայ:

Հաւատքը սիրով կը յաջողի, այսինքն՝ Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ հաւատք ունենալը մարդուն սրտին մէջ փափաք մը յառաջ կը բերէ ուրիշնե-

րուն աղէկութիւն ընելու, և այնպիսւոյն խօսքն ու գործն այն փափաքին համեմատ կ'ըլլայ:

Այսպիսի էր Յովսէփայ հաւատքը: Անոր սրբօտին մէջ իր ընկերներուն համար բարեսիրական ոգին, և անոնց բարիք ընելու ջերմ փափաք մը կը տիրէր:

Մենք չենք տեսներ որ Յովսէփ իր օգուտը, իր փառքը միայն աւելցընել կը խորհէր, և այս նպատակաւ միայն կ'աշխատէր: Անոր կենացը մէջ մեծութիւն, իշխանութիւն, փառք և հարստութիւն Աստուծոյ նախախնամութեամբը միայն եկան անոր, ոչ թէ անոր յատուկ ջանքովը: Թագաւորն ու բոլոր ժողովուրդը զանի կը սիրէին և կը պատուէին անոր այս ազնիւ և բարեսէր բնաւորութեանը համար:

Յովսէփայ բարերարութեանցը իբր փոխարէն Փարաւոն և անոր ժողովուրդն այնչափ մեծ ընդունելութիւն և սէր ցուցուցին Յովսէփայ հօրը և եղբայրներուն. երբ անոնք Եգիպտոս եկան, անոնց Եգիպտոսի ամենէն բարեբեր երկիրը տրուեցաւ. և երբ Յակոբ մեռաւ, բոլոր ազգը մեծամեծներով և պաշտօնեաներով այն մեծ սուգն ու փառաւոր յուզարկաւորութեան հանդէսն ըրին:

Ասկէ կրնաք տեսնել, սիրելի տղաք, որ Յովսէփ Եգիպտոսացւոց ամենէն մեծ բարերարն էր, և անիկայ չէր կրնար այսպէս ըլլալ և այնչափ պատիւ և յարգանք վայելել, եթէ բարեսիրտ բնաւորութիւն մը չունենար դէպ առ ամենայն մարդիկ:

Բարեսիրութիւնը կամ ուրիշներուն բարիք ընելու փափաքն ու ջանքը ձեր ալ պարտաւորութիւնն է. և եթէ Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ հաւատք ունիք, պէտք է որ այն փափաքն ու ջանքն ունենաք:

Չկա՞ն ձեր դրացիներուն մէջ աղքատ և կարօտ մարդիկ: Կրնա՞ք ձեր ծնողաց կամ բարեկամներուն աղաչել որ անոնց քիչ մը ստակ կամ ուրիշ բան տան, և դուք անձամբ անոնց կրնա՞ք տանիլ. և այս կերպով ձեր մանկութեան հասակէն կը սովորիք չքաւորներուն և թշուառներուն օգնութեան հասնելու:

Եւ եթէ բաւական մեծ էք և քիչ շատ ստակ կը վաստկիք, չէ՞ք կրնար ձեր վաստակէն մաս մը հանել օղքատաց և կարօտելոց:

Այսպիսի փափաք և ջանք ունի՞ք. եթէ ունիք, շատ ուրախ եմ, և աղօթք կ'ընեմ որ բարեսիրական ոգին ձեր սրտին մէջ աճի, և բարիք ընելը ձեր բնաւորութեան գլխաւոր մէկ յատկութիւնն ըլլայ:

Այս ունակութիւնը ձեզ երկնից բնակիչներուն կը նմանցընէ, և ձեզ կը պատրաստէ անոնց հետ յաւիտեան սուրբ և երջանիկ ըլլալու:

Իսկ եթէ ուրիշներուն բարիք ընելու, անոնց մխիթարութեան և երջանկութեան պատճառ ըլլալու փափաք և ջանք չունիք, նշան է թէ դուք Աստուծոյ կատարեալ հաւատք չունիք, և անիկայ չէք սիրեր: Քանզի ինչպէս որ աղէկ ծառ մը աղէկ պտուղ կը բերէ, յստակ աղբիւրէ վազած ջուրն ալ մաքուր է, նոյնպէս հաւատացեալ սրտի մը տուած պտուղը, և զԱստուած սիրողին զգացումներէն բղխածը բարեսիրութիւն և ողորմածութիւն է:

Բայց մանաւանդ, սիրելի տղաք, կը բաղձա՞ք և կ'աշխատի՞ք ձեր բոլոր զօրութեամբը որ ուրիշները հոգւով երջանիկ ընէք՝ զանոնք Քրիստոսով փրկութեան առաջնորդելով:

Եթէ այս բաղձանքը չունիք, ո՞հ, շատ իրաւամբ

կրնամ տարակուսիլ ձեր բարեպաշտութեանը և ձեր յաւիտենական վիճակին նկատմամբ :

Աստուած սէր է և կատարեալ բարերար . բարիք կը սիրէ և միշտ բարերարութեամբ և օրհնութեամբ կը լեցընէ իր արարածները :

Յիսուս Քրիստոս ալ մարդկային ազգին ամենամեծ բարերարն է : Խորհեցէք անոր ըրածներն ու կրածները մարդիկ յաւիտենական կորստենէ ազատելով անվախճան երանութեան հասցընելու համար :

Դուք ալ, սիրելի տղաք, անոր ամենօրհնեալ օրինակին նմանեցէք, եթէ կ'ուզէք անոր ձեզի համար ըրածներուն երախտագէտ ըլլալ :

Երկնից բոլոր սուրբերն ալ երբ այս աշխարհիս վրայ էին, բարեսէր և բարերար եղան առ ամենայն մարդիկ, իրենց Փրկչին և Վարդապետին նմանելով, և հիմա ալ երկինքը նոյն փափաքն ունին . անոնք մարդոց երջանկութիւնը և փրկութիւնը կ'ուզեն :

Ձեր զգացումներն ալ այսպէ՞ս են . ուրիշները բարի և երջանիկ ընել կ'ուզէ՞ք և կը ջանա՞ք :

Եթէ մինակ ձեր օգուտը կը փնտռէք, եթէ կ'ուզէք որ ուրիշները ձեզի ձեռնտու ըլլան, իսկ դուք անոնց համար անհոգ էք, ասիկայ ո՞չ ապաքէն նշան է որ դուք անձնասէր և մեղաւոր էք :

Աստուած ի՞նչպէս կրնայ առանց տհաճութեան նայիլ ձեր վրայ . ի՞նչպէս կրնայ ձեզ երկինք ընդունել, մինչև որ մեծ փոփոխութիւն մը չըլլայ ձեր զգացումներուն և վարքին մէջ :

Դուք այս փոփոխութեան շատ կարօտ էք . որպէս զի փոխանակ անձնասէր և շահասէր ըլլալու, ըլլաք ճշմարիտ աստուածասէր և ընկերասէր :

Բայց այս փոփոխութիւնը չի կրնար տեղի ու-

նենալ, և դուք երբէք չէք կրնար ձեր այն չար զգացումներէն բժշկուիլ, մինչև որ սա երկու բանը չընէք, այսինքն՝ ձեր անճնասիրութեանը վրայ զղջալ, և Տէր Յիսուս Քրիստոսի դիմել որ ձեզ բոլոր ձեր մեղքերէն ազատէ :

Այս է բարեպաշտութեան սկիզբը : Հիմա պիտի սկսի՞ք ձեր մեղանշականութիւնը խոնարհութեամբ Աստուծոյ խոստովանիլ, փրկութեան համար Քրիստոսի ապաւինիլ և Հոգւոյն Արբոյ համար աղօթք ընել որ ձեր հոգւոյն վրայ թափուի, և այնպէս մեծ փոփոխութիւն մը ըլլայ ձեր սրտերուն մէջ, այնպէս որ մեղանշականութենէ սրբութեան փոխուին ձեր զգացումները, և անատեն անճնասիրութեան տեղ պիտի գայ սէր առ Աստուած և առ փրկիչն Յիսուս Քրիստոս, զօրաւոր փափաք և գործունեայ ջանք ըստ ձեր կարողութեան աշխատելու ուրիշներուն բարութեանն ու երջանկութեանը համար :

ՎԵՐՋ

ԳԼՈՒԽ Ա. Այս գիրքին գրուելուն նպատակը : . . . 1

ԳԼ. Բ. Յովսեփայ ազգաբանոթիանը : Յահոբայ Մե-
ջադեպին ելելը : Տղատ Ինչպէս պարտին իրենց ծնողաց
հետ շարուել, ևայլն : 4

ԳԼ. Գ. Յահոբայ Մաճրէ հասնելը : Յովսեփայ շար-
տը : Յահոբայ ոանեցած սերը Յովսեփայ շրայ : Եղբայր-
ներուն նախանձը : Մեղտը իր շարնայ ելիէ շարով չա-
պաշխարուի, ևայլն : 8

ԳԼ. Դ. Յովսեփայ երազը : Յովսեփայ իր եղբայրներն
հարցնել ու փորուելը, ևայլն : 12

ԳԼ. Ե. Յովսեփ էր եղբայրներուն եղած որդը կո-
գայ : Անանց շարութիանը որով կ'ուզէին իրենց եղբայրը
Տեացնել : Ելիէ Տեղին ապաշխարութեամբ Գարձ չըլլայ,
ժախճանը շար գեշէ, ևայլն : 16

ԳԼ. Զ. Յովսեփայ կենաց համար Որոթենի աղաւան-
տը : Յովսեփայ փոսը նեպուելը : Յովսեփայ Իսմայէլացաց
ժախուելը և Եգիպտոս քարուելը, ևայլն : 20

ԳԼ. Է. Յովսեփայ եղբայրներուն իրենց հայրը հասա-
պացնելը իւր անիկա Տեաս : Անանց Տեժ յանցանտը :
Մեղտը իտթեոթիան և սորուիան յառաջ իր Բերէ, և
այլն : 24

ԳԼ. Ը. Յովսեփայ ժախուելը Պեպադրէս ներքինոյն :
Պեպադրէսի ոանեցած սերը Յովսեփայ շրայ : Մեր ա-
յլը ոանեցած պարտաւորութիանն Ասորոժոյ երկն-
կարարելու էնտ, ևայլն : 28

ԳԼ. Թ. Յովսեփայ վերահացու գրուելը Պեպադրէսի
փանը շրայ : Անիկայ իր շարարարուի և Բանտ իր գրուի :
Բանտին Տեղ անոր Բարի շարտը : Ասորոժոժ Տեր հետ
ոանենալուն Տեժ երջանկութիանը, ևայլն : 31

ԳԼ. Ժ. Ասորոժոյ ժախն Ինչէ և Ինչէ անոր օգուտը :
Յովսեփ Տարաուակապեպին երազը իր Տեկի, ևայլն : 35

ԳԼ. ԺԱ. Հացագործին երազը : Երազներուն կա-

դարձուցիլ Յոզեփայ արամ Տեհնոսիւանը հասկումար : Աւ
պերախարոսիւան Տեղէր , Լայլն : 39

ԳԼ. ԺԲ. Փարաւանի երազները : Յոզեփայ Փար
աւանի զո՛վ հանգընիլը : Անոր իոնարհոսիւանը , Լայլն : 41

ԳԼ. ԺԳ. Յոզեփ Փարաւանի երազները իր Տեհնէ :
Եփեղարոսի շրայ հարաւար իր դրոսի : Անոր նոր անանը
և ամուսնոսիւանը , Լայլն : 45

ԳԼ. ԺԴ. Ասարոսոյ նախախնամոսիւանը : Անոր
հնազանդիլ ու ապաւինիլ Տեր պարպահանոսիւանն է : Յոզ
սեփայ ցորեն ժողովը : Սո՛վն սիսելը , Լայլն : 49

ԳԼ. ԺԵ. Եփեղարոսիւան Յոզեփէն ցորեն քնելը :
Քանանոս Տեղ սո՛վը : Յահոբայ իր որդիքը կերակար քնե
լու համար Եփեղարոս շրիլը , Լայլն : 53

ԳԼ. ԺԶ. Յոզեփայ եղբայրներն անոր աւճի իո
նարհոսիւան կ'ընեն : Անոնց բանար դրոսիլը : Անոնց՛ե
Տեհնան բանարը պահուիլը որդե՛ս շէ Բենիասին բերուի ,
Լայլն : 57

ԳԼ. ԺԷ. Յոզեփայ եղբայրներուն իրենց յանցանին
իրարոս ըսելն անոր արդին իր ներգործէ : Շատուն կ'ընարոսի
բանարին Տեղ Տոալու : Յոզեփայ եղբայրներուն ցորեն աւ
նելը՛վ Քանան երթալը : Աղէկ ու գեշ ճարդուն Տեղ
որդի պարբերոսիւանը , Լայլն : 61

ԳԼ. ԺԸ. Յոզեփայ եղբայրներէն Տեհնան սրահն անոր
տարջին Տեղէն կ'ելլէ : Ա՛նէք իր զախնան : Չար ինճ
ճը : Յահոբայ արարոսիւանն իր որդեացը ըսածներուն շրայ ,
Լայլն : 65

ԳԼ. ԺԹ. Բենիասին պանելու համար Յահոբայ հա
ճոսիւան պալը : Յահոբայ որդեաց ճա՛փայ էլլէլը : Ա
նոնց Յոզեփայ ներկայանալը : Անոնց զախը : Յանցանք
զախ յատա՛ղ իր բերէ , Լայլն : 69

ԳԼ. Խ. Շատուն բանարէն իր հանուի : Յոզեփայ եղ
բայրներն իրենց պարած ընծաներն անոր հոս պան : Եղ

Բայրնէրն անոր հետ հաց կ'ուտեն : **Ժ**ո՞ժիպար-նեան զբայ
+անի ճը իօստ , Լայն = ... 73

ԳԼ. ԻԱ. Յովսէփայ եղբայրներուն **Ե**գիպոսսէ ճաճ
բայ ելէլը = Յովսէփայ ճարահարարին անոնց ետեւն հաս-
նելով , և , **Կ**արասզարին բաժակը գողցած է , ըսելով ,
զանոնտ ամբաստանելը = **Բ**աժակին **Բ**ենիասինի +ոքնին ձեզ
գործուելը = **Ա**նոնց ետ դարձաւ Յովսէփայ արջեւ ել-
լէլը , Լայն = ... 76

ԳԼ. ԻԲ. Յովսէփայ արահաւին էր եղբայրները երկեւ-
յո-նեան ձեզ պահելը = **Ա**նոր Յո-դայի արած պարաս-
խանը = Յո-դայի աղաղակը , Լայն = ... 80

ԳԼ. ԻԳ. Յովսէփ Ինդինտ էր եղբայրներուն հը յայտ-
նէ = **Ա**նոր էր եղբայրներուն ըսածները = **Ա**նոնց յանցանտ
ներուն ներելը , Լայն = ... 83

ԳԼ. ԻԴ. Փարասուն Յովսէփայ հը պարտերէ էր հայրը
և բոլոր անոր ընտանիտը **Ե**գիպոսս հրաւերել = Յովսէփ
էր եղբայրներուն ճաճբո- պարասար-նեանը հը հոգայ =
Յովսէփայ էր եղբայրներուն արած իրարն անոնցձե զա-
րուելու ժամանակը = **Ա**նոնց ձեզրեղ եղած իսղաղո-նեանը ,
Լայն = ... 88

ԳԼ. ԻԵ. Յահոբայ որդիտը Քանան հասնելով անոր
հը պարտն Յովսէփայ ողջ ըլլալը = Յահոբայ ուրախո-
նեանը = **Ա**նոնց բոլորին ճաճբայ ելէլը և **Ե**գիպոսս հաս-
նելը , Լայն = ... 90

ԳԼ. ԻԶ. Յովսէփ էր հայրը **Գ**եւեթ ձեզ կ'ողջունէ =
Իր եղբայրներուն հինգը հը հանէ **Փ**արասունի արջեւ , որ
անոնց **Գ**եւեթ ձեզ բնակելու հրաման կուտայ = Յովսէփ
էր հայրը **Փ**արասունի արջեւ- հը հանէ = Յահոբայ իօստը =
Կենաց կարճո-նեանը = **Մ**ահո-ան Ինդ ըլլալը , Լայն = 94

ԳԼ. ԻԷ. Յահոբայ և անոր ընտանիտին **Գ**եւեթ ձեզ
բնակելը = **Ա**պոստոյ անոնց ըրած ճարտասիրո-նեանը ,
Լայն = ... 99

ԳԼ. ԻԸ. Եգիպտացիներուն իրենց անասունները կը
 բահուարի համար Յոզսեփայ փաւը = Անոնց նորէն կերա-
 կուր ուղէլը = Չիրենտ և իրենց երկերներն ալ փաւը ,
 ևայլն = Գիտողութեան արժանի խորհրդածութեան ճը
 Յոզսեփայ վարտին վրայ = ... 103

ԳԼ. ԻԹ. Յակոբայ իր վախճանին Տօբենալը = Յոզսե-
 փայ իր հօրը փեսոսութեան երթալը = Յակոբայ զՅոզսեփ-
 փայտէն անոր երգում ընել փաւը համար , որ երբ ինտ
 Տեանի , Տարֆին իր հայրերուն տո՛վ լեաղէ = Յոզսեփայ այս
 քանը երգումս իր հօրը խոստանալը = Երգման ինչ ըլլալը = 106

ԳԼ. Լ. Յոզսեփ նորէն հօրը տո՛վ կ'երթայ անոր Տահ-
 ուան արեւը ներկայ գտնուելու համար իր որդիին ալ
 հետ արանելով = Յակոբ Յոզսեփայ որդիին իր որդւոցը
 կարգը դնելով զանոնտ կ'օրհնէ = Այս օրհնութեան Տեղոս-
 լիանը = ... 108

ԳԼ. ԼԱ. Յակոբ իր օրհնութիւնը կը կատարէ Յոզսեփայ
 որդւոցը վրայ = Յոզսեփայ քաժիկը = Յակոբայ Տարգա-
 բեոսութիւնը և իր որդիին օրհնելը = Անոր Տահը , ևայլն = 113

ԳԼ. ԼԲ. Յոզսեփայ արարմոսութիւնը իր հօրը Տահաւանը
 վրայ = Յակոբայ համար եղած սոսիքը = Անոր յուղարկա-
 արութիւնը և Մաճբրէի այրին Տե՛ղ լեաղութիւնը = Յոզ-
 սեփայ եղբայրներուն կասկածն ու վախը = Չարերուն
 խղճի խայթը = ... 117

ԳԼ. ԼԳ. Յոզսեփայ եղբայրներն անկէ ներում կը խըն-
 արեն = Յոզսեփ անոնց վախը կը փարապէ , ևայլն = 120

ԳԼ. ԼԴ. Յոզսեփայ Տահոսան Տօբենալը = Անիկայ
 Տարգարեանալով լի Իսրայելացիտ Եգիպտոսէ ելելով Քա-
 նան պիտի երթան , կ'երգուցընէ զանոնտ որ իր Տարֆին ալ
 իրենց հետ Քանան փանին , ևայլն = ... 125

ԳԼ. ԼԵ. Յոզսեփայ վարտը = Աստուծոյ վրայ ունե-
 ցած զօրանոր հասարակը = Անոր վարտին ցերազանցութեան
 քան հիմն սս է = ... 129

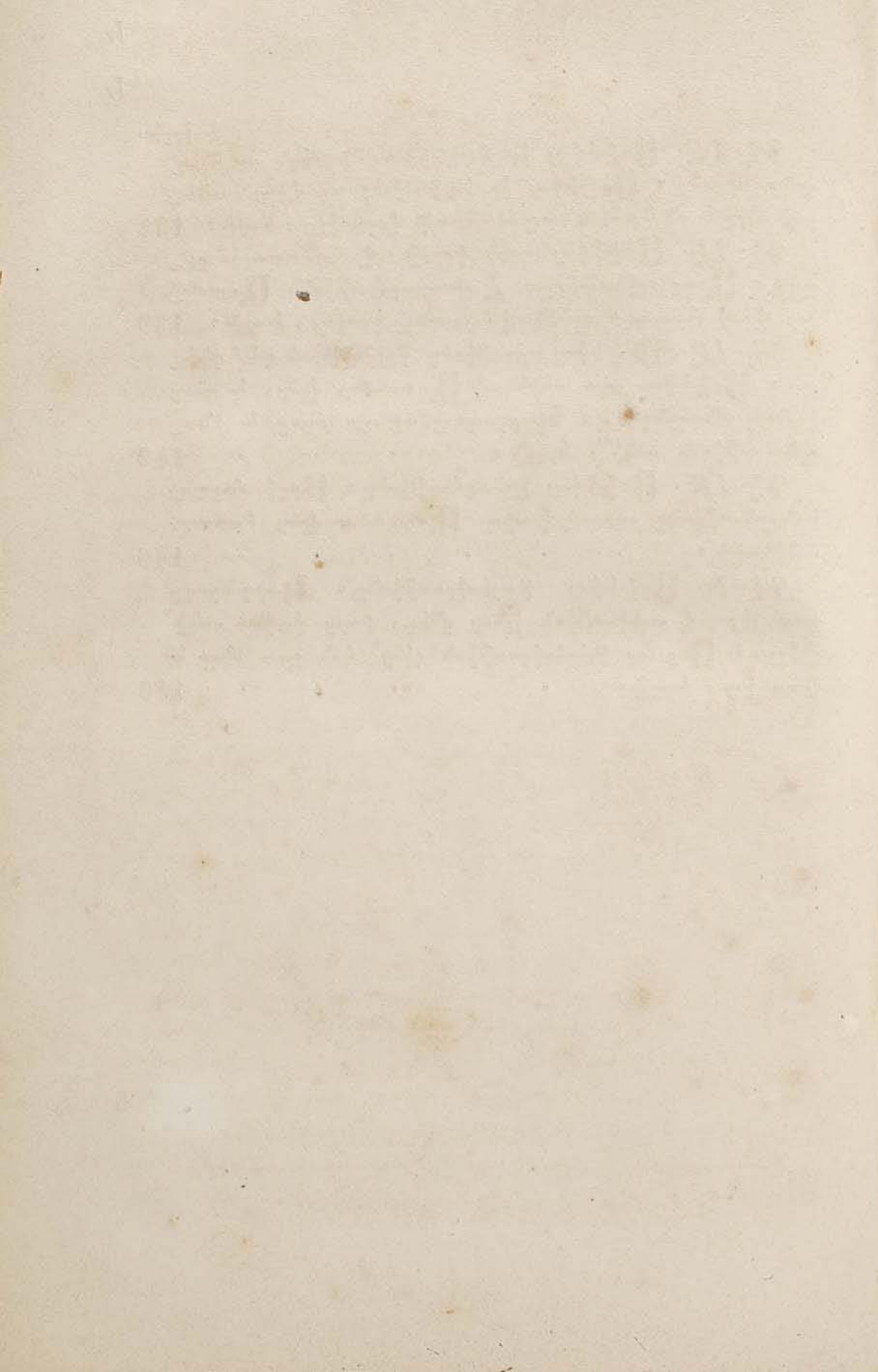
ԳԼ. ԼԶ. Յովսէփայ Եր հօրը ցցուցած սէրն ու հնա-
զանդոս-Նիւնը = Յովսէփայ Եր Էղբայրներուն վրայ ունե-
ցած սէրը և անոնց հետո Գաղղոս-Նեաթ վարուելը , ևայլն = 134

ԳԼ. ԼԷ. Յովսէփայ ասին գործի ղեզ հասարակի՞ ըլ-
լալը = Ասոր օրինակները = Հասարակոս-Նիւնն Ասորո-
ժոյ վրայ հասարո օւնեւնալին յառաջ կոսիայ , ևայլն = 139

ԳԼ. ԼԸ. Յովսէփայ արո-Նիւնը փորձո-Նեան դե՞ դնե-
լու = Յովսէփայ յոյս ունեւնալն Ասորո-ժոյ վրայ , և անոր
կամայը հնազանդելը = Կարգացողն ալ այս յոյսը և հնա-
զանդոս-Նիւնն ունի՞ , ևայլն = . . . 142

ԳԼ. ԼԹ. Յովսէփայ Խոնարհո-Նիւնը = Բարի ճարտոյ
Խոնարհո-Նիւնը յառաջ կոսիայ Ասորո-ժոյ վրայ հասարո
օւնեւնալին = . . . 146

ԳԼ. Խ. Յովսէփայ Բարեսիրո-Նիւնը = Կարգացողը
շատ կերպով աղէկո-Նիւնն կրնայ ընել , Բայց փափատ ունի՞
ընելու = Որ որ Բարեսիրո-Նիւնն չկայ՝ հոն շատ ձեղտ և
Չնաս կայ , ևայլն = . . . 150

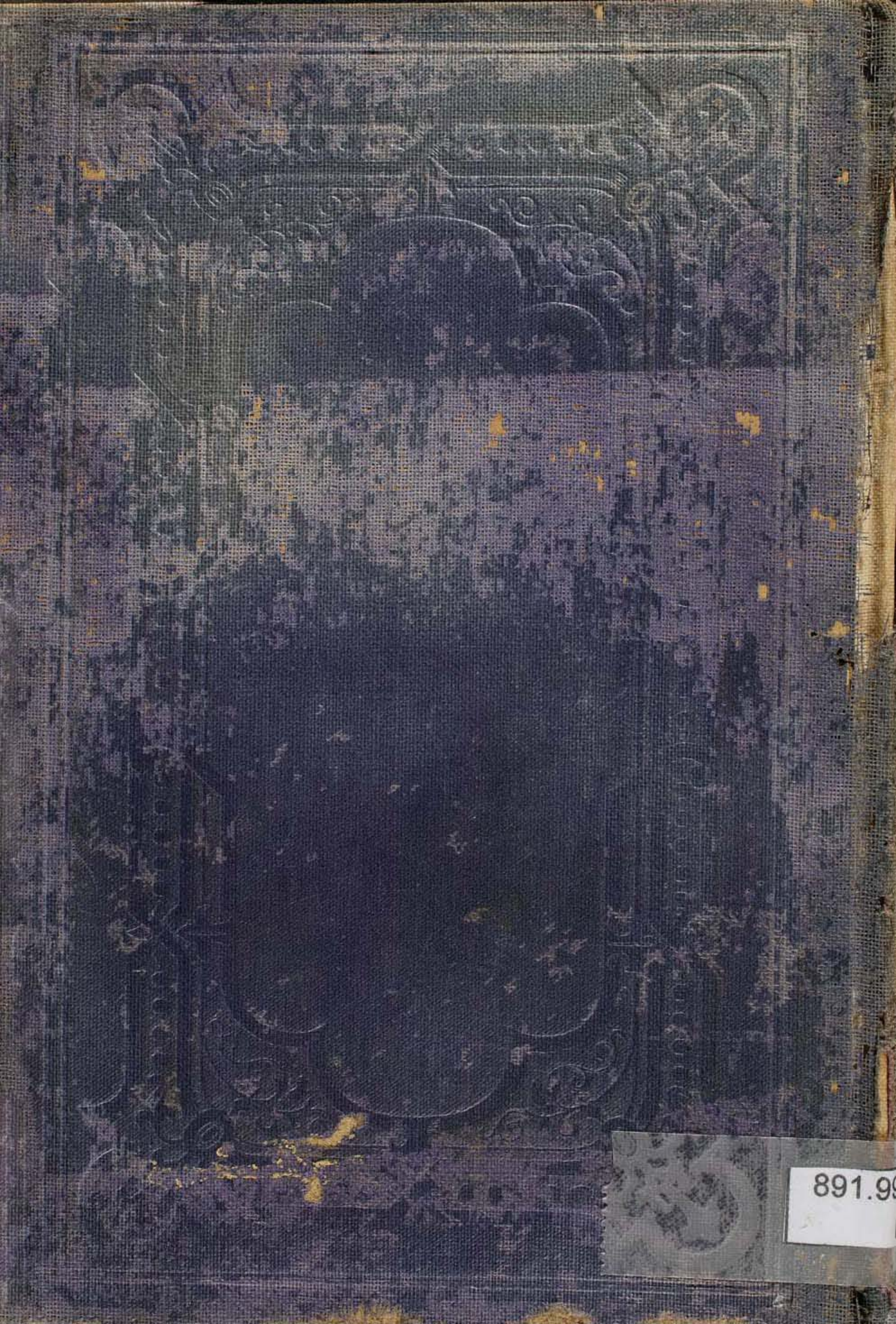

891.99